

UNIVERZA V LJUBLJANI  
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Nuša Gril

**Izkušnja transseksualne osebe o odzivu družbenega  
okolja na njeno spolno identiteto**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2019



Univerza v Ljubljani  
Fakulteta za socialno delo

Nuša Gril

**Izkušnja transseksualne osebe o odzivu družbenega  
okolja na njeno spolno identiteto**

Diplomsko delo

Mentorica: red. prof. dr. Vesna Leskošek

Ljubljana, 2019



## **ZAHVALA**

Najprej bi se rada zahvalila moji družini in prijateljem. Hvala za podporo ter vse spodbudne besede na moji strokovni poti. Neznansko sem hvaležna tudi sošolkam, ki so mi vedno stale ob strani. Hvala, da ste verjele vame.

Največja zahvala gre moji mentorici, red. prof. dr. Vesni Leskošek, za vse nasvete, dostopnost, odzivnost ter konkretno delo.

Zahvalila bi se rada tudi vsem sodelujočim v moji raziskavi. Hvala, ker ste z mano delili svojo osebno zgodbo, ter hvala za zaupanje.



**Povzetek:** V diplomskem delu predstavljam izkušnjo transseksualne osebe o odzivu družbenega okolja na njeno spolno identifikacijo. V teoretičnem delu sem zajela teme teorije spola, transspolnosti ter transseksualnosti, diskriminacije transspolnih oseb, pravne ureditve ter socialnega dela z LGBT+ skupnostjo. Raziskava temelji na izkušnjah oseb, ki se spolno ne identificirajo kot spol, pripisan ob rojstvu, ampak kot nasprotni spol binarnega spolnega sistema. Osebe se torej spolno identificirajo kot transseksualne. Zanimala me je njihova izkušnja potrditve identificiranega spola glede na okolje. Raziskovala sem, kako so se na prečkanje meje odzvali družina, prijatelji, partner/-ka, službeno in šolsko okolje ter širše družbeno okolje. Že pri procesu lastnega sprejemanja se posameznik sreča s kompleksnimi občutki, ki lahko osebo pahnejo v negativno doživljanje samega sebe. Ker gre za pomemben in zahteven korak v posameznikovem življenju, je pomembno, da ta iz okolja dobiva podporo, spoštovanje in sprejemanje. Rezultati kažejo, da je imel vsak izmed sodelujočih v svoji socialni mreži več oseb, ki so bile popolnoma podpirajoče. V največji meri so podpirajoči prijatelji. Ker so osebe vpete v družbo, so se v določenih situacijah primorane razkriti. Vsi sodelujoči so se srečali tudi z negativnimi odzivi, kot so nesprejemanje, diskriminacija, žalitve. Tematika še vedno velja kot tabu in transseksualne osebe ostajajo stigmatizirane.

**Ključne besede:** prečkanje meje, transspolnost, transseksualnost, odziv družbenega okolja, podpora, nesprejemanje



**The title:** The experience of transgender people of the response of their social environment to their gender identity

**Summary:** In my thesis I present response of society to transgender people. The conceptual and theoretical framework consist of theory of gender, transsexuality and transgender people, discrimination, law and social work within LGBT+ community. The research is qualitative and is based on experiences of people, who identify as transgender, therefore they do not identify as a gender, that was attributed to them at birth, but the opposite sex of the binary system. I was mostly interested in how the society reacted to them being transgender. I researched how their friends, family, partners and work and school environment responded to them being transgender. At the process of self-acceptance person encounters complex emotions, that can lead to negative opinions of themselves. Coming out is an important and demanding step in their lives, therefore it is important, that the persons' environment is supportive and accepting. Based on the analysis of the results I've concluded that all interviewees had more than one person in their social networks that was supporting. It turned out, that the most supportive were definitely friends. However, everyone who cooperated in my research also came across some negative responses, such as non-acceptance, discrimination and insults. This topic remains a taboo, and transgender people are still stigmatized.

**Key words:** Transition, transsexuality, transgender, response of the society, support, non-acceptance



## KAZALO

|                                                                  |           |
|------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1. TEORETIČNI UVOD .....</b>                                  | <b>1</b>  |
| 1.1. SPOL.....                                                   | 1         |
| 1.1.1. <i>Biološki spol</i> .....                                | 1         |
| 1.1.2. <i>Teorije spola</i> .....                                | 1         |
| 1.1.3. <i>Spolna identiteta in spolne vloge</i> .....            | 3         |
| 1.2. TRANSSEKSUALNOST .....                                      | 3         |
| 1.2.1. <i>Transseksualna spolna identiteta</i> .....             | 4         |
| 1.2.2. <i>Prečkanje meje</i> .....                               | 6         |
| 1.2.3. <i>Transspolnost pri otrocih in mladostnikih</i> .....    | 8         |
| 1.2.4. <i>Pravni položaj transspolnih oseb v Sloveniji</i> ..... | 11        |
| 1.3. TRANSFOBIJA.....                                            | 13        |
| 1.3.1. <i>Diskriminacija</i> .....                               | 13        |
| 1.4. TRANSSEKSUALNE OSEBE IN SOCIALNO DELO .....                 | 16        |
| <b>2. OPREDELITEV PROBLEMA .....</b>                             | <b>19</b> |
| 2.1. RAZISKOVALNA VPRAŠANJA .....                                | 20        |
| <b>3. METODOLOGIJA .....</b>                                     | <b>21</b> |
| 3.1. VRSTA RAZISKAVE.....                                        | 21        |
| 3.2. MERSKI INSTRUMENT.....                                      | 21        |
| 3.3. POPULACIJA IN VZOREC .....                                  | 21        |
| 3.4. ZBIRANJE PODATKOV .....                                     | 21        |
| 3.5. OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV .....                          | 22        |
| <b>4. REZULTATI.....</b>                                         | <b>24</b> |
| 4.1. PREČKANJE MEJE .....                                        | 24        |
| 4.2. ODZIV DRUŽINE .....                                         | 27        |
| 4.3. ODZIV PRIJATELJEV .....                                     | 30        |
| 4.4. ODZIV SLUŽBENEGA OKOLJA.....                                | 30        |
| 4.5. ODZIV ŠOLSKEGA OKOLJA .....                                 | 32        |
| 4.6. ODZIV ŠIRŠE DRUŽBE.....                                     | 34        |
| 4.7. PARTNERSTVO .....                                           | 35        |
| <b>5. RAZPRAVA.....</b>                                          | <b>37</b> |
| <b>6. SKLEPI.....</b>                                            | <b>40</b> |
| <b>7. PREDLOGI.....</b>                                          | <b>42</b> |
| <b>8. SEZNAM LITERATURE .....</b>                                | <b>43</b> |
| <b>9. PRILOGE .....</b>                                          | <b>46</b> |
| 9.1. VPRAŠALNIK.....                                             | 46        |



|             |                               |           |
|-------------|-------------------------------|-----------|
| <b>9.2.</b> | <b>OSNO KODIRANJE .....</b>   | <b>48</b> |
| 9.2.1.      | <i>Osno kodiranje A .....</i> | <i>48</i> |
| 9.2.2.      | <i>Osno kodiranje B .....</i> | <i>54</i> |
| 9.2.3.      | <i>Osno kodiranje C .....</i> | <i>58</i> |
| 9.2.4.      | <i>Osno kodiranje D .....</i> | <i>63</i> |
| 9.2.5.      | <i>Osno kodiranje E .....</i> | <i>67</i> |
| 9.2.6.      | <i>Osno kodiranje F .....</i> | <i>75</i> |
| <b>9.3.</b> | <b>OSNO KODIRANJE .....</b>   | <b>83</b> |



# 1. TEORETIČNI UVOD

## 1.1. Spol

### 1.1.1. Biološki spol

Definicije nam znatno olajšajo interpretiranje sveta in dogajanja okoli nas, zato definiramo tudi spol. Že ob rojstvu zdravniki glede na anatomijo pripišejo biološki spol, ki močno vpliva na potek posameznikovega življenja. Gre za medicinsko obravnavo, ki pa je falocentrična, saj kot dečka označijo otroka, ki ima penis, deklico pa kot otroka, ki ji penis manjka. Spol se izmeri tudi s tipom hormonov osebe, s kromosomskim zapisom, spolnimi žlezami ter vrsto reproduktivnih organov (Bornstein, 1999). Biološka in medicinska stroka spol določata striktno glede na fizične karakteristike in ne omogočata samoidentifikacije. Disciplini spol raziskujeta, normirata ter kategorizirata (Koletnik, Grm in Gračanin, 2016).

S pripisom ženskega ali moškega spola povzročimo, da se svet segmentira na dva dela; na rožnatega za dekleta, kjer se nosijo krila ter se igra s punčkami, ter na modrega za dečke, kriterij za dečke pa so avtomobili in hlače (Adriano in Goldberg, 2007). Ta konvencionalna teorija pravi, da sta normativna le moški in ženski spol, kar se ujema s hipotezo spolne binarnosti. O upravičenosti tega načela si nasprotujeta biološki determinizem in družbeni konstruktivizem. Prvi zagovarja dejstvo, da je determinacija biološkega spola pomemben temelj, telo razume kot pasivnega prejemnika, ki je vdan v svojo usodo. Drugi zastopa mišljenje, da je spol že sam po sebi družbeni konstrukt in ne nekaj, kar nam je v osnovi dano (Butler, 1990).

### 1.1.2. Teorije spola

Pojem »družbeni spol« je prvi uporabil psiholog John Money. Spregovoril je o tem, da je spol odvisen od družbe in striktno izpodbijal moč narave. Po njegovi presoji je družba tista, ki osebi pripiše spol, hkrati pa sili v normirano heteroseksualnost. Zaradi zunanjega pritiska je oseba primorana sprejeti pripisano spolno identiteto, ne glede na samoidentifikacijo ter razpoloženje uma in telesa. Money spol razume kot karakteristiko, odvisno od tega, v kakšnem okolju živimo ter v kakšnem časovnem kontekstu se znajdemo (Anatrella, 2015). Spol in spolnost ne

»obstajata« v monolitni, avtentični, vedno enaki obliki, ampak samo v večplastnih formacijah znotraj kompleksnih razmer, v katerih se konstruirata in uči (Hark 1994 v Tratnik, 1995, str. 73). Spol je ponavljanje kulturnih konvencij, vsiljenih telesu, ki si ga človek ni izbral (Butler 1991 v Tratnik, 1995, str. 67). Družbeni spol je družbeni konstrukt, izhajajoč iz biološkega spola, ki pa velja za najvišjo resnico. Svet razdeli na moški in ženski del, za vsakega so determinirane spolne identitete, izrazi ter vloge, ki pa so stereotipne (Legebitra, b.d.). Za spoznanje, da sta družbeni in biološki spol ločena eden od drugega, so se močno zavzele feministke, saj s tako miselnostjo nevtraliziramo razliko med moškim in žensko. To pomeni, da ženska moškemu ni več podrejena (Anatrella, 2015). Na primer na Islandiji so v devetnajstem stoletju lahko otroka, ki naj bi bil v naši današnji družbi sprejet kot deček, označili kot deklico. Ta naj bi svojim bližnjim prinašal neverjetno srečo. Pri nekaterih plemenih je popolnoma običajno, da otrok sam izbere svoj spol (Bornstein, 1999).

Althusser (1980 v Župevc, 2015) se sprašuje, ali je možno, da se še nerojeni otrok ogne temu, da se mu pripiše določen spol, in da se kasneje sam odloči, v kateri družbeni spol se želi uvrstiti. Ker je težko pričakovan, je nemogoče, da bi se izognil ideološkemu determinizmu. Ko se rodi, je priklican v položaj subjekta, saj zdravnik določi biološki spol. Tu ne gre več za individuum, saj je oseba takoj izpostavljena pritiskom spolne ideologije, ki pa mu pomembno kroji življenje (Župevc, 2015). Spolni normativi zahodnega sveta zapovedujejo, da sta legitimna le dva spola, ki sta trajna in neprekinjena. Izjem v binarnem spolnem sistemu ni oziroma si te ne zaslužijo resnejšega razmisleka. Moški družbeni spol naj bi vedno nujno izhajal iz pripisanega moškega biološkega spola, ženski družbeni spol pa iz pripisanega ženskega biološkega spola. Križne povezave naj bi bile nemogoče, nepredstavljive, na videz neobstoječe. Oba spola, tako družbeni kot biološki, naj bi bila večna, nespremenljiva, absolutna, vsaki osebi pa naj bi bil dostopen le en spol (Župevc, 2015). Tudi slovnica zelo odraža normirano cisnormativnost. Dopusča, da je nekdo lahko le moški ali le ženska (Mills 2008 v Perger, 2016).

Velja stališče, da mora oseba, ki se rodi z ženskimi genitalijami in gensko zasnovo, razviti žensko spolno identiteto ter obratno. Tu je še zapoved heteroseksualnosti, ki narekuje, da je osebi kot partner prisojena oseba nasprotnega spola (Župevc, 2008). Prehod iz enega spola v drugega ni možen, razen če gre za obredni proces. Pomembno ukoreninjenje je, da more biti vsaka oseba umeščena v binarno spolno ureditev, bodisi kot moški bodisi kot ženska, le to velja za normalno ter naravno (Garfinkel 1987 v Zadnik in Mulej Mlakar, 2006). Z zavračanjem

omenjenih norm bi omogočili, da bi se zasnovala družine ter partnerske vezi mnogih vrst in oblik (Anatrella, 2015).

Spol je nekaj, kar je živo, aktivno ter spreminjajoče. Ni obvezno, da oseba, ki ji je bil pripisan moški biološki spol, ravna normirano glede na moški družbeni spol (Tratnik, 1995). »Spol [je] nekaj, kar počnemo, in ne nekaj, kar posedujemo, imamo« (Župevc, 2015: 86).

### **1.1.3. Spolna identiteta in spolne vloge**

Spolna identiteta velja za stvar družbe (Anatrella, 2015), gre za doživljanje samega sebe in uvrščanje v neko kategorijo zato, ker si tega sami želimo. Torej biti moški, ženska ali pa karkoli drugega izven binarnega spolnega sistema. Razvoj spolne identitete posameznika je odvisen od mnogih zunanjih faktorjev, kot so družina, vrstniki, kultura, socialna omrežja (Bornstein, 1999). Koncept spolne identitete pomaga razložiti, da ni nujno, da se spol, pripisan ob rojstvu, ujema s spolno identiteto, ki jo človek razvije (Commissioner for human rights, 2009).

Družba kreira tudi spolne vloge. Te narekujejo, kako se mora posameznik obnašati, ravnati, funkcionirati, da ga bo okolica sprejela kot moškega ali kot žensko. Ljudje se med seboj prepoznamo po fizičnem izgledu, torej po naših telesih. V globino duše nimamo takojšnjega uvida, ne moremo je takoj opaziti ter prepoznati, tako kot lahko opazimo človekovo telo in izraz. Nikakor se z ljudmi ne družimo zaradi videza, je pa to prva stvar, ki jo na človeku opazimo, in ga tako tudi identificiramo (Kuhar, 2012). Med zahteve, ki jim mora biti zadoščeno, da nas družba zaznava kot pripisan spol, lahko uvrščamo način govorjenja in izražanja, hobije, spolno usmerjenost, stil oblačenja, ton glasu, pričeska itd. Za ljudi je takšno zaznavanje pomembno, ker si s tem olajšamo doumevanje dogajanja okoli nas (Bornstein, 1999). Veliko vlogo ima tu spolni izraz, fizični izgled osebe, torej način oblačenja, uporaba ličil, (ne)poraščenost, držo telesa, obrazni izraz, način obnašanja itd. Spolni izraz je lahko skladen s pogoji binarnega spolnega sistema, lahko pa tudi ne (Legebitra, b.d.).

## **1.2. Transseksualnost**

V nadaljevanju bom uporabljala dva pojma za označevanje spolne identitete in sicer transspolnost in transseksualnost. Pojem »transspolnost« zajema in označuje vse tiste, ki sami sebe ne uvrščajo v binarni spolni sistem, to so interseksualne osebe, osebe, ki so transvestiti,

kraljice in kralji preobleke itd. (Župevc, 2015). Spolna identiteta transspolne osebe ni cispolna, spol, pripisan ob rojstvu, ni skladen z notranjim doživljanjem spolne identitete posameznika. Če se oseba odloči, da bo svoje telo uskladila z lastno spolno identiteto tako, da bo prestala medicinski poseg, lahko uporabimo pojem transseksualna oseba, vendar usklajitev ni nujna. Na primer oseba, ki ji je pri rojstvu pripisan moški spol, ki je bila vzgojena kot moški, se ne počuti kot moški, a hkrati ne čuti potrebe, da bi svoj spol spremenila, ker se identificira kot nebinarna oseba, queer itd., je transspolna oseba (Legebitra, b.d.).

### **1.2.1. Transseksualna spolna identiteta**

Spolna identiteta je lastna percepcija svojega družbenega spola. Posameznikova spolna identiteta je lahko skladna z njegovim spolnim izrazom, lahko pa sta ti dve tudi neskladni (Legebitra, b.d.). Spolna identiteta postaja vedno bolj prehodna ter fluidna, pogosto je družna ženskam in moškim, tudi transspolna, vedno bolj neodvisna in avtonomna (Sukič, 2001). Pri transseksualnosti pride do razkoraka med psihično percepcijo samega sebe ter med fizičnim telesom. Transseksualna oseba je tista, ki ji je bil ob rojstvu dodeljen določen spol, s katerim pa se ne identificira, temveč se počuti kot oseba drugega spola. Identificiranemu spolu se skuša oseba z operativnimi posegi, hormonskimi terapijami in pravno podlago tudi čim bolj približati (Koletnik, Grm in Gračanin, 2016). Kljub temu da ima zahodna družba biološki spol za več vrednega, pa je lažje spreminjati biologijo kot pa človekov um (Župevc, 2008). Zelo pogosta razlaga transseksualnosti je ujetost v napačnem telesu (Župevc, 2015), čemur pa transspolne nevladne organizacije nasprotujejo. Ta metafora naj bi opozarjala na povezavo med biološko določenim spolom ter družbenim spolom oziroma normami, ki jih vzpostavlja družba in pričakuje določeno vedenje od spolno specifičnega telesa. Torej, če se nekdo počuti kot moški, to pomeni, da se mora to ujemati z njegovim spolnim izrazom, ki ga seveda določa družba (Sullivan 2008 v Župevc, 2015).

Transspolne osebe morajo vedno argumentirati, utemeljevati, zakaj se počutijo kot drugačen spol od pripisanega, medtem ko se tistim, ki se jim spolna identiteta ujema s pripisanim spolom, ni potrebno, kljub temu da imajo transspolne osebe popolnoma enak čut za spol kot osebe, ki niso transspolne. Govorimo o konceptih, o katerih ljudje, ki s tem niso obremenjeni, v resnici ne pomislijo kritično (Rogan, 2016). Transseksualnost je danes še vedno označena kot duševna bolezen, uvrščena je v Diagnostični in statistični priročnik duševnih motenj, s katerim si strokovnjaki pomagajo pri klasificiranju mentalnih bolezni. Leta 2013 so izraz »motnja

spolne identitete« vseeno zamenjali s pojmom »spola disforija«, kar pripomore k temu, da se na transseksualnost gleda z biološkega vidika, duševni aspekt pa je umaknjen iz fokusa (Rogan, 2016).

Transspolnost in transseksualnost sta si v svoji ideji dejansko precej nasprotujoči. Transspolne osebe želijo preseči binarni spolni sistem, medtem ko želijo biti transseksualne osebe del tega. Ker se ne identificirajo kot spol, pripisan ob rojstvu, stopijo na drugo stran, na nasprotni pol tega, kar ponuja splošno veljavna binarna spolna ureditev (Kovač Šebart in Kuhar, 2009). Pogosto je mišljenje, da je transseksualnih oseb vedno več, a temu ni tako. Transseksualne osebe so vedno bile, le da za njih niso obstajali ustrezni izrazi, besede. Te osebe v družbi v preteklosti niso bile opazne. Danes se o tej tematiki več govori, več je zagovorništva in boja za pravice (Koletnik, 2016). Za prvo transseksualno žensko velja Christine Jorgensen, ta se je prva javno razkrila. Ker se je javnosti zdela atraktivna, so o njej mediji veliko poročali. Velik vpliv je imela zlasti na druge transseksualne osebe, ki so ob sledenju njeni zgodbi ugotovile, da z njimi pravzaprav ni nič narobe. Pričakovano, a nenamerno, je Christinin dejanje povzročilo val ljudi, ki so bili do transseksualcev nestrpní. Sprožil se je izbruh kritik, strokovnjaki so starše opozarjali, kako otrok ne smejo vzgajati. Otrokom naj ne bi pustili, da se igrajo z igračami, ki niso normirane za njihov spol, saj bodo otroci zaradi tega postali transseksualni, vse odstopajoče poteze pa so močno obsojali (Župevc, 2008).

Eden izmed prvih občutkov, ki jih oseba dobi glede svoje transseksualne identifikacije, je, da se počuti drugačno od drugih. Transseksualne osebe se velikokrat sprašujejo, kaj je z njimi narobe, odgovora pa ne najdejo (Župevc, 2015). Transseksualec Rogan (2016) pravi, da nikoli ni bil zares v stiku z lastno spolno identiteto, namesto tega se je podzavestno boril proti zavedanju samega sebe. To je peljalo k anksioznosti in depresiji, posledično pa tudi k hospitalizaciji. Do zmedenosti glede lastne identitete pride predvsem zaradi pomanjkanja informacij o transseksualnosti. Pogost odziv je zanikanje, vdanost v normo, sledi kriza (Župevc, 2015). Zanimiva metafora transspolnosti je primerjava z delovanjem budilke. Ko se sproži, pritisneš »dreamež«. Za tem se budilka znova sproži in znova pritisneš »dreamež«. To počneš, dokler budilke ne moreš več predstavljati, takrat pride jutro in treba je vstati iz postelje (Kuhar, 2012, po Župevc, 2012).

Identitete morda res postajajo bolj prilagodljive in odprte, ampak prav transspolne osebe so tiste, ki so se naveličale biti prilagodljive. Naveličali so se prilagajati biološkemu in

družbenemu spolu, ki ga ne sprejemajo. »Če se nekdo počuti kot ženska in vsak dan, ko se pogleda v ogledalo, vidi moškega, si morda sprva reče: saj se lahko prilagodim, lahko živim s tem, lahko igram njihovo igro. Ampak ko si to govoriš dan za dnem, leto za letom, se slednjič le vprašaš: Zakaj to počnem? Zakaj se silim, da bi bil moški, če se počutim žensko? Takrat si končno rečeš: naj gre vse k vragu!« (Župevc, 2008: 14).

Ko oseba pride do razkrivanja same pred sabo, se to velikokrat konča brez uspeha, ker veliko transspolnih oseb temelj za nenavadno počutje najde v homoseksualnosti (Župevc, 2015). Do tega pride, ker je homoseksualnost veliko bolj znana in običajna, je bolj raziskana ter družbi bližje. Oseba v tej definiciji poteši delček sebe, ki išče odgovore, a kasneje spozna, da homoseksualnost ni rešitev, ki jo išče. Pojavi se namreč vprašanje, zakaj mu/ji lastno telo ni všeč (Kuhar, 2012). Ko se oseba razkrije sama pred sabo, a na nek način živi med obema spoloma, to fazo imenujemo liminalna faza (van Gennep 1984 v Župevc, 2015). To je faza, ko oseba spozna, da je transspolna. S tem prepoznanjem si oddahne, čuti olajšanje in mir, sočasno pa to povzroči, da se občutek razhajanja med telesom ter spolno identiteto še poveča (Župevc, 2015).

### 1.2.2. Prečkanje meje

»Spomnim se, da sem nekoč stopila v trgovino Woolworth v Filadelfiji. Že kak mesec sem živela kot ženska. Stopila sem skozi vrteča se vrata in obstala iz oči v oči pred varnostnikom – mladim moškim, starim morda devetnajst ali dvajset let. Ko me je zagledal, me je dvakrat premeril in se začel smejati – zelo glasno. Kar smejal se je in smejal. Šla sem naprej skoz vrteča se vrata in zapustila trgovino. Strinjala sem se z njim, da sem smešna; da je z mano nekaj narobe. Skoraj leto pozneje sem vnovič šla v isto trgovino. Takrat me je osvajal« (Bornstein, 1999: 47).

Prehod lahko poimenujemo z dvema angleškima izrazoma, in sicer moški k ženski (angl. *male to female* – MTF) ter ženska k moškemu (angl. *female to male* – FTM). MTF označuje osebo, ki ji je bil ob rojstvu pripisan moški spol, ki ga je ta spremenila v ženskega, torej gre za žensko, ki je transseksualna, ter obratno (Župevc, 2008). Transspolna oseba se lahko odloči, da bo opravila tranzicijo, lahko pa tudi ne. Pri prečkanju meje gre predvsem za spremembo vizualnega izgleda, tako da oseba začne ustrezati družbenim normam pripisanim za spol, s katerim se oseba identificira (Koletnik, Grm in Gračanin, 2016). Dva najbolj značilna procesa sta hormonska

terapija in operacija spremembe spola. Prehod lahko poteka tudi popolnoma brez medicinske obravnave, oseba si lahko le spremeni ime, dokumente, želi uporabo pravih zaimkov itd. (Koletnik, Grm in Gračanin, 2016). V Sloveniji se letno zgodijo približno štiri operacije, občutno več je operacij iz ženskega spola v moškega (Zonta, 2009). Razmerje je kar štiri proti ena zaradi česar nekateri izpostavljajo dilemo resnične transseksualnosti pri ženskah. Poraja se jim vprašanje, če ženske želijo transformacijo spola, ker so prišle do spoznanja, da je življenje lažje, če si moškega spola (Škorjanec, 2010). Takšen dileme so neutemeljene, saj je težko razumeti, da bi nekdo izbral pot spremembe spola, ki je boleča in jo spremlja veliko predsodkov, sovražnosti in degradacij, zato da bi postal norma (torej moški).

Prvo operacijo spola so izvedli na Danskem, v Sloveniji se je ta zgodila leta 1978 (Jud, 2001). Proces spremembe spola je zahteven in dolgotrajen postopek, pot se začne pri psihiatru. Ta mora podati diagnozo ter hkrati izločiti vse ostale možne »diagnoze« (na primer homoseksualnost, transvestizem ipd.). Transseksualna oseba se mora srečanj s psihiatrom udeleževati približno dve leti, sledi komisijsko srečanje, na katerem sprejmejo sklep za potrditev ali zavrnitev uporabnika. Če se odločijo, da gredo v proces, se sporazumejo za vse vnaprejšnje korake. Psihiater redno spremlja zadovoljstvo uporabnika pri hormonski terapiji. Prej, ko oseba z njo prične, v večji meri se njegovo telo spremeni (Orel, 2012). Hormonska terapija prispeva k temu, da oseba pridobi fizične značilnosti spola, za katerega se identificira, in s tem v bistvu ustreže družbenim normam, ki narekujejo, kako mora izgledati oseba ženskega spola in kako oseba moškega spola (Župevc, 2015). Pri hormonski terapiji ženski začnejo rasti prsa, poraščenost telesa se občutno zmanjša, erekcija postane bolj šibka, zgodi se pomembna premestitev maščobe po celotnem telesu. Pri moškemu pride do povečanja libida ter klitorisa, pojavi se poraščenost tako po obrazu kot tudi drugod po telesu. Ton glasu postane globlji, tako kot pri ženski tudi tu pride do prerazporeditve maščevja. Moški izgubi menstrualni cikel, poviša se mu krvi pritisk (Weber, 2013).

Nekatere osebe so s hormonsko terapijo zadovoljne v taki meri, da se operativnega dela spremembe spola ne poslužijo. Sprememba izgleda genitalij za večino transseksualnih oseb ni prvotnega pomena, saj jih drugi ne vidijo, so skrite. Bolj pomemben se jim zdi njihov spolni izraz, na primer frizura, stil oblačenja, med pomembnejše uvrščajo tudi komunikacijo (uporaba zaimkov) in ton glasu, ki zelo hitro izda, katerega spola je oseba (Ekins in King 2006 v Župevc, 2015). Veliko pomembnost ima poraščenost obraza, družba to interpretira kot možatost. Dozier (2005 v Župevc, 2015) je povedal, da ko je bil v zadnjih mesecih nosečnosti, so se ljudje za

njim obračali, češ kako je debel. Torej ne glede na to, kako je izgledalo njegovo telo, so ga imeli za moškega, ker je imel brado. Gre za močen pečat, da je nekdo moški. Tako kot Dozier pa imajo s tem težave tudi transseksualne ženske, saj je za njih poraščenost po obraznem predelu družbeno nesprejemljiva (Dozier 2005 v Župevc, 2015).

Tisti, ki se za operacijo odločijo, potrebujejo potrdilo endokrinologa, ki je odgovoren za to, da presodi zdravstveno stanje osebe (Orel, 2012). Pri operaciji iz moškega v ženski spol se operativni poseg opravi tako, da se kožo na moškem spolnem udu obrne navznoter, iz česar potem nastane ženski spolni ud, ki je odličen približek vagini. Pri operaciji iz ženskega v moški spol je operacija zahtevnejša, saj ni odvečne kože, temveč jo morajo pridobiti z stegna ali pa podlakti, iz katere potem oblikujejo penis. Osebi se vstavi funkcionalno protezo, s pomočjo katere je potem možna erekcija. Moda se oblikujejo zgolj zaradi estetskega vidika (Weber, 2013). Moškim, ki so transseksualni, velik problem na njihovem telesu predstavljajo prsi, ki veljajo za znak ženskosti. Odpravijo se z operativnim posegom. Odsotnost moškega spolnega uda jih najbolj zaznamuje pri spolnem življenju ter pri uporabi spolnih stranišč, saj uriniranje z vagino v stoji ni mogoče (Rubin 2003 v Župevc, 2015).

Tranzicija je dolgotrajen postopek, transseksualne osebe so v isti čakalni vrsti kot bolniki z rakom, kar celotnemu procesu prispeva dodatno čakanje. Ker gre pri bolnikih z rakom za posege, ki lahko odločajo o življenju in smrti, imajo ti prednost. Transseksualcev ne obravnavajo kot urgentne oziroma kot nujne paciente. Operacija potrditve spola sicer stane približno 60.000 € (Orel, 2012), celotna tranzicija pa se lahko opravi v roku štirih let (Weber, 2013). Čez celoten proces je pomembno, da ima oseba podporo tako svojih bližnjih kot tudi pomoč psihiatra. Pogosto se zgodi, da ima oseba nerealna pričakovanja ali pa da prečkanje meje ne poteka tako, kot si je oseba zamislila. Psihiater ves čas potovanja uporabnika budno spremlja in je zanj na voljo, pomaga mu, da zaživi v novem spolu (Orel, 2012). Spremembe so naporne tako za osebo, ki jih doživlja, kot tudi za ljudi okoli nje. Transseksualna oseba po navadi išče potrditve vseh sprememb, ki se ji dogajajo (Kuhar, 2012). Psihična podpora je pomembna tudi zato, ker so transseksualne osebe kar 70 % bolj nagnjene k samomoru (Zonta, 2009).

### **1.2.3. Transspolnost pri otrocih in mladostnikih**

»Spominjam se sanj, ko sem imela sedem ali osem let – mogoče celo manj. V sanjah sta bili čez opustošeno ravnino potegnjeni dve bojni črti, obrnjeni ena proti drugi: spomnim

se, da je bila zemlja suha in razpokana. Vojska moških na eni strani je stala nasproti vojski žensk na drugi strani. Bojevniki in bojevnice obeh strani so bili izčrpani. Vsi so nosili kože – spominjam se vonja nestrjenega usnja v sanjah. Bila sem fant, na strani moških, in privezali so me na grobo tesan voz. Nisem se upirala. Ko sem bila povsem nenevarna, so moški privezali dolgo vrv na voz in vrgli drug konec vrvi ženskam. Ko je sonce začelo vzhajati, so me bojevnice z druge strani počasi potegnile prek praznega območja med vojskama. Lahko sem videla samo sonce in nebo. Ko so me potegnile na žensko stran, so me osvobodile vezi, obrnile hrbet moškim in odšle smo proč. Obrnila sem se in videla moške, ki so odhajali v drugo smer. Vsi smo molčali» (Bornstein, 1999: str. 26, 27).

Ne glede na to, da so otroci prikazani kot bitja, ki niso seksualna, se od njih vseeno pričakuje, da se razvijejo v osebo z družbeno sprejeto podobo spolne identifikacije. Velja prepričanje, da se to lahko pripeti le takrat, ko otrok ni izpostavljen nobenim škodljivim vplivom iz okolja (Šepetavc, 2015). Če pride do tega, da otrok razvije spolno identiteto, ki ni normativna, se po navadi uveljavi prepričanje, da gre le za fazo. Renee Jennings, mama šestletne deklice, ki je transspolna, je dejala, da je zelo razvidno, da ne gre le za obdobje. Občutki pri deklici namreč postajajo vedno močnejši ter bolj utemeljeni in ne zamirajo (Adriano in Goldberg, 2007). Starši se znajdejo v drugačnih razmerah, kot so si zamislili. Takrat žalujejo za življenjskim načrtom, ki so si ga v glavi ustvarili za svojega otroka (Rogan, 2016). V tej situaciji gre pri starševstvu za drugačne prepreke, saj se morajo starši zelo aktivno vključevati, se pogovarjati, sprejemati premišljene odločitve, ki so v korist otroku. Starš, katerega otrok je homoseksualen, pri tem ne more intervenirati za razliko od starša, katerega otrok je transseksualen/-a. Tu je potrebno aktivno sprejemanje pomembnih korakov, ki bodo pomembno vplivali na razplet otrokovega življenja. Potrebna je odločitev o hormonskih blokadah in terapijah, o pravnih spremembah, operacijah itd. (Rogan, 2016).

Kristian je bil rojen kot interpolni otrok. Njegov spol so ob rojstvu določili zdravniki v sodelovanju z njegovimi starši, pri tem so uporabili falometer. Spolni organ, ki pri rojstvu meri 2,5 cm, lahko takrat poimenujejo penis, če je krajši kot to, se šteje kot vagina. V veliko primerih spolni organ raje operirajo iz moškega v ženskega, saj je kirurško lažje oblikovati vagino kot pa penis. Tako se je zgodilo tudi pri Kristijanu, ki mu ženski spol nikoli ni bil blizu. Zato je takoj, ko je dopolnil 18 let, začel s spremembo spola. Neznansko ga je bilo strah odziva njegove družine. Spremembe spola si je želel že pred 18. letom, a je bilo to, brez da bi povedal staršem,

praktično nemogoče izvesti. Sam je okoliščine napletel tako, da je dobil priložnost govoriti z osebnim zdravnikom, ki mu ja zagotovil napotnico za k psihiatru (Kuhar, 2012). V povprečju je kar 29 % mladostnikov, ki so transseksualni, deležnih močnih žalitev s strani lastne družine, 20 % od tega do take mere, da so z njimi pretrgali stike. Ko otrok začne izražati to, da je transseksualen, se pojavi težava, da staršem ni na voljo dovolj podpore, da nimajo znanja, in ne vedo, kam se lahko obrnejo po pomoč (Commissioner for human rights, 2009). Ker so bili starši prepričani, da je z otrokom, ki je transseksualen, nekaj hudo narobe, so ga vodili od strokovnjaka do strokovnjaka. Na pregledu je bil tudi pri župniku, ki je bil prepričan, da ga je obsedel zli duh, bioenergetik je svetoval, da se preselijo, ker se otrok obnaša tako zaradi negativne energije na področju njihove hiše (Jud, 2001).

Pomembno je, da se starši z otrokom pogovarjajo in da raziskujejo, kako se otrok počuti. Ignoranca in zatiranje problema vodita v zapiranje samega vase, samosovražnje, do slabših rezultatov v šoli, zelo visoka je tudi samomorilnost. Francoska raziskava pravi, da je kar 34 % transspolnih mladih poskusilo storiti samomor preden so o svoji spolni identiteti dobili informacije, znanje in primerno obravnavo (Commissioner for human rights, 2009). Rogan (2006) navaja priporočila staršem, naj ne opredelijo takoj, da je njihov otrok transspolen, niti obratno, da to trditev takoj ovržejo. Med letoma 2009 ter 2010 je v svoji raziskavi sodelovala s 139 uporabniki, ki so se rodili kot biološki dečki, a so se identificirali kot deklice. Najmlajši uporabnik je štel 5 let, najstarejši 12 let. Ko je z njimi opravljala intervjuje, so bili vsi v najstniških letih oziroma do dvajsetega leta starosti. Kar 88 % sodelujočih je takrat sprejelo spol, ki jim je bil pripisan ob rojstvu. Z njim so bili zadovoljni in niso več čutili potrebe, da bi ga spremenili. Ostalih 12 % je svoj spol spremenilo, vendar vsi le do take mere, da se niso poslužili operacije spola. Starši se s temi težkimi odločitvami srečujejo pri vedno nižji starosti. Raziskave kažejo, da se otroci začnejo veliko prej zavedati svoje spolne identitete, kot so se je včasih. Danes je zelo pogosto, da mladostniki zavračajo oznake in zase raje uporabijo bolj nevtralna imena, večpomenska, ali pa uporabijo izraze, ki so izmišljeni (Martin Jr. In Murdock, 2007).

Kljub temu da vedno prej prihaja do samoidentifikacije, LGBT+ tematika ostaja ena izmed tistih, o katerih se med mladostniki ne govori dovolj, ko pa se o njej govori, je to v mladostništvu, kar je občutno prepozno. Smiselno bi bilo, da se z LGBT+ vsebinami prijazno približamo otroku pri nižji starosti na njemu primeren način, na primer s slikanicami. S takim načinom poučevanja najmlajših, bi preprečili, da bi odrasli v homofobne, seksistične,

transfobične osebe. Res pa je, da je na literarnem trgu opazen napredek v tej smeri (Spacal, 2014). Ker otroci o teh tematikah niso izobraženi, so potem transspolni otroci v izobraževalnih ustanovah deležni diskriminacije (Commissioner for human rights, 2009). V zadnjih letih so se pojavile različne organizacije, ki se ukvarjajo z LGBT+ tematiko, posledično se pojavlja več literature, ki služi v poučevalne namene v šolskih institucijah. Ena izmed teh je založba ŠKUC, ki je izdala zbirki Lambda in Vizibilija, ki pokrivata omenjeno tematiko (Tratnik, 2014).

#### **1.2.4. Pravni položaj transspolnih oseb v Sloveniji**

Transspolne osebe je nujno potrebno dobro zakonsko zavarovati in jim hkrati dati priložnost, da izpostavijo sebe, svoje življenje, težave, dileme, stigmo, ki jo doživljajo. Primerna zakonodaja mora zagotoviti, da ne pride do diskriminacije, ter pospešiti vključevanje transspolnih oseb v družbeno okolje. Z vključevanjem v družbo bi se razvila empatija, naklonjenost, solidarnost ter razumevanje (Teršek, 2018). Eden izmed pomembnejših institutov za uresničevanje človekovih pravic transspolnih oseb je pravno priznanje spola. Ker je osebi ob rojstvu pripisan določen spol, se od njega kasneje tudi pričakuje, da ustreza vsem normam, ki jih družba za ta spol pripiše (oblačenje, ton glasu, kretnje, frizura itd.). Pravno priznanje spola osebo obravnava, kot da ji je bil ob rojstvu pripisan napačen spol. Oseba lahko spremeni svoje podatke v vseh dokumentih. To dejanje je dostopno vsem ter izpeljano na najhitrejši možni način. S pravnim priznanjem spola država zagotovi neko mero varnosti pred diskriminacijo in nasiljem, kateremu so transspolne osebe izpostavljene še bolj kot ostali. S tem institutom pravo torej omogoča zakonsko zaščito in možnost za običajno ter polno življenje (Weber, 2013).

»Trenutna ureditev spremembe spola v Sloveniji krši vsaj tri človekove pravice: pravico do nedotakljivosti človekove telesne in duševne celovitosti, pravico do osebnega dostojanstva in varnosti, pravico do zdravja in pravico do spoštovanja zasebnosti« (Koletnik, Grm in Gračanin, 2016: 9). Kar je dobrega v slovenski zakonodaji, je to, da zakon o osebnem imenu omogoča, da oseba spremeni svoje ime, ne glede na to ali je ta opravila hormonsko terapijo ali operacijo spola ali ne (Weber, 2013). Če oseba želi spremembo imena, mora na matičnem uradu vseeno priložiti potrdilo, da je spremenila spol, s tem, da v pravilniku ni zapisano niti, kdo je pristojen zdravnik oziroma institucija, niti ne opredeljuje, kaj pomeni sprememba spola. V praksi je tako, da potrdilo izda psihiater (Koletnik, Grm in Gračanin, 2016). Če je oseba imela operacijo spola, ta dobi nov EMŠO, iz katerega pa ni razvidno, da je oseba zamenjala spol. Dobra stran slovenske pravne ureditve poskrbi za to, da transseksualne osebe lahko ohranijo svoje

dostojanstvo (Weber, 2013). V Sloveniji se letno v povprečju zgodijo štiri operacije spremembe spola, ki pa za osebo niso plačljive, operacijo namreč krije obvezno dodatno zdravstveno zavarovanje. Oseba, ki operativno spremeni spol dobi tudi nov rojstni list z novimi podatki, v katerih ni omenjen spol, ki je bil pripisan ob rojstvu (Weber, 2013). Zavarovalnica operacijo krije, ker gre za upravičeno storitev glede na stanje uporabnika. Je pa res, da je estetika sekundarnega pomena (Petrovčič, 2009). Prav tako se pri menjavi spola ohranijo pravice in dolžnosti sklenjene zakonske zveze, ki je bila sklenjena pred spremembo spola. Tu se sicer pojavi nejasnost glede tega, ali gre za dve osebi različnih spolov ali ne (Koletnik, Grm in Gačanin, 2016).

Naletela sem na nemško sodbo, v kateri je zelo jasno, da zakoni niso ustrezno skladni. Primer govori o ženski, ki je transseksualna, ter o njeni ženski partnerki. Glavno vprašanje sodbe je bilo, ali lahko sodišče zavrne vlogo za registracijo partnerske skupnosti in osebi usmeri k sklenitvi zakonske zveze. Zagata je nastopila, ker se je omenjena transseksualna oseba odločila le za spremembo imena ter za hormonsko terapijo, ni pa opravila operacije spolnega uda. Ko sta partnerki želeli svojo partnersko skupnost registrirati, ju je upravni organ zavrnil, češ da tu ne gre za dve osebi istega spola. Ker je šlo za starejšo žensko, operacija ni več prišla v poštev, saj bi bilo tveganje preveliko. Če bi ti dve osebi po navodilih uradnega organa res sklenili zakonsko zvezo, bi to pomenilo, da je ena izmed teh dveh oseb transseksualna, kar pomeni dodatno diskriminacijo. Ker je ta transseksualna ženska želela pravno varnost v primeru smrti in preživljanja, sta s partnerko vseeno sklenili zakonsko zvezo. Sodišče je na koncu določilo, da se osebi prizna njen občuteni spol. V tem primeru so bile kršene temeljne človekove pravice, saj se je operacija izkazala kot pogoj za to, da se osebo tretira tistega spola, kot se sama počuti (Smrkolj, 2011).

Za transspolne osebe ter njihove pravice je izjemno pomembna resolucija 2048, ki daje pomembne napotke za obravnavo transspolnih oseb. Strogo prepoveduje prisilno sterilizacijo, operativne spremembe ali pa diagnoze s področja duševnega zdravja kot predzahtevo za pravno priznanje spola ter močno podpira protidiskriminacijsko prakso na tem področju. Daje možnost, da oseba lahko pridobi pravno priznanje tretjega spola in vedno deluje v korist otroka, če je ta vpleten. Pomembno je, da so zdravstvene usluge dosegljive za vse, ki bi jih radi koristili, brez da bi morali pred tem pridobiti diagnozo s področja duševnega zdravja. Resolucija se zelo zavzema za ozaveščanje in podajanje novega znanja predvsem osebami, ki delajo s transspolnimi osebami (Koletnik, Grm in Gračanin, 2016).

### **1.3. Transfobija**

Transfobijo interpretiramo kot strah oziroma bojazen pred ljudmi, ki so transspolni (Commissioner for human rights, 2009). Gre za zbir prepričanj in ravnanj, ki izhajajo iz napačnih predstav ter dojemanja transspolnosti, ki pa izvirajo iz odpora in sovraštva do ljudi, katerih spolni izraz ali identiteta se ne ujema s spolom, ki je bil pripisan ob rojstvu (Legebitra, b.d.). Je ena izmed temeljnih razlogov za nasilje ter netoleranco nad transspolnimi osebami, ki se s tem srečujejo na dnevni bazi. Razsežnost nasilja gre od nadlegovanja, ustrahovanja, fizične, psihične ter spolne zlorabe pa do sovražnih zločinov in navsezadnje tudi umora. Pomembno je zavedanje, da neznanje ter pomanjkanje informacij ne more biti izgovor za agresijo (Commissioner for human rights, 2009). V spomin na Rito Hester, transseksualko, ki jo je nekdo večkrat zabodel do smrti, vsako leto po celem svetu praznujemo dan spomina na žrtve transfobičnega nasilja (Župevc, 2008).

#### **1.3.1. Diskriminacija**

Raziskava potreb transspolnih oseb v Sloveniji iz leta 2015, v kateri je sodelovalo 65 transspolnih oseb, je razkrila, da je bilo kar 69 % teh oseb žrtev diskriminatornega vedenja oziroma so bili zaradi svoje spolne identitete izpostavljeni, bili obravnavani z negativnim pristopom. 45 % vseh sodelujočih je trdilo, da so diskriminacijo izkusili v javnih ustanovah, 43 % v izobraževalnih institucijah, v osnovnih ter srednjih šolah, 39 % v domačih prostorih s strani svoje družine, 24 % na delovnem mestu, 10 % na fakulteti, 6 % pri zdravstveni obravnavi. Kar 39 % vprašanih bi lahko izpostavilo še druga mesta, vendar ta na vprašalniku niso bila navedena (Društvo informacijski center Legebitra, 2015). Najpogostejše oblike diskriminacije se dogajajo na trgu dela, v zdravstvu, pogosta sta fizični obračun in sovražni govor. Velika je izpostavljenost zločinom iz nestrpnosti ter psihičnemu nasilju. Mnogokrat so osebe še bolj ogrožene zaradi večplastne diskriminacije, na primer transseksualne ženske temne polti (Parliamentary Assembly, 2015). Ogromno nasilja še vedno ostaja neprijavljenega (Amnesty International, 2011).

Pogost odgovor anketirank/-cev v raziskavi o potrebah transspolnih oseb je bil tudi diskriminacija s strani medijev (Društvo informacijski center Legebitra, 2015), ki pogosto izkoristijo senzacionalistične izraze, saj s tem premamijo bralca, zanj naredijo novico mikavno. Velikokrat naletimo na naslove kot so »Usodna napaka matere narave: položaj transseksualcev

v Sloveniji«, »Hčerka slavne pevke je moški«, ki so izrazito diskriminatorni ter transseksualne osebe oropajo dostojanstva. Ko se govori o transseksualnih osebah je pomembno, da se njih same vključi v razpravo, tako da debata ne poteka brez njih. S tem preprečimo, da se poroča le o njihovih telesih, ki se jih v mediji večinoma objektivizira (Koletnik, 2017).

Izražanje na primeren način je pomembno tako za medije kot tudi za ostale osebe. Besede lahko poškodujejo, namesto da bi opolnomočile. Namesto, da rečemo, da je nekdo z operacijo spremenil spol, raje uporabimo izraz, da je nekdo z operacijo spola potrdil svoj spol oziroma spolno identiteto. Ujetost v telesu ni primeren izraz, saj osebi odvzame moč, raje recimo, da oseba doživlja spolno disforijo. Pomembno je, da potrjujemo tudi druge spole, ne samo dva spola binarnega sistema. Torej, da uporabimo besedno zvezo »vsi spoli« in ne »oba spola«. Diskriminatorno je transseksualnost pojasnjevati, kot da nekdo hoče biti moški/ženska. Oseba je moški/ženska. Prav tako pazimo, ko govorimo o tem, da se je nekdo rodil določenega spola. Raje recimo, da je bil osebi ob rojstvu določen nek spol. Prav tako se izogibajmo izrazoma »biološka ženska/biološki moški« saj apelirata na to, da ženske in moški, ki so transseksualci, ne veljajo za »prave« moške in »prave« ženske (Legebitra, b.d.).

Transseksualne osebe so izpostavljene tudi diskriminaciji na trgu dela. V Evropi naj bi bilo zaposlenih le 31 % žensk, ki so transseksualne, ter 36 % moških, ki so transseksualni. V primerjavi z zaposlenimi osebami, ki niso transseksualne, je prepad v številkah velik, saj naj bi bilo zaposlenih 57 % žensk in 72 % moških. Tisti transseksualci, ki pa so zaposleni, se na delovnem mestu srečujejo z nemalo težavami; z zbadanjem, diskriminacijo na več ravneh, npr. preprečevanje uporabe željenega stranišča. Engendered Penalties raziskava pravi, da 23 % transseksualcev, ki so zaposleni, želi zamenjati delovno mesto zgolj zaradi diskriminacije. Le 30 % anketirancev se počuti, kot da so na delovnem mestu obravnavani s spoštovanjem in dostojanstvom. 10 % transseksualcev je izpostavljenih psihičnemu nasilju, 6 % pa celo fizičnemu (Commissioner for Human Rights, 2009).

Tudi to, da se transseksualnost obravnava kot bolezen, je diskriminacija in kršenje človekovih pravic. Nekje po svetu se kot predpogoj za operacijo spola še vedno zahteva sterilizacijo ali pa razvezo zakonske zveze (Parliamentary Assembly, 2015). V oktobru se v Sloveniji vsako leto odvije mednarodni dan akcije proti patologizaciji transspolnih oseb. Aktivisti se v prvi vrsti borijo za to, da se transseksualizem neha navajati kot motnjo spolne identitete ter da se izraz umakne iz medicinskih knjig. Zavzemajo se tudi za to, da oseba ne bi več pridobila oznake

bolnika z diagnozo duševne motnje (Koletnik, Grm in Gračanin, 2016). To se izkaže za zelo problematično pri zaposlovanju, saj je diagnoza zapisana v zdravstveni kartoteki, do katere imajo nekateri delodajalci možnost vpogleda. »Posledično si prisiljen razkritja, zapisana diagnoza lahko tudi vpliva na odločitev zaposlovalca« (Petrič, 2018, zvočni vir).

Transspolne osebe s svojim spolnim izrazom lahko ne ustrezajo družbenim normam spola, ki jim je bil pripisan ob rojstvu, ter je posledično zapisan tudi v vseh osebnih dokumentih te osebe. Zaradi tega se pojavljajo obtožbe kraje ali ponarejanja dokumentov in v takih situacijah je oseba prisiljena v to, da razkrije svojo spolno identiteto, kar pa pomeni kršenje pravice do zasebnosti (Koletnik, Grm in Gračanin, 2016). Težava se pojavi tudi pri odhodu osebe, ki je transseksualna, v pokoj. Starostna meja za izstop iz trga delovne sile je za ženske nižja kot za moške. Transseksualkam se v nekaterih evropskih državah pokojnina ne prizna pri mejni starosti za ženske. Ker se bojijo razkritja, je pogosta praksa, da pri določeni starosti prostovoljno zapustijo delovno mesto, da socialno okolje ne bi prišlo do spoznanja, da oseba v resnici ne ustreza določeni meji za odhod v pokoj (Commissioner for Human Rights, 2009).

Diskriminacija je tudi to, da se osebo naslavlja z napačnim zaimkom. S tem se izkazuje nespoštovanje osebe, hkrati pa pride do izpostavitve spolne identitete, ki lahko vodi do nasilja (Koletnik, 2017).

V državah, ki ne priznavajo poroke istospolnih partnerjev, se pojavi težava, ker se od transseksualne osebe zahteva, da pred spremembo spola opravi razvezo zakonske zveze. Prisilna razveza ima lahko številne negativne posledice tako za poročeni osebi kot tudi za otroke, če so ti vpleteni. Številne države imajo tako pravno ureditev, da bo starš, ki bo spremenil spol, hkrati tudi izgubil skrbništvo za otroke (Commissioner for Human Rights, 2009).

Države, ki so proti diskriminaciji transseksualk/-cev, morajo diskriminacijo zakonsko prepovedati ter omogočiti svobodo odločanja vsakega posameznika o svoji spolni identiteti. Prav tako se ne sme dogajati diskriminacija na podlagi spola. Pomembna je evidenca nasilnega vedenja ali diskriminacije, ki so jo doživele transseksualne osebe. Na podlagi teh podatkov se ugotavlja posledice diskriminatornih dejanj ter oblikuje pravno podlago. Osebe, ki bi lahko bile podvržene diskriminaciji zaradi svoje spolne identitete, je potrebno zaščititi, pomembno je sodelovanje z organizacijami, ki se ukvarjajo s transspolnimi osebami, prisluhniti je potrebno njihovim skrbem. Procesi, kot so sprememba imena, izdelava osebne izkaznice in ostali

postopki, morajo biti izpeljani kar se da hitro in učinkovito. Upirati se je potrebno diagnozam, ki stigmatizirajo ter razčlovečijo. Omejitve glede poroke morajo biti odstranjene, paziti je potrebno, da družina in otroci ne izgubijo pravic, ki jim pripadajo. Ko so v igri otroci, je potrebno delovati v njihovo največjo korist. Tretmaji morajo biti za osebe dosegljivi, potrebno je vključevati transspolne osebe v raziskave o samomorilnosti. Zelo pomembno je širjenje zavesti, znanja širše javnosti ter izobraževanja na tem področju (Parliamentary Assembly, 2015).

#### **1.4. Transseksualne osebe in socialno delo**

Socialno delo ima pomembno vlogo pri izboljšanju položaja ljudi in pri uvajanju sprememb na družbenem nivoju. S svojo akcijo daje pomemben temelj za zakonske spremembe, ki izhajajo iz resničnih življenjskih stanj (Sobočan, 2013). Ustvarilo se je mnenje, da bi morali biti svetovalci na področju LGBT+ sami del skupnosti. Pomembno je, da imajo osebe, ki svetujejo, veliko znanja na tem področju, da nimajo predsodkov ter da njihova spolna usmerjenost oziroma spola identiteta ne vpliva na strokovno delo v svetovalnici. Sicer pa vedno manj ljudi pomoč poišče v svetovalnicah. Razlog za to se skriva v napredni informacijski tehnologiji, internetu, ki nam hitro poda odgovore na vprašanja. Velik obseg informacij je hitro in enostavno dostopen, navezovanje stikov je lažje. Internet je dober odgovor za reševanje kriznih trenutkov, se pa premalo ljudi zaveda, da na takšen način ne bodo pozdravili globljih ran (Škorjanc, 2010).

Mavrična svetovalnica, v kateri so vsi svetovalci/-ke socialni delavci/-ke ali psihologi/-nje, spodbuja, da z njihovimi uporabniki vzpostavijo delovni odnos. Večina ljudi, ki se k njim zateče z različnimi težavami, pričakuje, da bodo takoj dobili odgovore na vprašanja in rešitve za probleme, s katerimi se srečujejo. Pričakujejo, da se odgovori skrivajo v priročniku, ki velja za neko splošno pomoč, medtem ko v resnici recepta za reševanje problemov ni. Iz tega je razvidno, kakšnega sodelovanja so vajeni ljudje LGBT+ skupnosti. Vse to nakazuje na medicinsko obravnavo človeka, ki ne dopusti uporabe metod socialnega dela (Škorjanc, 2010).

Opolnomočenje je pomembna metoda socialnega dela na vseh področjih te vede. Uporabnika podpiramo pri tem, da začne razumeti diskriminacijo in družbene ter lastne ovire. Motiviramo ga, da začne uporabljati vzvode moči. Ko je ta moč pridobljena, lahko kot opora deluje zanj samega, lahko pa s pridobljeno močjo pomaga tudi ostalim. Pomembno je, da znamo poslušati in da uporabljamo jezik uporabnika, saj s tem poskrbimo, da se ne znajdemo v komunikaciji

polni šumov. Naša naloga je, da okrepimo samozavest in hkrati zaupanje osebe same vase ter poskrbimo tudi za to, da se oseba ne počuti krive. Če si uporabnik zna interpretirati učinkovanje strukturnih diskriminacij, lažje spozna, da pri njegovi osebni diskriminaciji ne gre le za njegovo osebno težavo, temveč gre za sistemsko, kompleksnejšo neenakost. Z novimi veščinami in znanjem se uporabnik lažje znajde in bolje razume lasten položaj (Zaviršek, Zorn in Videmšek, 2002).

Na področju socialnega dela so strokovnjaki zato, da uporabniku vlivajo moč in da ga podprejo pri njegovih življenjskih odločitvah. Kljub temu da lahko socialni delavec/-ka deluje, kot da je osebo sprejel/-a, še vedno obstajajo možnosti, da ima predsodke in da gre navsezadnje za nestrpno osebo. V takem primeru poiščite zagovornika. Če oseba dvomi sama vase, ni spodbujajoče, da vanjo dvomi tudi strokovnjak, ki naj bi bil zaupna oseba.

Veliko socialnih delavk/-cev je s strokovnim znanjem zelo pomanjkljivo (ne)pripravljenih na delo z LGBT+ skupnostjo. Strokovnjaki, ki so se za poklic socialnega delavca izobraževali pred srednjimi devetdesetimi leti, praktično nimajo podlage za delo z ljudmi na tem področju. Stroka socialnega dela mora delati s socialnimi manjšinami ter njihovimi družinami, biti njihova zagovornica ter borka za pravice. Osebe, ki poučujejo socialno delo, imajo obvezo LGBT+ področje vključiti v izobraževalni sistem. Delo z LGBT+ skupnostjo je enako kot s katerokoli drugo manjšino. Strokovnjak mora biti na tem področju izobražen ter seznanjen s težavami, s katerimi se skupnost srečuje. Poznati mora jezik, ki opolnomoči, in izraze, ki ne diskriminirajo. Prav tako mora biti seznanjen s tveganji, katerim je manjšina bolj izpostavljena. Strokovnjak naj deluje tako, da se razvija pozitivna praksa in ne le »toleranca«. Naj ne predvideva in sam določuje, kako se oseba identificira, dokler se ta oseba sama ne odpre. Prav tako naj ne predvideva, da so potrebe vseh ljudi, ki se enako identificirajo, enake. Naj občuduje ter spoštuje različnost. V stroki socialnega dela je pomembna odprtost in občutljiva raba jezika, ki naj bo vedno sprejemajoč. Strokovnjak naj bo tudi zagovornik pravic, glas ljudi, ki so razčlovečeni (Morrow in Messinger, 2006).

Da bo socialno delo učinkovito, je potrebno pri sodelovanju z LGBT+ skupnostjo upoštevati naslednja načela (Morrow in Messinger, 2006, str. 3–4):

- Obravnava na način, ki temelji na vrednotah posameznika in ga obravnava kot individuum. Obravnava s spoštovanjem, dostojanstvom, za uporabnika.
- Potrebno je upoštevati socialno okolje osebe, ki pomembno vpliva na osebo.

- Kljub temu da so posamezniki v skupnosti obravnavani kot eno, ker pripadajo isti manjšini, je pomembno, da je obravnava individualna in prilagojena posamezniku.
- Strokovnjak mora uporabnika opolnomočiti, iskati v njem vire moči. Potrebno je zavedanje, da so osebe v skupnosti močno izpostavljeni diskriminaciji ter zatiranju.
- Znanje, s katerim strokovnjak upravlja in iz katerega izhaja, mora imeti strokovno podlago, ki je podkrepljena z dokazi.
- Pomembno je zavedanje, da imamo vsi ljudje iste pravice, ki so zaščitene z zakonom.

## 2. OPREDELITEV PROBLEMA

V družbi zahodnega sveta velja načelo binarnega spolnega sistema, ki naj bi bil edini pravilen. Glede na to normo naj bi transspolnost odstopala od normale. Spol naj bi bil torej pripisan glede na biologijo človeka in ne glede na občutenje lastnega spola in identifikacijo z njim (Koletnik, Grm in Gramc, 2006). Transspolne osebe se v procesu razkrivanja samemu sebi in bližnjim osebam srečajo z zahtevnimi izzivi. Postopek sprejemanja samega sebe ni lahek, še težje pa je potem svoje občutke izpovedati in zaupati ljudem v njihovem življenjskem okolju. Transspolnost je v družbi prikazana stereotipno, ljudje o njej vemo toliko, kolikor slišimo iz senzacionalističnih poročanj medijev, katerih poročanje je diskriminatorno in transspolnost ne prikažejo v resnični luči. Starši, katerih otroci se identificirajo kot transspolne osebe, se ob razkritju zaradi pomanjkanja informacij znajdejo v stiski in ne vedo, kam naj se obrnejo po informacije (Commissioner for human rights, 2009). Okolje o LGBT+ tematikah ni dovolj informirano in ne dobi ustreznih informacij, ki ne bi prispevale k nadaljnjim diskriminacijam. Mislim, da družba postaja bolj sprejemajoča predvsem do homoseksualnih in biseksualnih ljudi, tabu se je v zadnjih letih nekoliko razblinil. V medijih se o tem več govori, več je javnih zgodb in vse več ljudi se razkrije.

Transspolnost ostaja stigmatizirana v večji meri tudi zato, ker se ljudje z njo ne srečujemo tako pogosto, kot se srečamo s homoseksualnimi ali biseksualnimi osebami. Tudi iz tega razloga se mi zdi raziskovanje tega področja smiselno. Ker se o tem mora pisati in govoriti, raziskovati ter širiti informacije, sicer napredka ne bo nikoli in transspolne osebe bodo vedno živele v strahu pred diskriminacijo ter nesprejemanjem njihovega življenjskega okolja. Transspolne osebe se na njihovi življenjski poti srečajo s številnimi ovirami, s katerimi se cispolne osebe ne. Izpostavljene so stigmatizaciji, diskriminaciji in raznolikim družbenim odzivom, ki močno vplivajo na njihovo počutje, samozavest ter lastno sprejemanje. Pojavi se vprašanje podpore in nesprejemanja širše ter ožje okolice, težavnost tako prečkanja meje kot vnaprejšnjih korakov. Z vpetostjo v družbo, javno okolje ter institucije, se izpostavljajo, kar je zanje lahko tudi nevarnost. Problematično bi bilo, če bi se oseba znašla v okolju, iz katerega ne bi dobivala nobene podpore, ampak samo negativne odzive.

Dejstvo, da tudi sama o tem področju nimam veliko znanja, me motivira. Na fakulteti smo se v štirih letih tematike o transspolnosti na hitro dotaknili le v domeni enega predmeta, kar se mi zdi zaskrbljujoče. Socialni delavci imajo pomanjkljivo znanje na področju dela z LGBT+

skupnostjo (Morrow in Messinger, 2006). Naša naloga je, da se s področjem ukvarjamo, skupnost človeku približamo, jo normaliziramo in je ne interpretiramo kot posebne oziroma odstopajoče od »normale«. Raziskav, ki bi se v svojem bistvu ukvarjale z odzivi iz okolja, ni. Ugotovitve moje raziskave bodo lahko smernice za strokovnjake, kot tudi za družino, prijatelje in ostale osebe. Prav tako bodo rezultati lahko v pomoč organizacijam, ki se ukvarjajo s to tematiko.

## **2.1. Raziskovalna vprašanja**

- Kako je potekalo razkritje osebe in s kakšnimi občutki se je ta srečala ob procesu lastnega sprejemanja?
- Katere osebne socialne mreže transspolne osebe so se v procesu prehoda iz binarne v nenormativno spolno opredelitev izkazale za najbolj podporne in na kakšen način se to kaže?
- Kdo je transspolno osebo pri prehodu popolnoma podpiral?
- Na kakšen način se kaže nesprejemanje socialnega okolja do transspolne osebe in kje se to odraža? Je oseba iz okolja dobila več pozitivnih ali več negativnih odzivov?
- S kakšnimi opazkami oziroma nasiljem se transspolna oseba srečuje?

### **3. METODOLOGIJA**

#### **3.1. Vrsta raziskave**

Raziskava je kvalitativna. Raziskovala sem osebne izkušnje, ki sem jih lahko najbolj izčrpno zbrala z gostimi besednimi opisi. Zanimala me je zgodba sogovornika, bolj natančno pa odziv družbenega okolja na transseksualnost te osebe. Raziskava je empirična, s pomočjo poglobljenih intervjujev sem zbrala izkustveno gradivo oziroma osebne izkušnje. Moja raziskava je tudi eksplorativna, saj je bil moj namen spoznati področje omenjene problematike, nisem pa analizirala populacije v celoti (Mesec, 1997).

#### **3.2. Merski instrument**

Merski instrument je vnaprej pripravljen vprašalnik, sestavljen iz 32 vprašanj odprtega tipa. Gre bolj za smernice oziroma za vodilo, postavljala sem tudi ustrezna podvprašanja. Vprašalnik je razdeljen na več sklopov: prečkanje meje, odziv družine, prijateljev, partnerja, službenega/šolskega okolja in odziv širše družbe. Znotraj vsakega sklopa sem postavila od dve do sedem vprašanj. Sodelujočim sem pustila, da prosto pripovedujejo in jih pri tem jasno usmerjala.

#### **3.3. Populacija in vzorec**

Populacijo sestavljajo vse osebe v Sloveniji, ki se spolno identificirajo kot transseksualne. Vzorec je neslučajnostni priložnostni, intervjuvala sem ljudi, ki so mi bili najbolj dostopni. Do oseb, ki so odgovarjale na moja vprašanja sem pristopila prek posrednika. Kontakte sem dobila tako, da je prijatelj, ki je poznal osebo, ki ustreza mojemu vzorcu, pri tej osebi preveril, če bi želela sodelovati v raziskavi ali ne. Če je bil odziv pozitiven, sem osebo nato kontaktirala sama. Posamezne enote niso imele enakovrednih priložnosti, da pridejo v raziskovan vzorec (Mesec, 1997). Moj vzorec je 6 transseksualnih oseb.

#### **3.4. Zbiranje podatkov**

Metoda za zbiranje podatkov je bil intervju, z vsakim posameznikom sem se posebej dogovorila za kraj in čas srečanja. Prilagodila sem se osebi, da je določila čas in kraj intervjuja. V večini

smo se dobili na javnem kraju, in sicer v lokalu, razen z eno osebo, s katero sem intervju zaradi razdalje opravila preko Skypa. Vsi intervjuji so potekali individualno, časovno niso bili omejeni. Vsak intervju je potekal približno eno uro, celotno srečanje pa od dve do tri ure. Intervjuje sem izvedla v decembru leta 2018 in januarju 2019. Pred vsakim intervjujem sem osebo vprašala, če se strinja s tem, da pogovor snemam za lažji in bolj izčrpen zapis intervjuja. Če je oseba želela, sem ji še pred srečanjem posredovala moja vprašanja. Jasno sem povedala, da razumem, če na katero koli ne želijo odgovoriti.

### 3.5. Obdelava in analiza podatkov

Podatke sem obdelala kvalitativno. Posnete intervjuje sem dobesedno zapisala, nato sem označila posamezne izjave. Vsak intervju je označen s svojo črko (od A do F). Sledilo je odprto kodiranje, ki sem ga zaradi boljše preglednosti zapisala v tabelo. Tabela je sestavljena iz številke izjave, izjave, pojma, kategorije in teme. To sem naredil za vsak intervju posebej. Po odprtem kodiranju sem kodirala še osno.

|    |                                                                                                                                          |                                     |                                                                                        |                |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| A1 | Tam nekje, v osnovni šoli, mislim, da je bilo okoli petega razreda.                                                                      | Osnovna šola                        | Čas, ko se je oseba začela zavedati, da je njena spolna identiteta transseksualna      | Prečkanje meje |
| A2 | In to zaradi porničev, a ne. V bistvu je čisto slučajno prišel pornič s trans žensko in mi ni bilo nič jasno, ali je fotomontaža ali ne. | Seksualne vsebine                   | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna | Prečkanje meje |
| A3 | Potem je pa prišla ven še zgodba o Salome ...                                                                                            | Javna zgodba o transseksualni osebi | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna | Prečkanje meje |
| A4 | ... tisto je pa bilo v 7. razredu, torej 12 let.                                                                                         | 12 let                              | Čas, ko se je oseba začela zavedati, da je njena spolna identiteta transseksualna      | Prečkanje meje |
| A5 | V glavnem, takrat je prišla ven informacija, da je ona trans in da gre na operacijo. Takrat sem se začela zanimati za to.                | Javna zgodba o transseksualni osebi | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna | Prečkanje meje |

|    |                                                                                                                                         |                                                |                                                                                        |                |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| A6 | Bilo mi je čudno, zdelo se mi je povezano z menoj, počutila sem se olajšano.                                                            | Povezava z javno zgodbo o transseksualni osebi | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna | Prečkanje meje |
| A7 | Prej nisem vedela, kaj je to, ker nikoli nisem videla na primer slike ali pa česarkoli drugega v povezavi z tem. Razen tistega porniča. | Pomanjkanje informacij o transseksualnosti     | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna | Prečkanje meje |
| A8 | Ni bila toliko panika, najprej bolj v izi, da vidimo, če je to sploh to.                                                                | Sprejemanje                                    | Proces sprejemanja                                                                     | Prečkanje meje |
| A9 | Na skrivaj sem kupila prve ženske obleke in se v njih oblekla.                                                                          | Oblačenje na skrivaj                           | Pred razkritjem                                                                        | Prečkanje meje |

## 4. REZULTATI

### 4.1. Prečkanje meje

Večina intervjuvanih oseb se je začela zavedati, da je njihova spolna identiteta transseksualna, ko so obiskovale osnovno šolo. Navajajo starost od 8. do 16. leta (*/ ... zavedati pa sem se začel pri 11, 12 letih./* (C9)), (*/ ... pri 15., 16. letih prišel do spoznanja, da se ne identificiram s spolom, ki mi je bil pripisan ob rojstvu .../* (D9)). Ena izmed intervjuvanih oseb je izpostavila precej nižjo starost, in sicer 4 leta (*/Vedel sem, da sem drugačen, že pri štirih letih./* (E1)).

Velik del sodelujočih oseb je izrazil problem nezadostnosti informacij o transspolnosti (*/O tem nisem vedel popolnoma nič./* (D12)), (*/Ni se govorilo o tem, organizacije niso obstajale. Spomnim se, da sem spremljala Pil itd., pa so vsi govorili na primer samo o homoseksualnosti./* (B47)). Eden izmed sodelujočih je izpostavil, da se je zavedal obstoja transspolnosti, ampak je bila ta predstava popolnoma stereotipna (*/Ampak ko je nekdo to omenil, smo vsi pomislili samo na Salome, iz katere se pa itak vsi norca delajo. Ali pa na Sestre, na moške v kiklah, čeprav to sploh ni to./* (E31)), (*/Se mi zdi, da dosti teh virov ne uporablja pravilne terminologije, transspolnost ni prikazana v realni luči./* (F31)). Intervjuvane osebe so nekaj znanja imele, ampak je neprimerljivo z znanjem, ki ga imajo o transspolnosti sedaj.

Kar nekaj oseb je informacije o transspolnosti črpalo iz spleta. Veliko jih je izpostavilo gledanje posnetkov na spletnem portalu Youtube (*/V bistvu sem za to izvedel prek Youtuba. Gledal sem »random« posnetke, ko sem naletel na video o trans fantu. Bilo mi je zelo zanimivo. Razlagal je o tem, kako se počuti in s tem sem se zelo poistovetil./* (C11)), (*/Potem sem pa začel na Youtubu gledat o »transgender« osebah in se mi je v sekundi vse poklopilo./* (E23)), pa tudi seksualne video vsebine in povezavo javne zgodbe o transseksualni osebi s samim sabo (*/V glavnem, takrat je prišla ven informacija, da je ona (Salome) trans in da gre na operacijo. Takrat sem se začela zanimati za to./* (A5)), (*/Bilo mi je čudno, zdelo se mi je povezano z menoj, počutila sem se olajšano./* (A6)). Intervjuvanci/-ke so poročali tudi o tem, da so informacije dobili od prijateljev ter od ljudi v LGBT+ skupnosti, v katero so vstopili ne kot transspolne osebe, ampak kot homoseksualne. Tam so pridobili informacije o virih, ki o področju ne poročajo stereotipno in diskriminativno. Ena oseba je informacije poiskala predvsem v raznolikih člankih ter na Facebooku.

Eden od intervjuvancev mi je zaupal, da se je pred razkritjem družini in prijateljem na skrivaj oblačil v oblačila, ki so stereotipno pripisana za spol, za katerega se oseba identificira (*/Na skrivaj sem kupila prve ženske obleke in se v njih oblekla./* (A9)). Ena izmed oseb, ki je doživljala depresijo, je od nekdaj mislila, da je v njej nekaj narobe, sovraštva do samega sebe pa ni nikoli razumela. Razkritje se lahko zaradi nesprejemajočega domačega okolja zdi nekaj povsem neuresničljivega (*/Odraščal sem na vasi, kjer ljudje niso sprejemajoči. Ko sem prišel v Ljubljano, sem začel hoditi na Legibitro, bil sem v prijaznem okolju .../* (F18)), (*/Preden sem prišel sem, se mi je zdelo, da to sploh ni mogoče./* (F18))

Večina intervjuvanih oseb se je v procesu lastnega sprejemanja srečale z depresijo (*/Preden sem se razkril, sem imel grozno depresijo in niti nisem imel veliko prijateljev./* (C13)), del teh pa tudi s samopoškodovanim vedenjem (*/Samopoškodovanje. Bil sem hospitaliziran./* (E20)). Pogost odziv na zavedanje, da je lastna spolna identiteta transspolna, je bilo očitno sledenje normam spola, ki je bil osebi pripisan ob rojstvu (*/Kot da nisem bil jaz, ker sem počel stvari, ki so bile od mene pričakovane. Ubadal sem se s stvarmi, stereotipnimi za punce, ker sem se bal./* (F102)). Večina se je srečala s strahom, predvsem s strahom pred odzivom družbe na splošno ter odzivom družine (*/Strah pred odzivom družine./* (F199)). Osebe so doživele tudi prijetne občutke, kot so olajšanje (*/Olajšanje, da priznaš samemu sebi ter drugemu. Olajšanje, ko te drugi sprejme./* (D13)), »razsvetljenje« (*/Doživel sem razsvetljenje./* (E25)) in sprejemanje (*/Sem si rekla okej, pač sem malo drugačna./* (B2)). Oseba, ki je trpela za depresijo, je povedala, da se je ob razkritju sami sebi počutila bolje, ker je spoznala razlog lastnega samosovraštva.

Zaradi strahu pred realizacijo svojih misli je sodelujoča oseba izbrisala vse vire, v katerih je prejemale informacije o transspolnosti, saj je imela občutek, da o tem ne sme brati in ne razmišljati, saj bi se v tem primeru njene misli lahko uresničile. Omenila je tudi, da dolgo časa svojih misli ni upala niti zapisati, imela je občutek, da, ko bi zapisala, ne bi bilo več poti nazaj in to bi bila njena resničnost (*/Več kot sem vedel, bolj sem se bližal temu. Na eni točki sem zbrisal vse, ki sem jim sledil, ker se mi je zdelo, da o tem ne smem več razmišljati, saj se bo potem to uresničilo, in ko enkrat izrečeš, napišeš, da si trans, ni poti nazaj, potem je to to./* (F32)). Polovica sodelujočih je zavedanje o spolni identiteti potlačila (*/Potem se je zgodilo to, da sem tako potlačil, da sem dejansko vmes pozabil na to./* (E13)). Ni nujno, da transseksualna oseba doživlja telesno disforijo, saj ne pogojujejo vse osebe svojega spolnega izraza s spolno identiteto. Pri občutku lastnega razkritja se pojavijo eksistencialna zavedanja, na primer občutek, da del svojega življenja nisi zares živel (*/Težko je ko se zaveš, ker se počutiš, kot da*

*nek del življenja sploh ni bil tvoj./ (F101)), ali pa, da je oseba šele zdaj resnično zaživela (/Zdi se mi, da sem šele zdaj zares začel živeti./ (E117)).*

Večina oseb je popolnoma na začetku svoje tranzicije (*/Fizično nisem spremenil še ničesar, razen da nosim kratke lase in da nosim fantovska oblačila ter pa binder./ (D15)).* Spolni izraz lahko transseksualna oseba prilagaja glede na okolje, oziroma, povedano drugače, živi dvojno življenje (*/V prostem času sem načeloma kot ženska, v službi sem kot moški.../ (A31)). (/V prostem času sem načeloma kot ženska, v službi sem kot moški .../ (A31)).*)). Dogaja se, da se pri uporabi pravega zaimka ne motijo le osebe iz socialne mreže transseksualne osebe, ampak se moti tudi oseba sama, saj mora menjavati zaimke, če ni povsod razkrita (*/Je pa zanimivo, kolikokrat se tudi sama zmotim. Še vedno se navajam. Včasih probam tvoriti take stavke, da ne uporabljam zaimkov. Kar je kar naporno, se pa navadiš./ (A60)).*

Velik del sodelujočih je zaradi spremembe spola že bil obravnavane pri psihiatru. Oseba, ki ni bila, ima željo, ampak nima podpore staršev, zato še ni storila nobenega koraka v smer proti svojim ciljem. Nekdo je poročal o tem, da se je psihiatrinja na začetku izogibala pogovoru o spolni identifikaciji. Postavljala je vprašanja, ki niso imela povezave z razlogom, s katerim je oseba prišla na obravnavo (*/Zanimala jo je moja šola, matura, prijatelji, domači, samo tisto, zaradi česar sem prišel k njej, ne./ (E41)).* Šele po tem, ko je oseba izdelala maturo, je psihiatrinja začela spraševati tudi o transspolnosti. Intervjuvanec je glede psihiatrične obravnave izpostavil dejstvo, da se zaveda, katere informacije si želijo slišati (*/Načeloma vem, kaj moram govoriti, da bo šlo hitreje./ (F7)).* Povedal je tudi, da se pogosto zlaže, ker si želi hitrejše obravnave. Ne izpostavlja informacij, ki bi lahko upočasnile napredek. Sodelujočim se zdi pomembno zavedanje psihiatra o podpori družine, ki postopek spremembe spola skrajša.

Osebe izpostavljajo, da gre pri obravnavi za (pre)dolg proces (*/Po spremembi imena je spet zelo dolgo trajalo, da so me usmerili na endokrinologijo, tam je tudi zelo dolgo trajalo, da sem dobil izvide itd./ (E50)).* Hormonske terapije si želijo vsi sodelujoči, nimajo pa vsi izpolnjenih pogojev, na terapiji je dejansko le ena oseba (*/Ja, sem na hormonski terapiji./ (E48)).* Sodelujočim so zavrnila hormonsko terapijo zaradi nestabilnih razmer v družini (*/Letos poleti je bil konzilij, pa mi še niso odobrili, ker nisem imel dovolj stabilnih razmer v družini./ (C18)),* ter zaradi predolgega časa med potrditvijo hormonske terapije ter dejansko terapijo. En udeleženec je poročal o zavrnitvi hormonske terapije zaradi nestabilnih razmer v družini (*/Letos poleti je bil konzilij pa mi še niso odobrili, ker nisem imel dovolj stabilnih razmer v družini./*

(C18)), druga je bila zavrnjena zaradi predolgega časovnega obdobja med potrditvijo hormonske terapije ter dejansko terapijo. Vmes je zaradi strahu pred iglami minilo 3 leta, zaradi česar se je oseba srečala z nemalo težavami. Čakala jo je obravnava od samega začetka, po kateri se je zopet ustrašila, ker so na pregledih odkrili tkivo, ki bi znalo biti nevarno (*/Rekli so mi, da moram ponovno opraviti preglede pri specialistu, ker je vmes minilo že toliko in toliko časa./* (A24)). Polovica sodelujočih si je ime že uradno spremenilo (*/Imam spremenjeno in emšo in ime./* (C19)), druga polovica uporablja novo ime, ki pa ni uradno spremenjeno (*/Zaradi staršev je moje uradno ime še vedno M./* (D17)). Glavnina sodelujočih je povedala, da se operativnih posegov ne bodo posluževali (*/Ne, operacij si ne želim, preveč tvegano./* (C15)). Ena oseba si želi operacijo prsi, kljub temu pa ne želi operacije spolnih organov. Ta oseba je povedala, da so proteze izdelane tako kvalitetno, da ne vidi potrebe po dejanski operaciji (*/Danes so proteze že tako dobro narejene, da ne čutim potrebe po operaciji./* (F36)).

Osebe so se v svojem življenju srečale z mnogimi stiskami v povezavi z njihovo spolno identifikacijo, sploh pred hormonsko terapijo. Zaradi izrazite lastnosti glasu, ki pripada spolu, s katerim se oseba ne identificira, je sodelujoča oseba reducirala svoj govor ter komunikacijo z ljudmi okoli sebe (*/Skoraj z nobenim se nisem pogovarjal, ker mi je bilo preveč grozno govoriti. Vsi so mislili, da sem nek čudak. Spomnim se, da me je sošolec spraševal po neki snovi, pa sem mu samo zapiske tišal v obraz. Pa rad govorim./* (E55)). Trudila se je zavedno nižati glas, ki bi družbeno bolj ustrezal standardom stereotipnega pripisa tipa glasu za moškega (*/Celoten prvi letnik še nisem bil na hormonih in sem probal tako, da sem nižal glas. Katastrofa./* (E54)). Oseba je spremembe ob hormonski terapiji začela opazovati po 3–4 mesecih, kar ji je vtilo samozavest.

Osebe so se enakomerno prvič razkrile doma ali pa prijateljem, odvisno od samih odnosov. Prvič so se večinoma razkrile v obdobju obiskovanja srednje šole, poročajo o razkritju med 15. in 32. letom starosti (*/Dejansko sem se tudi zelo pozno razkrila, približno tri leta nazaj. Do 32 leta ni nihče vedel, sem se sprijaznila s tem./* (B12)).

## 4.2. Odziv družine

Tisti, ki so se najprej razkrili prijatelju, so se staršem razkrili nekaj mesecev po tem. En sodelujoči je potreboval 2 leti, da je zbral dovolj poguma še za razkritje doma, medtem ko družinski člani ene osebe o njeni spolni identifikaciji sploh ne vedo zaradi nestrpnosti do

LGBT+ skupnosti (*/ ...doma načeloma ne vedo. To pa zato, ker so imeli že glede družinskega zakonika veliko za povedati. Nimam veliko kontakta z njimi./* (B29)). Ta oseba po razkritju doma ne čuti potrebe. Mnogo jih je pri razkritju izpostavila pomembnost komunikacije (*/Z njima sem se lahko pogovarjal o vsem, to mi je pomembno./* (F53)). Nekateri so se razkrili le najožji družini oziroma samo staršem. Sodelujoč je povedal, da zavlačuje z razkritjem pri starih starših, ker se zaveda, da bo to za njih ogromno breme (*/Starim staršem se še nisem »avtiral«, ker sta malo slabega zdravja, je preveliko breme./* (F40)). Je mnenja, da razkritje ni nujno potrebno, dokler ni fizičnih sprememb hormonske terapije. Starši ene izmed oseb so informacijo izvedeli popolnoma po pomoti (*/Ko sem napisala svoje vprašanje, sem po nesreči to poslala svojemu očetu. Dva tedna je rabil, da je o tem razmislil, potem mi je omenil, kaj se je zgodilo, ker jaz nisem vedela, da sem mu to poslala./* (A65)). Ta ista oseba pravi, da se širši družini ni razkrila, misli pa, da vseeno vedo, saj ji sledijo na družbenih omrežjih, kjer se identificira kot oseba nasprotnega spola, kot je bil pripisan ob rojstvu (*/Z bratrancem o tem nisem nikoli govorila, tudi ko se v živo vidimo, se delamo, kot da nič ni. Ker ko sem z njimi, se oblečem kot moški./* (A82)).

V vseh primerih, ko je bila družina podpirajoča, je bila podpirajoča mama (*/Rekla bi, da me 100 % podpira moja mami. Razumem, da ji je težko, a vseeno mi je vedno stala ob strani./* (A71)), za tem pa oče. Sodelujoči so pripovedovali tudi o podpori sestrčen, bratov in sester, tet, stricev, babic in dedkov (*/Moj brat me sicer najbolj podpira, je moj najboljši prijatelj./* (F42)). Več jih je izpostavilo, da je občutna razlika med spoloma in da so ženske v njihovem primeru bolj sprejemajoče kot moški (*/In tu se pozna razlika med moškim in ženskim delom. Se vidi, koliko je kdo odprt./* (A86)). Pozna se tudi razlika med sprejemanjem ljudi v mestu in na vasi (*/Opazila sem tudi, da so ljudje, ki živijo v mestu, veliko bolj odprti od tistih z vasi./* (A87)). Nekaterih oseb starši sploh ne podpirajo, odnose doma opisujejo kot zakomplicirane. Oseba je sicer doma lahko dobrodošla, a ni podprta v celoti, ker starši doma na primer ne uporabljajo pravih zaimkov in pravega imena (*/Lahko hodim domov .../* (F46)), (*/ ...imena ne uporabljajo pravega .../* (F47)), (*/ ...zaimka tudi ne./* (F48)). Pogosto se je zgodilo, da je bil na začetku nesprejemajoč njun oče, ki je rabil dlje časa, da je razkritje dojel in osebo sprejel (*/Z očetom pa dolgo časa nisva imela stikov, ker mi je zelo zameril./* (C25)), (*/ ...sedaj, ko sem pri očiju, me 100 % podpira./* (C26)). V nekaj primerih je družina popolnoma nesprejemajoča (*/Ne, nimam podpore s strani družine./* (D24)). Sodelujoči poročajo o nerazumevanju starejših generacij (stari starši) (*/Nikoli sicer nista bila prav proti, samo težko jima je za razumet .../* (E67)). Nekateri so po nesprejemanju začeli sprejemati, nekateri so rabili zgolj čas, drugi pa razlago.

Pojavilo se je tudi vprašanje sprejemanja ljudi, ki so verni (*/ ...po očetovi strani so bili tako, malo skeptični. So precej verni .../ (E70)*), ter ljudi, ki živijo v vaškem okolju.

Družine polovice sodelujočih ne uporabljajo pravega imena in pravih zaimkov. Nekateri zaradi splošnega nesprejemanja spolne identiteta družinskega člana, nekateri pa so ob uporabi drugega imena ter zaimkov izrazili veliko breme (*/ ...sta rekla, da trenutno še ne zmoreta./ (F49)*), (*/Se zavedam, da je za starše to velika stvar./ (F50)*). Ostali sodelujoči poročajo o hitri adaptaciji na nove zaimke kljub občasnim pomotam, ki jih nihče ne obsoja (*/Ne, oči in mami sta kar na enkrat preklopila./ (C41)*), (*/Sicer se še zgodi, da se kdo zmoti, ampak zelo redko./ (C41)*).

Redko oseba nima spomina na znake, ki bi že v otroštvu nakazovali na to, da želi biti drugega spola od tistega, ki ji je bil pripisan ob rojstvu. Sodelujoč je poročal o tem, da je že v zelo zgodnjem otroštvu sam sebe poimenoval z imenom, ki je značilen za nasprotni spol, kar so ljudje okoli njega ignorirali (*/Spoznal sem, da so razlike, in takrat sem se vsem začel predstavljati kot Žiga (izmišljeno ime)./ (D4)*). Osebe so pogosto na različne načine izražale, da želijo biti nasprotnega spola, pogost spomin je to, da je oseba v igri po navadi nastopila v vlogi nasprotnega spola (*/Spomnim se, da smo v vrtcu sedeli v krogu in se pogovarjali, kaj bomo, ko bomo veliki. Vsi so govorili o tem, da bodo piloti, mehaniki, zdravniki, jaz sem dejal, da bom fant./ (E2)*). Nekdo je čutil tudi željo po podobnosti s sorodnikom tega spola. Zaradi odziva družbe je svojo željo po identifikaciji z nasprotnim spolom prenehal izražati. Nekateri se spomnijo želje po igrah, ki jih družba stereotipno pripisuje nasprotnemu spolu ter uživanja v stvareh, pripisanih za nasprotni spol (*/ ... bile so mi vseč stereotipno moške stvari. Oblačila iz moškega oddelka, nogomet sem igral od majhnega ... Družbeno gledano so to moške stvari./ (F26)*). Sodelujoči, ki se spolno identificirajo kot moški, poročajo o tem, da so v otroštvu delovali kot bolj »fantovska« dekle (*/Celo otroštvo sem imel kratke lase, tudi oblačil sem se precej fantovsko./ (C3)*). Zaradi tega se je ena izmed teh oseb znašla v stiski predvsem zaradi odziva okolice (*/Ker ko sem bil mali, so mi ljudje govorili, da izgledam kot fantek, mene je pa to zelo motilo in me tudi prizadelo. Najbrž lih zato, ker nisem hotel slišati tega. Spraševal sem se, kako bi bil lahko fantek, če pa nisem .../ (F107)*).

Glede na rezultate moje raziskave je nasilje v družini redko. Ko se je to dogajalo, je šlo za psihično nasilje očeta oziroma maminega partnerja (*/Psihično nasilje definitivno, fizično ne./ (C30)*).

### 4.3. Odziv prijateljev

Tiste osebe, ki so se najprej razkrile doma, so se prijateljem nekaj mesecev po tem (*/Dolgo časa sem zbiral pogum, nekaj mesecev po tem, ko sem povedal staršem, sem se zaupal tudi prijateljem./* (C43)). Nekateri so se razkrili le izbranim ljudem in ne vsem prijateljem (*/Tistim, ki so samo znanci, o tem nisem govorila. Nisem se razkrila tudi tistim, za katere vem, da imajo že na splošno proti LGBT+ skupnosti./* (B20)). Tudi tu se pojavijo razlike med urbanim in ruralnim okoljem. Eden od intervjuvancev je izpostavil, da se je zaradi večjega sprejemanja lažje razkril cispolni ženski kot pa cispolnemu moškemu, kljub temu pa poroča o dobrih izkušnjah razkritja cispolnim moškim (*Od prijateljice fant je rekel, da bom itak sedaj jaz najbolj hud in jim bom vse pobral in je konec za njih. Drug mi je rekel, da sem dobrodošel v njihov klub./* (F56)).

Vse osebe so prijatelji na splošno dobro sprejeli, več jih poroča o prijateljih, ki so bili popolnoma podpirajoči (*/Absolutno so osebe, ki so me 100 % podpirale./* (B23)), nekateri so zopet izpostavili dejstvo, da so ženske bolj sprejemajoče kot moški (*/Sploh ženski del. Bi rekla, da je bil kar 100 %./* (A55)). Zaradi lastne spolne identitete je prišlo tudi do izgube stikov (*/Odziv je bil »Ne, ti boš tip.« Konec prijateljstva./* (B21)). Nekateri so izrazili nestrpnost, mnenje, da transspolnost ne obstaja, težavo s sprejemanjem pa naj bi imeli predvsem ljudje, ki jim je pomemben fizični izgled. Ena intervjuvana oseba je posebej izpostavila to, da se nesprejemanja ne boji, da v tem primeru nastopi samozavestno in da se počuti opolnomočeno (*/Zdaj pa sem že tako opolnomočen, da mi je vseeno, kaj rečejo na vasi./* (F19)). Pri sprejemanju naj bi vlogo igrala tudi specifičnost tranzicije (*/Je tudi tako, da ko gre moški v žensko, moškim to ni preveč všeč, če je obratno, je njim okej./* (A57)). Nobena oseba s strani prijateljev ni bila deležna nasilja. Vsi sodelujoči so povedali, da so se prijatelji hitro in brez problemov prilagodili novim zaimkom (*/Večinoma so se hitro navadili, nisem niti forsiral, so sami prekopili./* (D30)).

Zamere zaradi sprejemanja oziroma nesprejemanja transseksualne spolne identitete so redke (*/Hm, mogoče edino to, da je ena prijateljica takoj povedala svojim staršem. To se mi ni zdelo v redu, ker to ni njena stvar za povedati. Po tem sva se pogovorila in sva sedaj okej, tako da ne gojim zamere./* (D51)).

### 4.4. Odziv službenega okolja

Večina sodelujočih ima le izkušnjo dela prek študentskega servisa oziroma dela v okviru prakse. Dve osebi sta se razkrili vodji na delovnem mestu, en vodja za svojega zaposlenega ve le to, da pripada LGBT+ skupnosti, ne ve pa, da se identificira kot transspolna oseba (*/Šef ve, da spadam pod mavrico, ampak ne ve, kam./* (B33)). Nekateri so izpostavili, da je bolje, da se oseba na službenem mestu sploh ne razkrije (*/Ne, nič ne bom rekel./* (E93)). Zelo redko imajo na delovnem mestu vsi zaposleni informacijo o transspolnosti, osebe to v večini delijo le z določenimi osebami. Dogaja se tudi, da oseba prilagaja spolni izraz glede na službeno okolje, kar je v primeru sodelujoče osebe odvisno od projekta ter naročnika.

V večini primerov razkritja vodji je bila ta sprejemajoča, nekateri čutijo podporo s strani sodelavcev (*/Ta punca me je pa potem zelo podprla, zahvalila se mi je, da sem se ji zaupal in tako./* (E97)). Negativna izkušnja pri razkritju vodji je redka (*/V glavnem, ko sem šefici razložil, me je samo pogledala, zavzdihnila in rekla, da mi tega res ne bi bilo treba razlagati. Da nje to ne zanima in da ona ni moja prijateljica. Rekla je še, da sem jaz za njo tisto, kar mi piše v dokumentih. Ratala je veliko bolj zlobna do mene, veliko manj mi je razlagala./* (E96)), (*/Enkrat sem še šel na teren s to vodjo, sva se usedla v njen avto in sem videl, da ima kipec Marije obešen, mi je bilo takoj vse jasno. Če bi prej to vedel, ji ne bi šel govorit./* (E98)).

Strah pred diskriminacijo na delovnem mestu je prisoten. Tisti, ki strahu ne čutijo, se na delovnem mestu ne bodo razkrili (*/Niti ne, ker takrat, ko bom šel, bom itak že na hormonih in sploh ne bo rabil nihče vedeti./* (C78)). Prav tako osebe poročajo o samozavesti zaradi zaščite na pravnem področju (*/Dandanes imaš precej neke zaščite in se da urgirat./* (F86)). Nekateri so izrazili problem nesprejemajočih poslovnih partnerjev, ki zagotavljajo zaposlitev (*/Poleg tega kot strokovnjak, za katerega se izobražujem, delaš veliko na kmetijah, s kmeti, tam pa ne razumejo./* (E94)), (*/Je pa težava pri naročnikih. Tisti, ki podpirajo LGBT+, niso težava, se pa najdejo tudi taki, ki niso./* (A35)). Rezultati moje raziskave kažejo, da je sicer diskriminacija na delovnem mestu redka. Zgodilo se je, da je vodja uporabljala napačno ime ter napačne zaimke, prav tako je sorodnikom te osebe z besedami nakazovala, da osebe ne sprejema zares (*/Potem jo je srečal še moj stric in mu je rekla: »No, kako je pa vaš, hm, no ... Saj veste ... Nečak?«./* (E100)). S sodelujočim je pogovor nanese tudi na problematiko prepoznavanja diskriminacije zaradi transspolnosti, saj ko te delodajalec zavrne, ne izveš resničnega razloga za zavrnitev (*/In sem se bal zavrnitve, ker povejo ti pa itak ne, zakaj te niso vzeli. Rečejo pač, da nisi kompetenten, ali pa kaj drugega, saj ne veš./* (F88)).

Mnenje, da transspolna oseba težje dobi zaposlitev kot cispolna oseba, ni bilo izpostavljeno v večini. Obstoja mnenje, da so večine pri delu bolj pomembne od spolne identitete (*/Zato ker imam zelo veliko izkušenj in znanja, kar odtehta svoje./* (A46)). Ena intervjuvana oseba je izpostavila problem možnosti vpogleda delodajalca v zdravstveno kartoteko zaposlenega (*/Je pa problem, ker delodajalec ima vpogled v tvojo zdravstveno datoteko, kjer bo pri meni zapisana motnja./* (F84)). Oseba, ki je trenutno v tujini, je povedala, da se na splošno v Sloveniji diskriminacije zelo boji, v tujini pa je družba veliko bolj sprejemajoča (*/Na splošno se diskriminacije v Sloveniji zelo bojim .../* (D42)). Oseba, ki misli, da ne dobi službe težje kot nekdo, ki je cispolen, je takega mnenja zato, ker ne pogojuje svojega videza s tem, kako se identificira. S tem se strinja še en sodelujoč, saj se ta sploh ne bo razkril, kar pomeni, da njegova spolna identiteta ne more biti razlog za to, da se težje zaposli (*/Mislim da ne, ker itak, saj ne vejo./* (E118)).

#### **4.5. Odziv šolskega okolja**

Osebe so se razkrile psihologu, asistentu na fakulteti, določenim profesorjem in določenim sošolcem (*/Nekateri vedo, nekateri ne, sošolci mislim .../* (F72)). Ena oseba je izrazila mnenje, da se ji zdi bolje, da nihče v njenem šolskem okolju ne ve. Informacijo so v njegovem okolju izvedeli le tisti, za katere je bilo to nujno zaradi urejanja uradnih zadev na fakulteti glede potrditve identificiranega spola in menjave podatkov na šoli. Nekateri so izrazili nesmiselnost razkritja (*/Pa da bi moral iti do vsakega učitelja posebej ... Brez veze./* (E85)). Tiste osebe, ki so se razkrile zaposlenim v šolskem okolju, so od njih dobile dober odziv in podporo. Tudi tisti, ki so se razkrili sošolcem, so od njih v večini dobili dober odziv. Pri eni izmed teh so sošolci celo intervenirali, ko je bila oseba diskriminirana. Učitelja, ki je osebo diskriminiral z uporabo napačnih zaimkov, so sošolci opozarjali glede uporabe pravih zaimkov. Prav tako so sošolci poskrbeli za to, da je oseba lahko uporabljala tisto garderobo, katero je želela (*/Fantje so celo prepričali učitelje, da so mi dovolili biti pri športni vzgoji v njihovi garderobi./* (C50)). Oseba je pripovedovala tudi o situaciji, ko se je vpisovala na šolo. Osebe, s katerimi je bila v kontaktu glede vpisa ter ostalih formalnosti, so bile zelo podpirajoče (*/Sklicali so tudi učiteljski zbor, da so govorili o tem. Res so bili pripravljeni pomagati./* (C67)). Oseba, ki se je zaradi urejanja uradnih zadev razkrila v referatu, se je nevede razkrila psihologinji, od katere je dobila zelo dober odziv, sporazum o anonimnosti podatkov, prijaznost in podporo. (*/Je rekla ženska za pultom, da ne bo nobenemu povedala ali pa karkoli razlagala, da je to samo moja stvar. Me je pa povabila, da, če bom imel kadarkoli kakršnekoli težave, lahko pridem k njej. Ona je tudi*

psihologinja. *To je to. Bila je res zelo prijazna...* (E89)). Prav takšen odziv je dobila tudi oseba, ki se je razkrila asistentu, ki je osebo po razkritju posebej kontaktiral, ter ji povedal, da jo popolnoma podpira (*/Prosil sem ga, če lahko zamenja ime na seznamu. Je rekel da ni problema. Potem mi je celo še na Facebook napisal, da me 100 % podpira./* (F74)). Vse osebe, ki so se v šoli razkrile, so vsaj od enega profesorja dobile dober odziv. Eden izmed sodelujočih je povedal, da je po razkritju učitelj prenehal deliti razred na ženski in moški del. Prav tako mu je ponudil podporo, ki pa je ni mogel zares izkoristiti zaradi pomanjkanja podpore doma.

Z vrstniki imajo osebe redko slabo izkušnjo, vseeno pa je nekdo poročal o tem, da so mu te v vrtcu dvignili krilo, ker niso vedeli, katerega spola je, saj je velikokrat izrazil, da je drugega spola, kot je bil pripisan ob rojstvu (*/Ker sem jih medel, niso več vedeli, kaj dejansko sem, in so me pred celim razredom slekli./* (E6)). Ta oseba je bila zaradi tega deležna tudi zafrkavanja (*/Bilo je tako: »Haha, se spomniš v osnovni šoli, ko si dejala, da boš ko boš velika fant?«./* (E4)). Drug sodelujoč ima izkušnjo, da je sošolka zavračala uporabo pravih zaimkov in imena (*/Rekla mi je, da dokler mi na rojstnem listu ne piše, da sem fant, zanjo to ne bom. Ni me hotela klicati po mojem imenu./* (C51)), sošolci te osebe so zaradi pomanjkanja informacij brskali po njeni preteklosti ter odkrili njeno nekdanje ime, da so prišli do odgovorov (*/Začeli so zasledovati moje stare Facebook profile in so našli moje rojstno ime, kar ni bilo lepo in sem jim potem to tudi povedal./* (C70)). Osebe, ki so imele negativno izkušnjo, povejo, da so jih po pojasnilu začeli vrstniki sprejemati ter podpirati (*/Verjeti mi je začela šele, ko sva začela debato o seksu, ko sem povedal, da mi ni do tega in da tudi ko sam kaj počnem, ne dokončam. Takrat je rekla, da potem mi pa čisto verjame./* (E77)).

Tudi diskriminacija v šoli je glede na rezultate moje raziskave redka. Kot sem že omenila, je v primeru diskriminacije profesor zavestno ter zelo intenzivno uporabljal napačne zaimke (*/Konstantno je uporabljal ženske zaimke, stokrat sem ga popravil in je še kar vztrajal, precej agresivno./* (C72)). Oseba, ki je v šolskem okolju doživela diskriminacijo s strani učitelja, je izpostavila prednost na šoli, in sicer, da so bila vsa stranišča spolno nevtralna (*/Top mi je bilo tudi to, da so na gimnaziji spolno nevtralna stranišča. To mi je bilo res pomembno./* (C68)). Nekdo je posebej izpostavil, da se diskriminacije v šolskem okolju ne boji zaradi zakonske zaščite, ki je na voljo. Osebe o konkretni diskriminaciji niso poročale, sem pa izvedela, da se je sodelujoča oseba na predavanju počutila neprijetno zaradi profesorjeve medicinske razlage spola ter zaničevanja vseh drugih teorij (*/Ravno zadnjič je na predavanjih profesorica*

razlagala, da obstajajo samo tri vrste spola; po kromosomih, po spolovilih ter po sekundarnih spolnih znakih. Nisem vedel, kaj si naj mislim./ (E92)).

V večini je bila socialna služba v srednji šoli brez informacije o transspolni identifikaciji osebe. V enem primeru je informacijo imela, a je bila popolnoma neaktivna (*/Socialna služba ni nikoli delala z menoj/* (C54)). Oseba, ki je v otroštvu pogosto izražala željo, da želi biti drugega spola od pripisanega, je povedala, da v vrtcu tega niso jemali kot nekaj odklonskega (*/Tudi v vrtcu tega niso jemali kot nekaj odklonskega. Pač otroci, ki se igrajo./* (E12)).

#### 4.6. Odziv širše družbe

Osebe na spletu dobivajo različne odzive na njihovo spolno identiteto (*/Na spletu se pojavljajo predvsem ponudbe za seks, veliko moških želi imeti spolni odnos s trans žensko./* (B18)), (*/Nek znanec, ki je bil zaljubljen vame, je po tem, ko sem mu povedal, da sem trans, objavljal na instagram homofobne tekste in slike, tako da sem ga blokiral./* (C76)).

Večina sodelujočih se v družbi heteronormativnih ljudi počuti nelagodno. Nekdo je izpostavil dejstvo, da je slovenščina zelo spolno zaznamovan jezik, kar je velik razlog za njeno nelagodje (*/Sploh zato, ker je čisto vsak glagol spolno zaznamovan./* (D32)). Oseba se bolje počuti v tujini, kjer uporablja angleški jezik, ki je bolj spolno nevtralen. Pravi tudi, da je tujina veliko bolj sprejemajoča. Sodelujoča oseba doživlja nelagodje v družbi mlajših cispolnih moških, ki so videti bolj možati od nje, ki se identificira kot moški (*/Neprijetno mi je, ko sem v večji družbi cisfantov, ki so mlajši od mene, zgledajo pa starejši in bolj možati./* (F71)). Prav tako se ji dogaja, da jo označijo s spolom, pripisanim ob rojstvu, in ne identificiranim spolom (*/Se mi zgodi, da sem misgenderan, ampak ja, tu nimam kaj./* (F98)). Nekateri se v družbi počutijo neprijetno, ker doživljajo spolno disforijo ter se veliko primerjajo s cispolnimi osebami istega spola (*/V družbi pogosto doživljam disforijo, sploh, če sem v družbi nekih cis tipov./* (C61)), (*/Včasih se, ja. Po navadi v moški družbi, ker si želim zgledati tako kot zgledajo oni, pa to še nekaj časa ne bo mogoče./* (C79)), nekateri pa zaradi tega, ker se zavedajo, da ljudje o njih govorijo ter jih opazujejo, hkrati si ustvarjajo neko mnenje (*/Velikokrat mi je neprijetno na javnih prevozi, ker ne veš, kaj si ljudje o tebi mislijo, vem pa, da me opazujejo./* (A61)). Le oseba, ki spolnega izraza ne pogojuje s spolno identifikacijo pravi, da je v družbi popolnoma samozavestna.

Nihče od intervjuvanih ni doživel fizičnega nasilja, so pa bili žrtve posmehovanja, norčevanja (*/Isti fantje so enkrat prišli na moje delovno mesto, v restavracijo s hitro prehrano, ter na ves glas vpili, da sem čudakinja ter da sem jaz tista, ki se oblači v žensko./* (A79)) in neprimernih komentarjev (*/Enkrat je mama zame povedala eni prijateljici, ki so pa tudi s kmetov. Ta ženska je potem povedala svoji hčeri, ki je menda rekla: »Joj, zakaj mora to delat, zakaj ne more enostavno, bit lezbijka?!«/* (E101)).

#### 4.7. Partnerstvo

V času razkritja večina oseb ni bila v partnerski zvezi, nekdo je zaupal, da sploh še nikoli ni bil v zvezi (*/V bistvu nisem še nikoli bila v zvezi./* (A89)). Večina trenutno ima partnerja.

Osebe v zvezi poročajo o sprejemanju od samega začetka (*/Ona se sedaj itak identificira kot nebinarna oseba, tako da je bila glede tega sprejemljiva./* (E104)), sprejemanju po tem, ko so razložile svojo pozicijo, in o sprejemanju po pridobljenih informacijah (*/Nekateri so sicer skeptični, zmedeni, ker ne vedo, kako izgledajo določene stvari./* (C39)), (*/Je lažje, ko razložim./* (C40)). Ena izmed oseb, ki je bila v času razkritja v zvezi, je povedala, da jo je partnerka sicer sprejemala, vendar je vseeno dajala komentarje, zaradi katerih se v zvezi ni počutila dobro (*/Ko sva se pogovarjala o tem, če bi šel na operacijo spodaj je bila tako: »Joj, a ti ga bom morala kdaj potegniti?«.../* (E107)), (*/Tako no, bila je podpirajoča.../* (E108)), (*/...po drugi strani pa je govorila take stvari, kot da ne bi vedela zame./* (E108)). Osebe se načeloma drugi osebi razkrijejo hitro (*/S komerkoli se tako povežem, takoj povem svojo situacijo.../* (B43)). Sodelujoča je povedala, da se je v zvezi počutila v redu, tudi ko se svojemu partnerju še ni razkrila (*/Na primer, ko sem bila v zvezi s svojo bivšo punco, mi ni nič manjkalo, bilo mi je super./* (B13)). O nasilju s strani partnerja ni poročal noben od sodelujočih v raziskavi.

Nobena izmed sodelujočih oseb nima otrok, so pa se nekatere razkrile otrokom. Vse, ki so se, so izrazile mnenje, da je otroku lažje razložiti kot odraslemu, ter da so otroci bolj razumevajoči in so novico zlahka sprejeli (*/Inštruiram eno punčko, ki na splošno veliko ve o LGBT+ tematiki, ker ima starše, ki so zelo izobraženi na tem področju. Pa sem ji kar povedal, ni bilo problema, tako je sprejela in od takrat sem zanj fant, L. Njeni stari so mi povedali, da so se enkrat oni zmotili v imenu, in jih je ona popravila/* (F59)).

Mnenje večine je, da je partnerstvo za njih zapleteno tudi zaradi specifičnosti partnerja (*/Za straight punce me je premalo v hlačah, za lezbijke pa preveč./* (B40)). Sprejemajočo osebo je problem najti, še večji izziv je, ko spolni izraz (še) ni prilagojen spolni identifikaciji (*/Družba se lažje odzove na nekoga, ki je že na hormonih, ker potem vidijo to, kar slišijo./* (F95)). Sodelujoči so govorili o zmedbi (*/Zelo sem tudi zmeden, zato ker sem bi. Ko vidim tipa, ne vem, ali želim zgledati kot on, ali mi je všeč na seksualen oziroma romantični način./* (C64)), strahu (*/Dolgo sploh nisem iskal nikogar, me je bilo strah./* (E109)), pa tudi o nezapletenosti ter o tem, da so v tujini ljudje bolj sprejemajoči, kar pomeni, da je tam bolj preprosto najti partnerja. Ena oseba je tudi pri partnerstvu izpostavila, da so ženske bolj sprejemajoče od moških. Ena izmed sodelujočih oseb je povedala, da se je pred razkritjem identificirala kot aspolna oseba zaradi pomanjkanja užitka pri spolnosti (*/Vmes sem se identificiral kot aspolen, ker mi v spolnosti sploh ni nikoli nič pasalo./* (E111)). Nekaj oseb, ki trenutno niso v partnerstvu, so mi zaupale, da se poslužujejo zabavi za eno noč.

## 5. RAZPRAVA

Na splošno osebe iz okolja dobijo več pozitivnih odzivov kot negativnih. Vsaka oseba pa se sreča tako s pozitivnimi kot negativnimi odzivi, kot so spoštovanje, upoštevanje, podpora, tudi nesprejemanje, zatiranje ter ignoranca. Rezultati raziskave pokažejo, da so v največji meri podpirajoči prijatelji, družina manj. Prijatelji so osebo, ki je transspolna, v večini zelo dobro sprejeli, družine nekaterih sodelujočih svojega družinskega člana pri njegovi odločitvi niso podprle. Ocenjujem, da so osebne socialne mreže bolj podporne od zunanjih tudi zato, ker se osebe v veliko manjši meri razkrijejo zunanjim socialnim mrežam. Večja je potreba po razkritju svojim bližnjim. Osebe velikokrat ne vidijo smisla v razkritju zunanjim socialnim mrežam, to storijo le takrat, ko je to nujno potrebno, ali pa, ko čutijo, da bi se radi razkrili točno določeni osebi. Osebe so izpostavljene tako dobrim kot slabim odzivom zunanje socialne mreže, popolnoma odvisno od posameznika, kateremu se razkrijejo, ter od njegovih lastnih prepričanj. Odziv je odvisen tudi od družbenega okolja osebe, obstaja razlika med sprejemanjem v različnem okolju ter času. Ljudje v mestnem okolju so v primerjavi z ljudmi v ruralnem okolju bolj sprejemajoči. Prav tako starejši ljudje, ki so odraščali v drugem časovnem obdobju, transspolnost težje razumejo. Spol je značilnost, ki je odvisna od tega, v kakšnem okolju živimo ter v katerem časovnem obdobju se znajdemo (Anatrella, 2015).

Osebe po prehodu v največji meri obdržijo socialne opore iz svoje socialne mreže, se pa zgodi tudi prekinitev stikov z osebami, ki spremembe ne sprejmejo. Družine, ki niso podporne do nove identitete, kljub temu večinoma ostanejo v stiku s tem družinskim članom. Sodelujoči so izpostavili pomembnost komunikacije, prav tako so bili primeri, ko so doživeli nerazumevanje, po ustrezni razlagi pa so dobili podporo. Zanimivo je, da morajo transspolne osebe vedno pojasnjevati svoje občutke ter čut za spol, ne glede na to, da je ta popolnoma enak osebam, ki se identificirajo kot cispolne osebe. Potreben je argument, zakaj se oseba počuti kot spol, za katerega se ta identificira (Rogan, 2016). Spol je nekaj, kar je živo, aktivno ter spreminjajoče. Ni obvezno, da oseba, ki ji je bil pripisan moški biološki spol, ravna normirano glede na moški družbeni spol (Tratnik, 1995).

V vseh primerih, ko je bila družina podpirajoča, je bila najbolj podpirajoča mama. Vsaka oseba, ki je sodelovala v moji raziskavi, je imela več oseb, ki so jo popolnoma podpirale. Pri vseh sodelujočih so bili to prijatelji. Torej vsak je imel vsaj enega prijatelja, ki je osebo popolnoma podpiral in sprejemal. Podpora družine, ki se je sicer izkazala za manj sprejemajočo od

prijatelj, je pomemben dejavnik tako pri razkritju kot nadaljnji tranziciji osebe. Družina lahko nudi pomoč ter podporo, saj se osebe, ki se spolno identificirajo kot transspolne, na poti lastnega sprejemanja lahko srečajo z močnimi negativnimi občutki. Rogan (2016) pravi, da se je vedno spopadal sam s seboj in si ni dopustil, da bi stopil v stik z lastno spolno identiteto, kar ga je pripeljalo k anksioznosti ter depresiji. Zanikanju sledi še kriza (Župevc, 2015). Kar 29 % mladostnikov, ki se identificirajo kot transspolni, je deležno psihičnega nasilja in žalitev s strani družinskih članov, 20 % mladostnikov z družino iz tega razloga celo prekine stike. Ko se oseba družini razkrije, se starši srečajo s problemom pomanjkanja informacij o transspolnosti, tudi oni nimajo dovolj podpore, da bi se lahko s situacijo razumno spopadli (Commissioner for human rights, 2009). Starši naj se z otrokom pogovarjajo, ignoranca lahko pelje do samosovražnja, samomorilnosti in drugih negativnih občutkov. Po rezultatih francoske raziskave je kar 34 % mladostnikov poskusilo narediti samomor, preden so dobili podporo, informacije ter obravnavo (Commissioner for human rights, 2009).

Raziskava iz leta 2015, ki se je ukvarjala s potrebami transspolnih oseb v Sloveniji, je pokazala, da je bilo 69 % sodelujočih transspolnih oseb žrtev diskriminacije. Zaradi svoje spolne identitete so bili obravnavani na negativen način (Legebitra, 2015). Tudi osebe v moji raziskavi so se srečale z diskriminacijo tako v šoli in službi kot v domačem okolju. Večina sodelujočih se v družbi počuti nelagodno zaradi različnih dejavnikov, ki pa bolj ali manj izvirajo iz osebe same in ne iz ravnanj ljudi okoli njih. Kot diskriminacijo lahko navedem označevanje osebe s spolom, s katerim se ne identificira, kljub temu da se to ne zgodi namerno, ampak zaradi pomanjkanja informacij o tej osebi. Človeka takoj označimo s spolom glede na njegov spolni izraz, ker nimamo takojšnjega vpogleda v njegovo psiho (Kuhar, 2012). Učitelj, ki namerno aktivno uporablja napačne zaimke, vodja, ki ni pripravljen uporabiti pravega imena, ter mnenje, da naj oseba raje ostane lezbijka, kot pa se identificira kot transspolna oseba, so le trije primeri, ki dokazujejo, da družba ni sprejemajoča ter da so osebe podvržene diskriminaciji v različnih okoljih. Sicer je le ena oseba spregovorila o tem, da se v širši družbi počuti neprijetno, ker se zaveda, da jo ljudje okoli nje ogovarjajo, ustvarjajo negativna mnenja. Ta oseba še ni na hormonski terapiji, torej po družbenih normah ne ustreza lastnostim spola, ki jih družbeno okolje pripisuje spolu, za katerega se ta oseba identificira. Družba kreira standarde, kako mora nekdo izgledati in kako ravnati, da bo sprejet kot oseba določenega spola (Kuhar, 2012). Sem lahko uvrščamo poraščenost, fizionomijo telesa, glas, frizuro, ličenje in drugo. Na tak način ljudje zaznavamo, da si pomagamo pri razumevanju sveta okoli nas (Bornstein, 1999). Osebe

problem vidijo tudi v slovnici, ki je zelo spolno zaznamovana. Omogoča, da je nekdo le moški ali le ženska (Mills 2008 v Perger, 2016).

Socialna omrežja so danes pomemben del komunikacije med ljudmi, pa tudi pomemben dejavnik pri izražanju javnega mnenja. Sodelujoč v moji raziskavi je povedal, da prek socialnih omrežij dobiva ponudbe za spolne odnose, kar lahko razumemo kot nasilje. Prav tako se oseba lahko počuti ogroženo, ko ljudje na socialnih omrežjih izražajo transfobne misli. Transfobijo si lahko razlagamo kot strah pred ljudmi, ki se identificirajo kot transspolni (Commissioner for human rights, 2009). Ustvarjena imajo napačna prepričanja, ki temeljijo na zmotnih informacijah o osebah, ki se ne identificirajo s spolom, ki jim je bil pripisan ob rojstvu (Legebitra, b.d.). Dve osebi v moji raziskavi sta izrazili mnenje, da je predstava javnosti o transspolnih osebah stereotipna. Glede na spolne normative zahodnega sveta velja prepričanje, da sta utemeljena le dva spola, ki se ju ne da preseči. Moški družbeni spol naj bi neizogibno izhajal iz moškega biološkega spola ter obratno (Župevc, 2015). Vsaka oseba se mora identificirati kot moški ali kot ženska, torej pripadati binarnemu spolnemu sistemu, le to je spoznano kot naravno (Garfinkel 1987 v Zadnik in Mulej Mlakar, 2006). Transfobija je eden izmed glavnih razlogov za nasilje nad transspolnimi osebami. Te se srečujejo z ustrahovanjem, nadlegovanjem, fizičnim nasiljem in tudi z umorom (Commissioner for human rights, 2009). Nihče izmed sodelujočih v moji raziskavi ni doživel fizičnega nasilja. Je pa prišlo do posmehovanja in škodoželjnih komentarjev. Transspolne osebe nujno potrebujejo dobro zakonsko zaščito in možnost, da so videne in da se izpostavljajo (Haidt v Teršek, 2018). Sodelujoči v moji raziskavi se zaradi zakonske zaščite počutijo varne. Zavedajo se, da je možno primeru diskriminacije ukrepati. Prav tako se jim zdi moje raziskava smiselna, ker se zavedajo, da se o tematiki ne govori dovolj. Prepričani so, da lahko z raziskovanjem in javnim govorom dosežemo napredek in sprejemanje njihove manjšine.

Moj vzorec je zaradi majhne populacije znašal le 6 transseksualnih oseb, zaradi česar rezultatov raziskave ne morem posplošiti na celotno populacijo transseksualnih oseb v Sloveniji. Ugotovim pa lahko, da so imele sodelujoče osebe večinoma dobre izkušnje z razkritjem in mislim, da bi ob raziskovanju z večjim vzorcem dobila drugačne rezultate. Ob pogovoru z njimi jih je nekaj samih izpostavilo, da imajo srečo, da so obdani s sprejemajočimi ljudmi. Zdi se mi, da je bilo kvalitativno raziskovanje pravilna izbira, saj sem dobila precej poglobljene odgovore, intervjuvanci so se zelo odprli in mislim, da sem z njihovim pripovedovanjem slišala pomemben del njihove življenjske zgodbe.

## 6. SKLEPI

### **Prečkanje meje**

- Informacij o LGBT+ skupnosti osebe v sistemu izobraževanja ne dobijo. Čutijo primanjkljaj ter prikrajšanost znanja na tem področju.
- Ob pomanjkanju znanja se osebe obračajo na internetne vire. Pomemben vir predstavlja youtube, kjer se osebe srečajo s posnetki oseb, s katerimi se lahko poistovetijo in začnejo razumeti lastno doživljanje.
- Proces lastnega sprejemanja spremljajo tako negativni kot tudi pozitivni občutki.
- Proces tranzicije je (pre)dolg.
- Osebe se v družbi heteronormativnih cisspolnih oseb počutijo neprijetno, najpogosteje zaradi primerjanja z osebami istega spola, ki pa se identificirajo kot cisspolne.
- Transseksualne osebe imajo željo po hormonski terapiji, želje po operativnih posegih praktično ni.
- Osebe že v otroštvu dajejo znake, da želijo biti nasprotnega spola, kot tistega, ki je bil pripisan ob rojstvu.
- Osebe enakomerno izberejo, komu se bodo najprej razkrile, družini ali prijateljem, odvisno od tega, s kom so si bližje.

### **Odziv družine**

- Družina je v enaki meri podpirajoča kot ne-podpirajoča.
- Če družina osebo podpira, je izmed družinskih članov najbolj podpirajoča mama.
- Nasilje v družini zaradi transspolnosti je redko.

### **Odziv prijateljev**

- Prijatelji osebo na splošno dobro sprejmejo.
- Osebe so zaradi transseksualnosti z nekaterimi prijatelji izgubile stike, z družinskimi člani ne.

### **Odziv službenega okolja**

- Strah pred diskriminacijo na delovnem mestu obstaja. Hkrati bojazni ni, ker se nekatere osebe na delovnem mestu sploh ne razkrijejo.

- V večini obstoji mnenje, da oseba zaradi svoje transspolnosti ne dobi službe težje, kot nekdo, ki je cisspolen.
- Tisti, ki se v službenem okolju razkrijejo vodji, od nje v večini dobijo dober odziv.

### **Odziv šolskega okolja**

- Osebe se v šolskem okolju razkrijejo le tistim, katerim se same želijo. Ne razkrijejo se celotnemu šolskemu okolju. Če se oseba razkrije osebi, zaposleni v šolskem okolju, od nje dobi dober odziv in podporo.
- V večini primerov je šolska socialna služba brez informacije, da se njihov šolar/dijak/študent spolno identificira kot transspolen. Takrat, ko informacijo ima, socialna služba ni aktivna in s šolarjem/dijakom/študentom ne stopi v stik.

### **Odziv širše družbe**

- Fizičnega nasilja ni, obstaja pa psihično, kot je posmehovanje, žaljenje in norčevanje iz transspolnih oseb.
- Obstaja razlika v sprejemanju med ženskami in moškimi, ženske so bolj odprte ter bolj sprejemajoče kot moški.
- Osebe, ki živijo v mestnem okolju so bolj podpirajoče od tistih, ki živijo v vaškem okolju.
- Razkritje otroku je lažje kot razkritje odrasli osebi. So bolj sprejemajoči in razumevajoči.

### **Partnerstvo**

- Partnerstvo je za osebe, ki se spolno identificirajo kot transspolne, zapleteno. Partnerji so sicer osebo, ki se jim je razkrila kot transspolna, dobro sprejeli. Zaradi transspolnosti ni prišlo do razpada partnerske skupnosti.

## 7. PREDLOGI

- Približevanje LGBT+ tematike otrokom v vrtcih. Seznanjanje pri nižji starosti bi prispevalo k temu, da bi otroci odrastli z znanjem o tem področju, hkrati bi spodbudila sprejemanje skupnosti. Predlog se lahko izvede s pomočjo slikanic oziroma otroške literature. Uresničevanja se lahko doseže tudi s pesmicami in risankami.
- Seznanjanje osnovnošolcev o LGBT+ tematiki. Področje bi lahko vpeljali z učnim načrtom, ki bi spodbujal poučevanje o tem področju. Uvajanje obvezne literature, ogledi filmov ter diskusija bi bili smiselni premiki naprej. Govor o tematiki se mi zdi v osnovni šoli zelo pomemben, saj v puberteti prihaja do pomembnih sprememb ter do samoidentifikacije pri mladostnikih.
- Izobraževanje srednješolcev o LGBT+ tematiki. Nadgradnja edukacije iz osnovne šole, ki bi temeljila na bolj strokovni razlagi ter na sprejemanju.
- Izobraževanje delodajalcev o LGBT+ tematiki in diskriminaciji na delovnem mestu.
- Spodbujanje socialnih služb v šolskih institucijah, da sodelujejo z mladostnikom, ki se spolno identificira kot transspolen. Mladostnik naj bo deležen strokovne podpore.
- Izobraževanje o področju ter o diskriminaciji za učitelje, vzgojitelje, in vse ostale, ki delujejo na področju izobraževanja. Podpora iz šolskega okolja je pomembna. Prav tako tudi, da so profesorji seznanjeni s situacijo, jo spoštujejo in delujejo v največjo korist mladostnika.
- Ustanavljanje podpornih skupin za starše ter ostale družinske člane, ki se ob razkritju bližnje osebe lahko znajdejo v stiski in situacije ne razumejo. Smiselno bi bilo deljenje občutkov, težav, strahov ter pozitivnih občutkov, s katerimi se osebe srečajo. Poleg izražanja svojih občutkov je pomembno tudi izobraževanje ter učenje sprejemanja.
- Javni govor o LGBT+ tematiki, nesenzacionalistično poročanje medijev in delovanje aktivističnih organizacij na način, da se skupnost družbi približa in ne oddaljuje.
- Priročnik za starše, družinske člane, prijatelje, delodajalce, učitelje za lažje razumevanje doživljanja osebe v njihovem okolju, ki se spolno identificira kot transspolna. Ta bi vključeval spoštljiva vodila ravnanj, informacije izobraževalnega namena ter podporna mesta, kamor se lahko oseba obrne, če je v stiski.

## 8. SEZNAM LITERATURE

- Adriano, J. & B. Goldberg, A. (2007). *I'm a Girl – Understanding Transgender Children*. ABC News. Pridobljeno 7.11.2018 s <https://abcnews.go.com/2020/story?id=3088298&page=1>
- Amnesity International (2011). *Not an Illness Nor a Crime: Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender People In Turkey Demand Equality*. London: Peter Benenson House.
- Anatrella, T. (2015). *Teorija spola*. Ljubljana: Novi svet.
- Bornstein, K. (1999). *Spolni izobčenci: o moških, ženskah in nas ostalih*. Ljubljana: ŠKUC.
- Butler, J. (1990). *Gender Trouble*. New York and London: Routledge.
- Commissioner for human rights (2009), *Human rights and gender identity*. Pridobljeno 4. 11. 2018 s <https://rm.coe.int/16806da753>
- Ekins, R. & King, D. (2006). *The Transgender Phenomenon*. London: Athenaeum Press, Gateshead.
- Jud, A. (2001). Usodna napaka matere narave: položaj transseksualcev v Sloveniji. *Mladina* 33. Pridobljeno 6. 11. 2018 s <https://www.mladina.si/92346/usodna-napaka-matere-narave/>
- Kuhar, R. (2012). Pogovor s trans-aktivistom Kristanom Randelovičem: Na poti do pravega sebe. *Revija Narobe*, 22/23, 24-27.
- Koletnik, A. & Grm, E. A. (2017). *Priročnik za medijsko poročanje o transspolnosti*. Ljubljana: Zavod Transfeministična iniciativa TransAkcija.
- Koletnik, A., Grm, A. & Gračanin, E. (2016). *Pravno priznanje spola v Sloveniji*. Ljubljana: Društvo informacijski center Legebitra.
- Kovač Šebart, M. & Kuhar, R. (2009). Prebijamo molk. *Sodobna pedagogika* 60(4), 6-25.
- Legebitra, (b.d). *LGBTQ slovar: Pojmi, koncepti in termini za identitete in identifikacije*. Pridobljeno 6. 11. 2018 s <http://legebitra.si/lgbtq-slovar/>
- Martin, H. J., Jr. & Murdock, J. R. (2007). *Serving Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender And Questioning Teens*. New York: Neal-Schuman Publishers.
- Mesec, B. (1997). *Metodologija raziskovanja v socielnem delu I: študijsko gradivo za interno uporabo*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

- Morrow, F. D. & Messinger, L. (2006). *Sexual Orientation & Gender Expression in Social Work Practice: Working With Gay, Lesbian, Bisexual, & Transgender People*. New York: Columbia University Press.
- Orel, L. (2012). Operacija spola v Sloveniji: operacija (skoraj) nemogoče. *Revija Narobe* 22/23, 54-55.
- Parliamentary Assembly, (2015). *Discrimination against transgender people in Europe*. Resolution 2048. Assembly debate on 22 April 2015. Pridobljeno 18. 11. 2018 s [http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=21736\\*](http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=21736*)
- Perger, N. (2016). Simbolno nasilje spolnega zaznamovanja v jeziku in prakse upora v visokošolskem prostoru. *Družboslovne razprave*, 32(81), 41-60.
- Petrič, T. (2018). [TV program]. Pop TV, Oddaja 24 ur. 10.11. Pridobljeno 11. 11. 2018 s <https://www.24ur.com/novice/slovenija/pred-23-leti-se-je-rodil-kot-deklica-danes-je-moski.html>
- Petrovčič, P. (2009). Brezplačna sprememba spola? *Mladina*, 19.2.2009. Pridobljeno 2.11.2018 s [https://www.mladina.si/?\\_\\_rewriter=1&id=46283&](https://www.mladina.si/?__rewriter=1&id=46283&).
- Rogan, M. (2016). *Growing Up Trans. When do Children Know Their True Gender?* Pridobljeno 1.11.2018 s <https://thewalrus.ca/growing-up-trans/>.
- Smrkolj, M. (2011). Za pravno priznanje spola ni več potreben operativni poseg. *Pravna praksa* 13, 28.
- Sobočan, A. M. (2013). LGBT gibanje, širitev pojmovanja družine in socialno delo. *Socialno delo* 52(2/3), 201-203.
- Spacal, A. (2014). Sodijo teme spola in istospolne usmerjenosti v mladinski književnosti še vedno med tabuje? *Otrok in knjiga*, 41(91), 52-59.
- Sukič, N. (2001). Androginitet – utopija seksualnih revolucij. *Časopis za kritiko znanosti* 29(202/203), 331-342.
- Šepetavc, J. (2015). Išče se čudaški otrok. *Družboslovne razprave*, 31(79), 45-62.
- Škorjanc, T. (2010). Mavrična svetovalnica. *Socialno delo*, 49(5/6), 397-404.
- Teršek, A. (2018). Svoboda izražanja in problem oblastnega predpisovanja izrazov za transspolne osebe. *Pravna praksa* 22, 10-12.
- Tratnik, S. (1995). Queer: teorija in politika spolnega izobčenstva. *Časopis za kritiko znanosti*, 23(177), 63-74.
- Tratnik, S. (2014). Po Damjanovi poti preko tabujev in predsodkov. *Otrok in knjiga* 41(91), 60-62. *Socialno delo* 41(2), 113-118.

- Urek, M. (2002). Vodič za preživetje skozi socialnovarstvene službe in službe duševnega zdravja za lezbijke in geje.
- Zadnik, T. & Mulej Mlakar, L. (2006). Hegemonija Zahoda: spol kot neodvisna spremenljivka. *Anthropos* 38(1/2), 221-232.
- Zaviršek, D., Zorn J. & Videmšek, P., (2002). *Inovativne metode v socialnem delu: opolnomočenje ljudi, ki potrebujejo podporo za samostojno življenje*. Ljubljana: Študentska založba.
- Zonta, S. (2009). Spremembe spola v Sloveniji že 40 let. *MMC RTV SLO*, 19.12.2009. Pridobljeno 2.11.2018 s <http://www.rtv slo.si/zdravje/novice/spremembe-spola-v-sloveniji-ze-40-let/218193>.
- Župevc, K. (2008). *Transseksualnost: Operacija duše*. Pridobljeno 24. 10. 2018 s <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-2CWDPMJF/7aaa30cd-83a1-45fc-b143-886bd3605ea5/PDF>.
- Župevc, K. (2012, avgust). *O transpolnosti - s srbskim trans aktivistom Kristianom Randelovićem in raziskovalko Katarino Župevc*. Odprta miza v Cafe Open v Ljubljani.
- Župevc, K. (2015). Dostopnost konceptov moškosti in ženskosti: Transseksualnost in počenje spola. *Etnolog. Nova vrsta (Ljubljana)*, 52(1), 71-88.
- Weber, N. (2013). Sprememba spola v Sloveniji. *Pravna praksa*, 32(16, 17), 21-23.

## 9. PRILOGE

### 9.1. Vprašalnik

Spol:

Starost:

Ime/oznaka intervjuvanca:

#### 1. PREČKANJE MEJE

- 1.1. Kdaj, pri katerih letih si spoznal/a, da tvoja spola identiteta ni binarna, da je transseksualna?
- 1.2. Si vedel\_a, kaj to pomeni?
- 1.3. Kje si dobil\_a informacije o transseksualnosti?
- 1.4. Kakšni so bili tvoji strahovi ter česa si se veselil\_a, oziroma kakšen je bil tvoj odziv?
- 1.5. Komu si se lahko prvemu zaupal\_a ter kdaj je to bilo?
- 1.6. Kakšne želje imaš glede tranzicije in na katerem koraku si trenutno?
- 1.7. Ali si glede na te želje že naredil\_a kak korak?

#### 2. ODZIV DRUŽINE

- 2.1. Kdaj si se razkril\_a doma?
- 2.2. Kdo te je najbolj podpiral in kdo najmanj podpiral?
- 2.3. Je bila vsaj ena oseba v tvoji družini popolnoma podpirajoča?
- 2.4. Ali so tvoji starši še preden si jim povedal\_a slutili, da je pri tebi nekaj »drugače«?
- 2.5. Koliko časa je bilo potrebnega, da so se osebe navadile uporabljati pravilne zaimke?
- 2.6. Si kdaj kot otrok povedal\_a ali pa dajal\_a znake, da bi raje bil\_a drugega spola, kot pa tega, ki je bil pripisan ob rojstvu?
- 2.7. Si bil\_a kdaj deležen\_a nasilja s strani družinskega člana zaradi transseksualnosti?

#### 3. ODZIV PARTNERJA

- 3.1. Si imel\_a v času razkritja partnerja/ko?
- 3.2. Če ja, kako se je ta odzval\_a? Ali je prišlo do razpada partnerske zveze in zakaj?
- 3.3. Si bil\_a kdaj deležen\_a nasilja s strani partnerja zaradi transseksualnosti?

- 3.4. Ali imaš otroke, in če da, kako si razložil\_a situacijo ter kako jo je otrok sprejel?
- 3.5. Če nisi v partnerstvu, ali je zate težko najti partnerja oz. ali si to sploh želiš?

#### 4. ODZIV PRIJATELJEV

- 4.1. Kdaj si se odločil\_a, da poveš tudi svojim prijateljem?
- 4.2. Si povedal\_a vsem, ali se komu iz določenih razlogov niti želel\_a odpreti glede svoje transseksualnosti?
- 4.3. Ali imaš vsaj enega prijatelja\_ico, ki je bila popolnoma podpirajoča?
- 4.4. Si bil\_a s strani prijateljev kdaj deležen\_a nasilja zaradi transseksualnosti?
- 4.5. Koliko časa je bilo potrebnega, da so se osebe navadile uporabljati pravilne zaimke?
- 4.6. Ali do koga gojiš zamero in kako to vpliva nate?

#### 5. ODZIV ŠOLSKEGA/SLUŽBENEGA OKOLJA

- 5.1. S kom si bil\_a pripravljen\_a o tem spregovoriti tudi v službi/šoli in kakšen je bil odziv?
- 5.2. Ali je bila vsaj ena oseba popolnoma podpirajoča?
- 5.3. Ali si se kdaj počutil\_a diskriminiranega zaradi transseksualnosti?
- 5.4. Če si v tistem času obiskoval\_a šolo, kako je s teboj sodelovala socialna služba (če je)?
- 5.5. Misliš, da ti težje dobiš službo, kot nekdo, ki je cisspolen ali heteronormativen in zakaj? Imaš z tem kakšno izkušnjo?

#### 6. ODZIV ŠIRŠEGA OKOLJA

- 6.1. Si kdaj deležen\_a komentarjev na družbenih omrežjih, v javnih ustanovah, na ulici...?
- 6.2. Ali se v družbi heteronormativnih oseb kdaj počutiš nelagodno in zakaj?
- 6.3. Si bil\_a kdaj deležen\_a nasilja in kakšne oblike je to bilo?

## 9.2. Oso kodiranje

### 9.2.1. Oso kodiranje A

| Št. Izjave | Izjava                                                                                                                                   | Pojem                                          | Kategorija                                                                                           | Tema           |
|------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| A1         | Tam nekje, v osnovni šoli, mislim, da je bilo okoli petega razreda.                                                                      | Osnovna šola                                   | Čas, ko se je oseba začela zavedati, da je njena spolna identiteta transseksualna                    | Prečkanje meje |
| A2         | In to zaradi porničev, a ne. V bistvu je čisto slučajno prišel pornič s trans žensko in mi ni bilo nič jasno, ali je fotomontaža ali ne. | Seksualne video vsebine                        | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna               | Prečkanje meje |
| A3         | Potem je pa prišla ven še zgodba o Salome...                                                                                             | Javna zgodba o transseksualni osebi            | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna               | Prečkanje meje |
| A4         | ... tisto je pa bilo v 7. razredu, torej 12 let.                                                                                         | 12 let                                         | Čas, ko se je oseba začela zavedati, da je njena spolna identiteta transseksualna                    | Prečkanje meje |
| A5         | V glavnem, takrat je prišla ven informacija, da je ona trans in da gre na operacijo. Takrat sem se začela zanimati za to.                | Javna zgodba o transseksualni osebi            | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna               | Prečkanje meje |
| A6         | Bilo mi je čudno, zdelo se mi je povezano z menoj, počutila sem se olajšano.                                                             | Povezava z javno zgodbo o transseksualni osebi | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna               | Prečkanje meje |
| A7         | Prej nisem vedela kaj je to, ker nikoli nisem videla na primer slike ali pa česarkoli drugega, v povezavi z tem. Razen tistega porniča.  | Pomanjkanje informacij                         | Količina informacij o transseksualnosti, preden se je oseba spolno identificirala kot transseksualna | Prečkanje meje |
| A8         | Ni bila toliko panika, najprej bolj v izi, da vidimo, če je to sploh to.                                                                 | Sprejemanje                                    | Proces lastnega sprejemanja                                                                          | Prečkanje meje |
| A9         | Na skrivaj sem kupila prve ženske obleke in se v njih oblekla.                                                                           | Oblačenje na skrivaj                           | Pred razkritjem                                                                                      | Prečkanje meje |
| A10        | Ja, ob koncu, oziroma na začetku srednje šole. Sicer bolj za doma...                                                                     | Oblačenje doma                                 | Pred razkritjem                                                                                      | Prečkanje meje |
| A11        | Ni me bilo strah, imela sem pa zelo močno željo, da bi to do konca šlo. Bolj je bilo to, da bi se to res zgodilo.                        | Želja po tranziciji                            | Proces lastnega sprejemanja                                                                          | Prečkanje meje |

|     |                                                                                                                                                                                                                                            |                                                   |                             |                |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|-----------------------------|----------------|
| A12 | Mogoče samo strah, ne vem, kako bi drugi izvedeli.                                                                                                                                                                                         | Strah pred odzivom družbe                         | Proces lastnega sprejemanja | Prečkanje meje |
| A13 | Začelo se je na koncu srednje šole.                                                                                                                                                                                                        | Srednja šola                                      | Razkritje                   | Prečkanje meje |
| A14 | Takrat je prva izvedela moja kolegica.                                                                                                                                                                                                     | prijateljica                                      | Prvo razkritje              | Prečkanje meje |
| A15 | Takrat so tudi starši po nesreči izvedeli. Res ponesreči.                                                                                                                                                                                  | Starši izvejo po nesreči                          | Razkritje                   | Odziv družine  |
| A17 | Takrat sem šla k osebni zdravnici, potem me je ona preusmerila k specialistu...                                                                                                                                                            | Iskanje informacij pri osebni zdravnici           | Strokovna obravnava         | Prečkanje meje |
| A18 | Na terapijah sem morala odgovarjati na vprašanja.                                                                                                                                                                                          | Psihiater                                         | Strokovna obravnava         | Prečkanje meje |
| A19 | Takrat me je on poslal na endokrinologijo...                                                                                                                                                                                               | Želja po hormonski terapiji                       | Strokovna obravnava         | Prečkanje meje |
| A20 | ...kjer ti naredijo teste za hormonski status, izpolnjene sem imela vse pogoje.                                                                                                                                                            | Izpolnjeni pogoji za hormonsko terapijo           | Strokovna obravnava         | Prečkanje meje |
| A21 | Tam se je začel moj strah z injekcijami. Zaradi tega potem tudi nisem šla.                                                                                                                                                                 | Zavrnitev hormonske terapije zaradi strahu        | Strokovna obravnava         | Prečkanje meje |
| A22 | Potem sem čez nekaj časa ponovno poskusila...                                                                                                                                                                                              | Ponovni poskus hormonske terapije                 | Strokovna obravnava         | Prečkanje meje |
| A23 | Mislim, da je vmes minilo približno tri leta.                                                                                                                                                                                              | Vmesni čas 3 leta                                 | Strokovna obravnava         | Prečkanje meje |
| A24 | Rekli so mi, da moram ponovno opraviti preglede pri specialistu, ker je vmes minilo že toliko in toliko časa.                                                                                                                              | Zavrnitev hormonske terapije zaradi minulega časa | Strokovna obravnava         | Prečkanje meje |
| A25 | ... to trajalo približno dve leti.                                                                                                                                                                                                         | Obiskovanje 2 leti                                | Strokovna obravnava         | Prečkanje meje |
| A26 | V glavnem, po dveh letih me je spustila naprej, iz tam so me poslali nazaj k njej na ponovne teste in potem ponovno na endokrinologijo. Takrat so mi ponovno izmerili raven hormonov, takrat so odkrili neko tkivo, ki bi lahko bil tumor. | Odkritje nevarnega tkiva                          | Strokovna obravnava         | Prečkanje meje |
| A27 | To me je zelo prestrašilo, želela sem si samo stran.                                                                                                                                                                                       | Strah                                             | Strokovna obravnava         | Prečkanje meje |
| A28 | Tako da sem načeloma še vedno na čisto začetnem koraku pri svoji tranziciji.                                                                                                                                                               | Začetek                                           | Tranzicija                  | Prečkanje meje |
| A29 | Verjetno bo sedaj isto trajalo dolgo časa.                                                                                                                                                                                                 | Dolg proces                                       | Strokovna obravnava         | Prečkanje meje |

|     |                                                                                                       |                                              |                                        |                         |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|----------------------------------------|-------------------------|
| A30 | To ni moje uradno ime, še vedno sem L.                                                                | Brez uradne spremembe imena                  | Strokovna obravnava                    | Prečkanje meje          |
| A31 | Sem na taki točki v svojem življenju, da živim dvojno življenje.                                      | Prilagajanje spolnega izraza glede na okolje | Tranzicija                             | Prečkanje meje          |
| A32 | Strah me je spremembe spola tudi zaradi vseh stranskih učinkov hormonske terapije.                    | Strah pred hormonsko terapijo                | Strokovna obravnava                    | Prečkanje meje          |
| A33 | V prostem času sem načeloma kot ženska, v službi sem kot moški...                                     | Prilagajanje spolega izraza glede na okolje  | Tranzicija                             | Prečkanje meje          |
| A34 | ... šef ve, in sem pri določenih snemanjih tudi kot ženska.                                           | Vodja                                        | Razkritje                              | Odziv službenega okolja |
| A35 | Je pa težava pri naročnikih. Tisti, ki podpirajo LGBT+ niso težava, se pa najdejo tudi taki, ki niso. | Ne – sprejemajoči poslovni partnerji         | Diskriminacija                         | Odziv službenega okolja |
| A36 | Ja, jaz sem povedala šefu...                                                                          | vodja                                        | Razkritje                              | Odziv službenega okolja |
| A37 | ...ter še enemu, študentu, nekateri ostali so sami prišli do tega spoznanja.                          | Sodelavci imajo informacijo                  | Razkritje                              | Odziv službenega okolja |
| A38 | Ne čisto na začetku, recimo po pol leta.                                                              | Pol leta                                     | Časovni okvir, ko se je oseba razkrila | Odziv službenega okolja |
| A39 | Ni pa bilo direktno, sem dajala bolj namige.                                                          | Nedirektna informacija                       | Razkritje                              | Odziv službenega okolja |
| A40 | V bistvu nič posebnega, ker sem jih itak pripravljala na to, zato ni bil šok.                         | Vodja                                        | Sprejemanje                            | Odziv službenega okolja |
| A41 | Definitivno težje dobim službo, kot nekdo, ki je cis.                                                 | Transseksualna oseba težje dobi zaposlitev   | Zaposlitev                             | Odziv službenega okolja |
| A42 | Je pa zelo odvisno od tega, kje bi iskala. Na primer v LGBT-ju ne bi bil problem.                     | Možnost zaposlitve odvisna od tipa službe    | Zaposlitev                             | Odziv službenega okolja |
| A43 | Večji problem bi bil v kakšni državni firmi, so lahko še vedno zelo ozkogledi.                        | Težava v državni službi                      | Diskriminacija                         | Odziv službenega okolja |
| A44 | Zame je zelo pomembno tudi to, s kom delam. Ali je to oseba, ki je odprta ali ne.                     | Pomembnost sprejemanja sodelavcev            | Zaposlitev                             | Odziv službenega okolja |

|     |                                                                                                                                                                    |                                                                   |                              |                         |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|------------------------------|-------------------------|
| A45 | Tu, kjer sedaj delam, nisem bila nikoli diskriminirana.                                                                                                            | Brez                                                              | Diskriminacija               | Odziv službenega okolja |
| A46 | Zato ker imam zelo veliko izkušenj in znanja, kar odtehta svoje.                                                                                                   | Veščine pomembnejše od spolne identitete                          | Zaposlitev                   | Odziv službenega okolja |
| A47 | Me pa vseeno malo skrbi...                                                                                                                                         | Strah                                                             | Diskriminacija               | Odziv službenega okolja |
| A48 | Tudi šola še ni vedela zato. Socialna služba ni nikoli sodelovala z menoj.                                                                                         | Brez informacije                                                  | Socialna služba              | Odziv šolskega okolja   |
| A49 | Da sem trans je takrat vedela le ena moja kolegica, ki me je zelo podpirala in nje šla tudi z menoj do psihiatra. Njej je bilo to čisto okej, zelo mi je pomagala. | Prijateljica                                                      | Sprejemanje                  | Odziv prijateljev       |
| A50 | Ja, v tretjem letniku sem povedala tej puncu.                                                                                                                      | Tretji letnik                                                     | Čas, ko se je oseba razkrila | Odziv prijateljev       |
| A51 | Načeloma po maturantskem plesu, ko smo začeli s faksom.                                                                                                            | Ob vstopu na fakulteto                                            | Čas, ko se je oseba razkrila | Odziv prijateljev       |
| A52 | Zaradi transseksualnosti so se z osebami tudi izgubili stiki. Z enim definitivno.                                                                                  | Izguba stikov                                                     | Nesprejemanje                | Odziv prijateljev       |
| A53 | Ta oseba je bila med skini.                                                                                                                                        | Nestrpnost                                                        | Nesprejemanje                | Odziv prijateljev       |
| A54 | V bistvu me vedno več kolegov 100% podpira.                                                                                                                        | Stoprocentna podpora                                              | Sprejemanje                  | Odziv prijateljev       |
| A55 | Sploh ženski del. Bi rekla, da je bil kar sto procenten.                                                                                                           | Ženske bolj podpirajoče                                           | Sprejemanje                  | Odziv prijateljev       |
| A56 | Ne vem, ženske so veliko bolj odprte.                                                                                                                              | Ženske bolj podpirajoče                                           | Sprejemanje                  | Odziv prijateljev       |
| A57 | Je tudi tako, da ko gre moški v žensko, moškim to ni preveč všeč, če je obratno, je njim okej.                                                                     | Specifičnost tranzicije                                           | Nesprejemanje                | Odziv prijateljev       |
| A58 | Glede zaimkov smo se nekako dogovorili kaj in kako in z tem nimam problema.                                                                                        | Dogovor                                                           | Uporaba pravih zaimkov       | Odziv prijateljev       |
| A59 | Ko sem v službi me naslavljajo z moškimi zaimki, tako mi je okej.                                                                                                  | Prilagajanje spolnega izraza glede na okolje                      | Razkritje                    | Odziv službenega okolja |
| A60 | Je pa zanimivo, kolikokrat se tudi sama zmotim. Še vedno se navajam. Včasih probam tvoriti take stavke, da ne uporabljam zaimkov.                                  | Lastna napaka pri uporabi zaimkov ter tvorjenje stavkov brez njih | Tranzicija                   | Prečkanje meje          |

|     |                                                                                                                                                                                                        |                                          |                               |                    |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|-------------------------------|--------------------|
|     | Kar je kar naporno, se pa navadiš.                                                                                                                                                                     |                                          |                               |                    |
| A61 | Velikokrat mi je neprijetno na javnih prevozihi, ker ne veš, kaj si ljudje o tebi mislijo, vem pa, da me opazujejo.                                                                                    | Nelagodje                                | Družba heteronormativnih oseb | Odziv širše družbe |
| A62 | Ne slišim neprimernih komentarjev. Slušalke notri in to je moj svet.                                                                                                                                   | Ignoriranje komentarjev                  | Družba heteronormativnih oseb | Odziv širše družbe |
| A63 | Moja družina je izvedela popolnoma po pomoti...                                                                                                                                                        | Po pomoti                                | Razkritje                     | Odziv družine      |
| A64 | ...tudi v srednji šoli.                                                                                                                                                                                | Staršem nekaj mesecev po prvem razkritju | Čas, ko se je oseba razkrila  | Odziv družine      |
| A65 | Ko sem napisala svoje vprašanje, sem po nesreči to poslala svojemu očetu. Dva tedna je rabil, da je o tem razmislil, potem mi je omenil kaj se je zgodilo, ker jaz nisem vedela, da sem mu to poslala. | Po pomoti                                | Razkritje                     | Odziv družine      |
| A66 | Spraševal me je, kaj to sedaj pomeni, rekel je, da ne razume dobro.                                                                                                                                    | Oče, na začetku                          | Nesprejemanje                 | Odziv družine      |
| A67 | Potem sva predebatirala in je bilo okej.                                                                                                                                                               | Pomembnost komunikacije                  | Razkritje                     | Odziv družine      |
| A68 | Dobro je bilo, ker je imel čas, da je sam pri sebi razmislil, in ni ravnal v naglici. Bil je pripravljen in zato je lažje sprejel. Čez 14 dni je potem to povedal še mami.                             | Premišljena reakcija                     | Razkritje                     | Odziv družine      |
| A69 | Oči, očim in mami so vsi novico sprejeli dobro.                                                                                                                                                        | Dobra reakcija                           | Razkritje                     | Odziv družine      |
| A70 | Je pa res, da se oči sedaj po eni strani malo boji, predvsem ga skrbi zaradi moje službe.                                                                                                              | Strah za službo                          | Skrb                          | Odziv družine      |
| A71 | Mami je rekla, da ji ni fajn, me pa vedno podpira.                                                                                                                                                     | Mama                                     | Sprejemanje                   | Odziv družine      |
| A72 | Rekla bi, da me 100% podpira moja mami. Razumem, da ji je težko, a vseeno mi je vedno stala ob strani.                                                                                                 | Mama                                     | Sprejemanje                   | Odziv družine      |
| A73 | Ostali družinski člani v bistvu ne vedo...                                                                                                                                                             | Nevednost širše družine                  | Razkritje                     | Odziv družine      |
| A74 | Ne vejo pa zato, ker je oči izrazil željo, da se jim tega še ne pove.                                                                                                                                  | Želja po zadržanju informacij            | Razkritje                     | Odziv družine      |

|     |                                                                                                                                                                           |                                              |                  |                    |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|------------------|--------------------|
| A75 | Bodo pa izvedeli čez čas, ko bodo malce starejši. Spoštujem njegovo željo.                                                                                                | Širjenje informacije v prihodnosti           | Razkritje        | Odziv družine      |
| A76 | Je pa tako, da vidijo moje objave na socialnih omrežjih, kjer imam žensko ime. Ne vejo pa najbrž čisto točno kaj se dogaja.                                               | Dozdevanje širše družine                     | Razkritje        | Odziv družine      |
| A77 | V otroštvu nisem dajala znakov, da želim biti drugega spola.                                                                                                              | Brez                                         | Znaki v otroštvu | Prečkanje meje     |
| A78 | Bila sem oblečena kot ženska in sem šla mimo njih. Zasuli so me z neprimernimi komentarji, le eden izmed njih je bil toliko človeški, da jih je poskusil ustaviti.        | Zbadanje                                     | Nasilje          | Odziv širše družbe |
| A79 | Isti fantje so enkrat prišli na moje delovno mesto, v restavracijo z hitro prehrano, ter na ves glas vpili, da sem čudakinja ter da sem jaz tista, ki se oblači v žensko. | Zbadanje                                     | Nasilje          | Odziv širše družbe |
| A80 | Vsi stari starši razen enega dedka so že pokojni. Ta dedek, ki je še živ, ne ve, da sem trans. Vem, da če mu povem, bo štala.                                             | dedek                                        | Nesprejemanje    | Odziv družine      |
| A81 | Moja babica je vedela in ni ji bilo ravno všeč, ampak je rekla, da če je taka moja želja, me pri tem popolnoma podpira.                                                   | babica                                       | Sprejemanje      | Odziv družine      |
| A82 | Poleg nje so prek socialnih omrežij izvedeli tudi bratranec ter sestrični.                                                                                                | Informacija preko socialnih omrežij          | Razkritje        | Odziv družine      |
| A83 | Z bratrancem o tem nisem nikoli govorila, tudi, ko se v živo vidimo, se delamo, kot da nič ni. Ker ko sem z njimi se oblečem kot moški.                                   | Prilagajanje spolnega izraza glede na okolje | Nesprejemanje    | Odziv družine      |
| A84 | Za sestrično vem, da bi sprejela, bolj me skrbi za teto. Nikoli pri osebi ne veš.                                                                                         | Teta                                         | Nesprejemanje    | Odziv družine      |
| A85 | Dve sestrični s strani mojega očeta vesta, in jima je v redu. Se o tem pogovarjamo in me podpirata.                                                                       | Sestrični                                    | Sprejemanje      | Odziv družine      |
| A86 | In tu se pozna razlika med moškim in ženskim delom. Se vidi, koliko je kdo odprt.                                                                                         | Razlika med spoloma                          | Sprejemanje      | Odziv širše družbe |
| A87 | Opazila sem tudi, da so ljudje, ki živijo v mestu veliko bolj odprti od tistih z vasi.                                                                                    | Razlika med ljudmi v mestu in v vasi         | Sprejemanje      | Odziv širše družbe |
| A88 | Partnerstvo je zame zelo zapleteno. Res, noro.                                                                                                                            | Zapletenost                                  | Zveza            | Partnerstvo        |

|     |                                                                              |                                   |                        |                         |
|-----|------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|------------------------|-------------------------|
| A89 | ...v bistvu nisem še nikoli bila v zvezi.                                    | Nikoli                            | Zveza                  | Partnerstvo             |
| A90 | Osebi bi, da sem trans, povedala v prvih dveh zmenkih.                       | Dva zmenka                        | Razkritje              | Partnerstvo             |
| A91 | Več ali manj so vsi le za eno noč. Za dlje je pa zelo težko najti...         | Ena noč                           | Spolnost               | Partnerstvo             |
| A92 | Ne, operacij si ne želim, preveč tvegano.                                    | Brez želje po operativnih posegih | Strokovna obravnava    | Prečkanje meje          |
| A93 | Želim povedati še to, glede nasilja. To pri meni nikoli ni bilo, ne družina, | Ne                                | Nasilje                | Odziv družine           |
| A94 | ...ne prijatelji...                                                          | Ne                                | Nasilje                | Odziv prijateljev       |
| A95 | ...in ne v službi.                                                           | Ne                                | Nasilje                | Odziv službenega okolja |
| A96 | Niti ne tako dolgo.                                                          | Hitro                             | Uporaba pravih zaimkov | Odziv družine           |
| A97 | Smo se tudi zmenili da ni panike, če se kdo zmoti, tako da je v redu.        | Dogovor                           | Uporaba pravih zaimkov | Odziv družine           |

### 9.2.2. Osno kodiranje B

| Št. izjave | Izjava                                                                                                                              | Pojem                    | Kategorija                                                                                           | Tema           |
|------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| B1         | S puberteto se je začelo. Takrat sem ugotovila, da so sošolke drugačne od mene, predvsem zaradi razvoja sekundarnih spolnih znakov. | Spremembe v puberteti    | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna               | Prečkanje meje |
| B2         | Sem si rekla okej, pač sem malo drugačna.                                                                                           | Sprejemanje              | Proces lastnega sprejemanja                                                                          | Prečkanje meje |
| B3         | Dejansko je bilo tako, da se je takrat začelo, pa sem to potlačila.                                                                 | Potlačenje               | Proces lastnega sprejemanja                                                                          | Prečkanje meje |
| B4         | Recimo pri 13, 14 letih.                                                                                                            | 13 – 14 let              | Čas, ko se je oseba začela zavedati, da je njena spolna identiteta transseksualna                    | Prečkanje meje |
| B5         | Tudi v šoli se nikoli ni govorilo o temu...                                                                                         | Pomanjkanje informacij   | Količina informacij o transseksualnosti, preden se je oseba spolno identificirala kot transseksualna | Prečkanje meje |
| B6         | Ne, nisem paničarila. Jaz svoje telo sprejemam tako, kot je                                                                         | Brez želje po operacijah | Strokovna obravnava                                                                                  | Prečkanje meje |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                    |                             |                    |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|-----------------------------|--------------------|
|     | in si primarno ne želim operacij.                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                    |                             |                    |
| B7  | Ne pogojujem videza svojih genitalij z tem, kar sem. Ne bom bolj punca, če bom imela D košarico in dolge lase.                                                                                                                                                                                  | Ne pogojevanje spolnega izraza s spolno identiteto | Proces lastnega sprejemanja | Prečkanje meje     |
| B8  | ...telesne disforije nisem nikoli doživljala.                                                                                                                                                                                                                                                   | Brez telesne disforije                             | Proces lastnega sprejemanja | Prečkanje meje     |
| B9  | Želja po hormonih je, predvsem zato, ker bi si želela višji glas.                                                                                                                                                                                                                               | Želja po hormonski terapiji                        | Strokovna obravnava         | Prečkanje meje     |
| B10 | V tranziciji načeloma sem, ampak to dolgo traja.                                                                                                                                                                                                                                                | Dolg proces                                        | Strokovna obravnava         | Prečkanje meje     |
| B11 | Na psiho teste moram iti.                                                                                                                                                                                                                                                                       | Začetek                                            | Tranzicija                  | Prečkanje meje     |
| B12 | Dejansko sem se tudi zelo pozno razkrila, približno tri leta nazaj. Do 32 leta ni nihče vedel, sem se sprijaznila s tem.                                                                                                                                                                        | Pri 32 letih                                       | Razkritje                   | Prečkanje meje     |
| B13 | Na primer ko sem bila v zvezi s svojo bivšo punco, mi ni nič manjkalo, bilo mi je super.                                                                                                                                                                                                        | Dobro počutje v zvezi, ko oseba ni bila razkrita   | Razkritje                   | Partnerstvo        |
| B14 | Tudi glede spolnosti nikoli ni bilo težav, ker sva vedno eksperimentirali, vloge niso bile vedno tipične za spol.                                                                                                                                                                               | Dobro počutje                                      | Spolnost                    | Partnerstvo        |
| B15 | Ne, takrat sem bila samska.                                                                                                                                                                                                                                                                     | Brez zveze v času razkritja                        | Zveza                       | Partnerstvo        |
| B16 | Bilo je tako, da je bila na televizorju neka oddaja, v kateri je ženska pripovedovala svojo izkušnjo kot transseksualna oseba. Poiskala sem jo na Facebooku, jo kontaktirala in kmalu za tem sva se dobili na kavi. Ona me je razumela. Pri njej sem prvič poskusila uporabljati ženske zaimke. | Pogovor s transseksualno osebo                     | Proces lastnega sprejemanja | Prečkanje meje     |
| B17 | Ja. Na spletu niti ne, v živo pa.                                                                                                                                                                                                                                                               | Da                                                 | Nasilje                     | Odziv širše družbe |
| B18 | Na spletu se pojavljajo predvsem ponudbe za seks, veliko moških želi                                                                                                                                                                                                                            | Ponudbe za seks                                    | Socialna omrežja            | Odziv širše družbe |

|     |                                                                                                                                             |                                                      |                              |                         |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|------------------------------|-------------------------|
|     | imeti spolni odnos s trans žensko.                                                                                                          |                                                      |                              |                         |
| B19 | Tisti prijatelji, katerim sem se razkrila, so me zelo dobro sprejeli.                                                                       | Na splošno prijatelji                                | Sprejemanje                  | Odziv prijateljev       |
| B20 | Tistim, ki so samo znanci o tem nisem govorila. Nisem se razkrila tudi tistim, za katere vem, da imajo že na splošno proti LGBT+ skupnosti. | Samo izbranim ljudem                                 | Razkritje                    | Odziv prijateljev       |
| B21 | Ja, seveda. Odziv je bil »Ne, ti boš tip.« Konec prijateljstva.                                                                             | Izguba stikov                                        | Nesprejemanje                | Odziv prijateljev       |
| B22 | Če me ne moreš sprejeti kot osebe, te ne potrebujem v svojem življenju.                                                                     | Izguba stikov                                        | Nesprejemanje                | Odziv prijateljev       |
| B23 | Absolutno so osebe, ki so me sto procentno podpirale.                                                                                       | Stoprocentna podpora                                 | sprejemanje                  | Odziv prijateljev       |
| B24 | Načeloma velika večina z tem ni imela problema. Se zgodi, da se zmotijo, ampak to zame ni težava.                                           | Brez problema                                        | Uporaba pravih zaimkov       | Odziv prijateljev       |
| B25 | Tudi sama se kdaj zmotim.                                                                                                                   | Lastna napaka                                        | Uporaba pravih zaimkov       | Prečkanje meje          |
| B26 | Ne, uradno imam moško različico imena.                                                                                                      | Brez uradne spremembe imena                          | Strokovna obravnava          | Prečkanje meje          |
| B27 | Lani februarja sem bila prvič pri psihiatru, da sva se sploh začela o tem pogovarjati.                                                      | Psihiater                                            | Strokovna obravnava          | Prečkanje meje          |
| B28 | Najprej sem povedala prijateljem...                                                                                                         | prijatelji                                           | Razkritje                    | Odziv prijateljev       |
| B29 | ...doma načeloma ne vedo. To pa zato, ker so imeli že glede družinskega zakonika veliko za povedati. Nimam veliko kontakta z njimi.         | Domači ne vedo zaradi nestrpnosti do LGBT+ skupnosti | Čas, ko se je oseba razkrila | Odziv družine           |
| B30 | Ne čutim potrebe, da bi se njim razkrila, ker tako ali tako nimamo veliko kontaktov.                                                        | Ni potrebe po tem, da bi družinski člani vedeli      | Razkritje                    | Odziv družine           |
| B31 | Par sodelavcev in sodelavk.                                                                                                                 | Informacijo imajo izbrane osebe                      | Razkritje                    | Odziv službenega okolja |
| B32 | Nekatere je skoraj kap, ampak ne v negativnem smislu.                                                                                       | Presenečen odziv                                     | Razkritje                    | Odziv službenega okolja |
| B33 | Šef ve, da spadam pod mavrico, ampak ne ve, kam.                                                                                            | Vodja nima vseh informacij                           | Razkritje                    | Odziv službenega okolja |
| B34 | V službi se ne bojim diskriminacije. Ker imam precej močen                                                                                  | Brez strahu                                          | Diskriminacija               | Odziv službenega okolja |

|     |                                                                                                                                                                                                                           |                                        |                                                                                                      |                    |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|
|     | karakter. Lahko me lomiš, ampak zlomiti me ne moreš. Sem samozavestna in se postavim zase.                                                                                                                                |                                        |                                                                                                      |                    |
| B35 | Velikokrat tudi sfecljam svoj jezik in zamešam zaimke. Torej, da uporabim ženskega pred osebo, ki ne ve, da se identificiram kot ženska.                                                                                  | Lastna napaka                          | Uporaba pravih zaimkov                                                                               | Prečkanje meje     |
| B36 | V družbi in ob spoznavanju novih ljudi mi ni neprijetno. Včasih sem bila živčna, potem se navadiš.                                                                                                                        | Samozavest                             | Družba heteronormativnih oseb                                                                        | Odziv širše družbe |
| B37 | Zadnjič se mi je zgodilo, da sem ujela neprimerne komentarje osebja v Tifli... Naletela sem na dva geja, ki sta mi zagotovila, da se ne morem prijaviti, da sta tudi ona dva poskusila in ni šlo skoz (na komičen način). | Zbadanje                               | Nasilje                                                                                              | Odziv širše družbe |
| B38 | Načeloma je tako, da imajo veliko težav pri sprejemanju temu ljudje, ki so zelo vizualni.                                                                                                                                 | Težava pri ljudeh, ki so bolj vizualni | Ne - sprejemanje                                                                                     | Odziv prijateljev  |
| B39 | Partnerstvo je zame definitivno zakomplicirano.                                                                                                                                                                           | Zapletenost                            | zveza                                                                                                | Partnerstvo        |
| B40 | Za straight punce me je premalo v hlačah, za lezbijke pa preveč.                                                                                                                                                          | Specifičnost partnerja                 | Zveza                                                                                                | Partnerstvo        |
| B41 | Ni enostavno najti osebe, ki bi te sprejela.                                                                                                                                                                              | Izziv najti sprejemajočo osebo         | Zveza                                                                                                | Partnerstvo        |
| B42 | V zadnjih treh letih nisem imela nobene zveze, sem se bolj samo zabavala.                                                                                                                                                 | Od razkritja brez zveze                | Zveza                                                                                                | Partnerstvo        |
| B43 | S komerkoli se tako povežem, takoj povem svojo situacijo...                                                                                                                                                               | Takoj                                  | Razkritje                                                                                            | Partnerstvo        |
| B44 | Enkrat v posteljo iti ni problem, ustvariti življenje skupaj pa je.                                                                                                                                                       | Ena noč                                | Spolnost                                                                                             | Partnerstvo        |
| B45 | Se ne sekiram, se bo tudi zame našlo kaj.                                                                                                                                                                                 | Brez pritiska                          | Zveza                                                                                                | Partnerstvo        |
| B46 | Hm, takrat, ko sem se prvič zavedla, da je nekaj drugače, nisem nič vedela o tem.                                                                                                                                         | Pomanjkanje informacij                 | Količina informacij o transseksualnosti, preden se je oseba spolno identificirala kot transseksualna | Prečkanje meje     |
| B47 | Ni se govorilo o tem, organizacije niso obstajale. Spomnim se,                                                                                                                                                            | Pomanjkanje informacij                 | Količina informacij o transseksualnosti, preden se je oseba spolno                                   | Prečkanje meje     |

|     |                                                                                                                                |                                                                               |                                            |                         |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|-------------------------|
|     | da sem spremljala Pil itd., pa so vsi govorili na primer samo o homoseksualnosti ipd.                                          |                                                                               | identificirala kot transseksualna          |                         |
| B48 | Mislim da ne, tudi zaradi tega, ker ne zgledam kot tipična punca, pač, ker ne pogojujem svojega videza s svojo identifikacijo. | Ne, ker oseba ne izgleda kot tipična oseba spola, za katerega se identificira | Transseksualna oseba težje dobi zaposlitev | Odziv službenega okolja |

### 9.2.3. Osno kodiranje C

| Št. Izjave | Izjava                                                                                                                                                                                                       | Pojem                                        | Kategorija                                                                             | Tema           |
|------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| C1         | Identificiram se kot binarna spolna transspolna oseba in sem moški.                                                                                                                                          | Transspolni moški                            | Spolna identifikacija                                                                  | Prečkanje meje |
| C2         | Pri 15 letih, oziroma že prej.                                                                                                                                                                               | 15 let oziroma prej                          | Čas, ko se je oseba začela zavedati, da je njena spolna identiteta transseksualna      | Prečkanje meje |
| C3         | Moji starši me niso vzgajali v nek binarni sistem, lahko sem oblekel kar sem hotel, ter se igral tako z punčkami kot z avtomobili. Celo otroštvo sem imel kratke lase, tudi oblačil sem se precej fantovsko. | »fantovska« punca                            | Znaki v otroštvu                                                                       | Prečkanje meje |
| C4         | Takrat se s tem nisem obremenjeval, ker mi je bilo dovoljeno vse.                                                                                                                                            | Sprejemanje                                  | Proces lastnega sprejemanja                                                            | Prečkanje meje |
| C5         | Ko sem pa prišel v puberteto in so se stvari začele spreminjati... Puberteta me je kar zadela, no...                                                                                                         | Spremembe v puberteti                        | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna | Prečkanje meje |
| C6         | Sem plesalec in sem obdan z dekleti. Vse imajo dolge lase in so tipične punce, takrat sem si rekel, da če so one take, moram biti tudi jaz. Pustil sem si dolge lase...                                      | Slednje normam spola, pripisanega ob rojstvu | Proces lastnega sprejemanja                                                            | Prečkanje meje |
| C7         | ...ampak se ni obneslo. Res mi ni bilo všeč, dobil sem močno spolno disforijo. To je trajalo kako leto, dve, potem me je minilo.                                                                             | Spolna disforija                             | Proces lastnega sprejemanja                                                            | Prečkanje meje |
| C8         | Pri 15-ih sem se razkril...                                                                                                                                                                                  | Pri 15 letih                                 | Razkritje                                                                              | Prečkanje meje |

|     |                                                                                                                                                                                                              |                                                                  |                                                                                                      |                |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| C9  | ...zavedati pa sem se začel pri 11-ih, 12-ih letih.                                                                                                                                                          | 11-12 let                                                        | Čas, ko se je oseba začela zavedati, da je njena spolna identiteta transseksualna                    | Prečkanje meje |
| C10 | Prej nisem vedel, kaj je to, transseksualnost.                                                                                                                                                               | Pomanjkanje informacij                                           | Količina informacij o transseksualnosti, preden se je oseba spolno identificirala kot transseksualna | Prečkanje meje |
| C11 | V bistvu sem za to izvedel prek youtubea. Gledal sem »random« posnetke, ko sem naletel na video o trans fantu. Bilo mi je zelo zanimivo. Razlagal je o tem, kako se počuti in s tem sem se zelo poistovetil. | Internetni posnetki                                              | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna               | Prečkanje meje |
| C12 | Bilo me je strah.                                                                                                                                                                                            | Strah                                                            | Proces lastnega sprejemanja                                                                          | Prečkanje meje |
| C13 | Predem sem se razkril sem imel grozno depresijo in niti nisem imel veliko prijateljev.                                                                                                                       | Depresija                                                        | Proces lastnega sprejemanja                                                                          | Prečkanje meje |
| C14 | Bolj me je skrbelo zaradi družine.                                                                                                                                                                           | Strah pred odzivom družine                                       | Proces lastnega sprejemanja                                                                          | Prečkanje meje |
| C15 | Operacije si ne želim,                                                                                                                                                                                       | Brez želje po operativnih posegih                                | Strokovna obravnava                                                                                  | Prečkanje meje |
| C16 | Čakam pa, da mi odobrijo blokerje hormonov.                                                                                                                                                                  | Želja po hormonski terapiji                                      | Strokovna obravnava                                                                                  | Prečkanje meje |
| C17 | K psihiatru hodim že dve leti.                                                                                                                                                                               | Psihiater                                                        | Strokovna obravnava                                                                                  | Prečkanje meje |
| C18 | Letos poleti je bil konzilij, pa mi še niso odobrili, ker nisem imel dovolj stabilnih razmer v družini.                                                                                                      | Zavrnitev hormonske terapije zaradi nestabilnih razmer v družini | Strokovna obravnava                                                                                  | Prečkanje meje |
| C19 | Imam spremenjeno in emšo in ime.                                                                                                                                                                             | Uradna sprememba imena                                           | Strokovna obravnava                                                                                  | Prečkanje meje |
| C20 | Najprej sem se zaupal mami in njenemu partnerju.                                                                                                                                                             | Mama in njen partner                                             | Prvo razkritje                                                                                       | Prečkanje meje |
| C21 | Na začetku sta bila skeptična, nista pa imela nič proti.                                                                                                                                                     | Mama in njen partner                                             | sprejemanje                                                                                          | Odziv družine  |
| C22 | Čez nek čas je mami začela o tem brati in me veliko časa po tem ni podpirala. Mislim, da se je ustrašila.                                                                                                    | Mama                                                             | Ne - sprejemanje                                                                                     | Odziv družine  |
| C23 | ...mama kontaktirala mojega kolega, ki je tudi trans in hodi k isti psihiatrinji kot jaz. Z njim se je veliko pogovarjala, prav tako z                                                                       | Mama                                                             | Sprejemanje                                                                                          | Odziv družine  |

|     |                                                                                          |                                           |                        |                |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|------------------------|----------------|
|     | njegovo mamo. Po tem me je začela spet sprejemati in podpirati.                          |                                           |                        |                |
| C24 | Na splošno odzivi bili slabi.                                                            | Dobre reakcije                            | Razkritje              | Odziv družine  |
| C25 | Z očetom pa dolgo časa nisva imela stikov, ker mi je zelo zameril.                       | Oče, na začetku                           | Ne - sprejemanje       | Odziv družine  |
| C26 | Sedaj, ko sem pri očiju, me sto procentno podpira.                                       | Oče                                       | Sprejemanje            | Odziv družine  |
| C27 | Imam štiri mlajše sestre, vse me sprejemajo, če od začetka.                              | Sestre                                    | Sprejemanje            | Odziv družine  |
| C28 | Lažje je razložiti otroku kot odraslemu.                                                 | Otroci bolj razumevajoči                  | Razkritje              | Prečkanje meje |
| C29 | Babice in dedki vsi vedo in me podpirajo. Tudi tete in strici vsi vedo in jim je v redu. | Babice, dedki, tete, strici               | Sprejemanje            | Odziv družine  |
| C30 | Psihično nasilje definitivno, fizično ne.                                                | Psihično                                  | Nasilje                | Odziv družine  |
| C31 | Mami nikoli...                                                                           | Mama ne                                   | Nasilje                | Odziv družine  |
| C32 | ...oči pa v tistem obdobju, ko me ni sprejemal                                           | Oče da                                    | Nasilje                | Odziv družine  |
| C33 | In pa s strani maminega partnerja.                                                       | Mamin partner                             | Nasilje                | Odziv družine  |
| C34 | Ko sem se razkril, nisem imel partnerja/ke.                                              | Brez zveze v času razkritja               | Zveza                  | Partnerstvo    |
| C35 | Trenutno sem že pet mesecev v zvezi z eno nebinarno osebo.                               | Da                                        | Zveza                  | Partnerstvo    |
| C36 | Mislim, da načeloma jaz načeloma ne najdem težje partnerja/ke, kot na primer ti.         | Nezapletenost                             | Zveza                  | Partnerstvo    |
| C37 | Mislim, da je mene bolj strah reakcije drugih.                                           | Strah pred odzivom družbe                 | Razkritje              | Prečkanje meje |
| C38 | Še nikoli nisem imel slabe reakcije.                                                     | Sprejemanje                               | Razkritje              | Partnerstvo    |
| C39 | Nekateri so sicer skeptični, zmedeni, ker ne vedo, kako izgledajo določene stvari.       | Skeptičnost zaradi pomanjkanja informacij | Razkritje              | Partnerstvo    |
| C40 | Je lažje, ko razložim.                                                                   | Sprejemanje po razlagi                    | Razkritje              | Partnerstvo    |
| C41 | Ne, oči in mami sta kar na enkrat preklpila.                                             | Mama in oče kar naenkrat                  | Uporaba pravih zaimkov | Odziv družine  |
| C42 | Sicer se še zgodi, da se kdo zmoti, ampak zelo redko                                     | Včasih pomota                             | Uporaba pravih zaimkov | Odziv družine  |

|     |                                                                                                                                                                          |                                             |                                        |                       |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|----------------------------------------|-----------------------|
| C43 | Dolgo časa sem zbiral pogum, nekaj mesecev po tem, ko sem povedal staršem, sem se zaupal tudi prijateljem.                                                               | Nekaj mesecev po razkritju staršem          | Časovni okvir, ko se je oseba razkrila | Odziv prijateljev     |
| C44 | Tudi oni so zelo hitro prekllopili z zaimki.                                                                                                                             | Hitra prilagoditev                          | Uporaba pravih zaimkov                 | Odziv prijateljev     |
| C45 | V bistvu sem se razkril zato, ker me je zelo motilo, da sem ves čas poslušal narobne zaimke, tako, da sem se potem enkrat odločil in jim povedal                         | Zaradi teže poslušanja napačnih zaimkov     | Razkritje                              | Odziv prijateljev     |
| C46 | Razen ene sošolke...                                                                                                                                                     | Ena sošolka                                 | Ne - sprejemanje                       | Odziv šolskega okolja |
| C47 | ...vsi zares zelo lepo reagirali.                                                                                                                                        | Na splošno prijatelji                       | Sprejemanje                            | Odziv prijateljev     |
| C48 | Res so me podprli ter mi ponudili pomoč.                                                                                                                                 | Pomoč in podpora                            | Sprejemanje                            | Odziv šolskega okolja |
| C50 | Fantje so celo prepričali učitelje, da so mi dovolili biti pri športni vzgoji v njihovi garderobi.                                                                       | Intervencija sošolcev                       | Sprejemanje                            | Odziv šolskega okolja |
| C51 | Rekla mi je, da dokler mi na rojstnem listu ne piše, da sem fant, zanjo to ne bom. Ni me hotela klicati po mojem imenu...                                                | Sošolkino zavračanje uporabe pravih zaimkov | Nesprejemanje                          | Odziv šolskega okolja |
| C52 | ...se je potem zelo na hitro sprijaznila, ker se je cel razred proti njej obrnil. Vsi so ji govorili, da nima prav in da se ne obnaša kot bi se morala.                  | Po ne – sprejemanju sprejemanje             | Ne - sprejemanje                       | Odziv šolskega okolja |
| C53 | Tudi s to punco sva sedaj v bistvu precej dobra prijatelja.                                                                                                              |                                             |                                        | Odziv šolskega okolja |
| C54 | Socialna služba ni nikoli delala z menoj.                                                                                                                                | Neaktivnost                                 | Socialna služba                        | Odziv šolskega okolja |
| C55 | Vedel je moj razrednik ter profesor za angleščino, biologijo in športno vzgojo.                                                                                          | Samo določeni imajo informacijo             | Učitelj                                | Odziv šolskega okolja |
| C56 | Ko sem ji povedal je bila čisto fascinirana in mi je prinesla revije za prebrat in ne vem kaj še vse. Prešprical sem še in še nekaj ur, da sem hodil k njej na pogovore. | Podpora                                     | Učitelj                                | Odziv šolskega okolja |
| C57 | Ja, zelo sem vesel da sem imel take ljudi okoli sebe.                                                                                                                    | Podpora                                     | Učitelj                                | Odziv šolskega okolja |

|     |                                                                                                                                                 |                                               |                               |                       |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-------------------------------|-----------------------|
| C58 | Prav socialna služba pa ni z menoj nikoli nič delala. Vedeli so, ni se pa z menoj nihče o tem pogovarjal.                                       | Neaktivnost                                   | Socialna služba               | Odziv šolskega okolja |
| C59 | Vsi so upoštevali, da želim, da zame uporabljajo moške zaimke.                                                                                  | Uporaba pravih zaimkov                        | Učitelj                       | Odziv šolskega okolja |
| C60 | V družbi se vedno počutim nelagodno.                                                                                                            | Nelagodje                                     | Družba heteronormativnih oseb | Odziv širše družbe    |
| C61 | V družbi pogosto doživljam disforijo, sploh, če sem v družbi nekih cis tipov.                                                                   | Spolna disforija                              | Družba heteronormativnih oseb | Odziv širše družbe    |
| C62 | Ali pa ko grem v bar in želim naročiti kaj zase, me zelo zmoti moj glas. Velikokrat prosim, da drugi naročijo namesto mene.                     | Lastno Nesprijemanje                          | Družba heteronormativnih oseb | Odziv širše družbe    |
| C63 | V glavnem, s cis tipi se velikokrat primerjam.                                                                                                  | Primerjanje s cispolnimi osebami istega spola | Družba heteronormativnih oseb | Prečkanje meje        |
| C64 | Zelo sem tudi zmeden, zato, ker sem bi. Ko vidim tipa, ne vem, ali želim zgledati kot on, ali mi je všeč na seksualen oziroma romantični način. | Zmeda                                         | Zveza                         | Partnerstvo           |
| C65 | V bistvu ja, na nek način sem bil žrtev diskriminacije v šoli.                                                                                  | Da                                            | Diskriminacija                | Odziv šolskega okolja |
| C66 | Že ko sem se vpisal smo šolo s starši obvestili o tem, da sem trans. Ni bilo nobenega problema...                                               | Profesorji in ostali zaposleni                | Sprejemanje                   | Odziv šolskega okolja |
| C67 | ...sklicali so tudi učiteljski zbor, da so govorili o tem. Res so bili pripravljeni pomagati.                                                   | Zbran učiteljski zbor                         | sprejemanje                   | Odziv šolskega okolja |
| C68 | Top mi je bilo tudi to, da so na Šubi spolno nevtralna stranišča. To mi je bilo res pomembno.                                                   | Pomembnost                                    | Spolno nevtralno stranišče    | Odziv šolskega okolja |
| C69 | Slab odziv sem doživel malce od sošolcev, na začetku                                                                                            | Na začetku od sošolcev                        | Ne - sprejemanje              | Odziv šolskega okolja |
| C70 | Začeli so zasledovati moje stare Facebook profile in so našli moje rojstno ime, kar ni bilo lepo in sem jim potem to tudi povedal.              | Brskanje po preteklosti                       | Ne - sprejemanje              | Odziv šolskega okolja |

|     |                                                                                                                                                                      |                                                                    |                               |                       |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------|-----------------------|
| C71 | Na koncu smo se super razumeli in so me podprli.                                                                                                                     | Sošolci                                                            | Sprejemanje                   | Odziv šolskega okolja |
| C72 | Konstantno je uporabljal ženske zaimke, stokrat sem ga popravil in je še kar vztrajal, precej agresivno...                                                           | Profesorjeva uporaba napačnih zaimkov                              | Diskriminacija                | Odziv šolskega okolja |
| C73 | ...popravljal ga je cel razred.                                                                                                                                      | Opominjanje učitelja glede uporabe pravih zaimkov                  | Sprejemanje                   | Odziv šolskega okolja |
| C74 | Smo se pogovarjali in ko smo se razšli sem slišal, da je en drugemu rekel »To je od Tomija hčerka.« in drug je bil čisto presenečen in šokiran.                      | Neprimeren komentar                                                | Nasilje                       | Odziv širše družbe    |
| C75 | Na družbenih omrežjih se načeloma ne srečavam z tem, se pa tudi zgodi.                                                                                               | Brez nasilja                                                       | Socialna omrežja              | Odziv širše družbe    |
| C76 | Nek znanec, ki je bil zaljubljen vame, je po tem, ko sem mu povedal, da sem trans, objavljal na instagram homofobne tekste in slike, tako, da sem ga blokiral.       | Izražanje transfobije                                              | Socialna omrežja              | Odziv širše družbe    |
| C77 | Mi je pa pisal nekaj mesecev nazaj in bil prijazen do mene. Povedal mi je, da je spoznal punco, ki je del LGBT+ skupnosti in mu je razložila, in da me sedaj razume. | Sprejemanje                                                        | Socialna omrežja              | Odziv širše družbe    |
| C78 | Niti ne, ker takrat, ko bom šel, bom itak že na hormonih in sploh ne bo rabil nihče vedeti.                                                                          | Brez strahu, ker se oseba sploh ne bo razkrila                     | Diskriminacija                | Diskriminacija        |
| C79 | Včasih se, ja. Po navadi v moški družbi, ker si želim zgledati tako kot nekaj časa ne bo mogoče.                                                                     | nelagodje v družbi cispolnih moških zaradi želje izgledati kot oni | Družba heteronormativnih oseb | Odziv širše družbe    |

#### 9.2.4. Osnovno kodiranje D

| Št. Izjave | Izjava | Pojem             | Kategorija            | Tema           |
|------------|--------|-------------------|-----------------------|----------------|
| D1         | On.    | Transspolni moški | Spolna identifikacija | Prečkanje meje |

|     |                                                                                                                     |                                                           |                                                                                                      |                |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| D2  | Pri meni je bilo prvič nekje okoli osmega leta starosti.                                                            | 8 let                                                     | Čas, ko se je oseba začela zavedati, da je njena spolna identiteta transseksualna                    | Prečkanje meje |
| D3  | Prej se spola sploh nisem dobro zavedal, nisem zares poznal razlike med moškimi ter ženskami.                       | Pomanjkanje informacij                                    | Količina informacij o transseksualnosti, preden se je oseba spolno identificirala kot transseksualna | Prečkanje meje |
| D4  | Spoznal sem, da so razlike, in takrat sem se vsem začel predstavljati kot Žiga.                                     | Poimenovanje samega sebe z imenom, značilnim za drug spol | Znaki v otroštvu                                                                                     | Prečkanje meje |
| D5  | To so vsi ignorirali ter se mi smejali. Takrat sem to potlačil in s tem odnehal.                                    | Ignoranca                                                 | Znaki v otroštvu                                                                                     | Prečkanje meje |
| D6  | Po tem sem padel v hudo depresijo. To je bilo recimo pri 12, 13 letih.                                              | Depresija                                                 | Proces lastnega sprejemanja                                                                          | Prečkanje meje |
| D7  | Imel sem srečo z družbo na srednji šoli, ker sem se zbližal z ljudmi, ki so vedeli ogromno o spolnosti ter spolu.   | Informacije od prijateljev                                | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna               | Prečkanje meje |
| D8  | Meni prej ni bilo nič jasno.                                                                                        | Pomanjkanje informacij                                    | Količina informacij o transseksualnosti, preden se je oseba spolno identificirala kot transseksualna | Prečkanje meje |
| D9  | Pri 15, 16 letih prišel do spoznanja, da se ne identificiram s spolom, ki mi je bil pripisan ob rojstvu.            | 15/16 let                                                 | Čas, ko se je oseba začela zavedati, da je njena spolna identiteta transseksualna                    | Prečkanje meje |
| D10 | Potem je trajalo še nadaljnji dve leti, da sem priznal sam sebi ter drugim, da se identificiram popolnoma kot fant. | 17-18 let                                                 | Razkritje                                                                                            | Prečkanje meje |
| D11 | Najboljši prijateljici.                                                                                             | prijateljica                                              | Prvo razkritje                                                                                       | Prečkanje meje |
| D12 | O tem nisem vedel popolnoma nič.                                                                                    | Pomanjkanje informacij                                    | Količina informacij o transseksualnosti, preden se je oseba spolno identificirala kot transseksualna | Prečkanje meje |
| D13 | Olajšanje, da priznaš samemu sebi ter drugemu. Olajšanje, ko te drugi sprejme.                                      | Olajšanje                                                 | Proces lastnega sprejemanja                                                                          | Prečkanje meje |

|     |                                                                                                               |                                                              |                               |                    |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|-------------------------------|--------------------|
| D14 | Vseeno pa se pojavi strah. Kaj sedaj? Kako naprej?                                                            | Strah                                                        | Proces lastnega sprejemanja   | Prečkanje meje     |
| D15 | Fizično nisem spremenil še ničesar, razen, da nosim kratke lase in da nosim fantovska oblačila ter pa binder. | Začetek                                                      | Tranzicija                    | Prečkanje meje     |
| D16 | Za družino sem še vedno M (žensko ime), tu, na Nizozemskem sem O (moško ime).                                 | Prilagajanje imena glede na okolje                           | Ne - sprejemanje              | Odziv družine      |
| D17 | Zaradi staršev je moje uradno ime še vedno M (žensko ime).                                                    | Brez uradne spremembe imena                                  | Strokovna obravnava           | Prečkanje meje     |
| D18 | Vedo, ampak me zelo ne sprejemajo.                                                                            | Starši                                                       | Ne - sprejemanje              | Odziv družine      |
| D19 | Najprej sem se razkril mami.                                                                                  | Najprej mama                                                 | Razkritje                     | Odziv družine      |
| D20 | Da mi ne verjame.                                                                                             | Mama                                                         | Ne - sprejemanje              | Odziv družine      |
| D21 | Recimo dve leti je trajalo, da sem se po tem, ko sem se razkril prijateljici, potem še doma.                  | Dve leti po razkritju prijateljici je sledilo razkritje doma | Čas, ko se je oseba razkrila  | Odziv družine      |
| D22 | Mama in oče se oba ne strinjata...                                                                            | Starši                                                       | Ne - sprejemanje              | Odziv družine      |
| D23 | ...brat pa ne ve.                                                                                             | Brat nima informacije                                        | Razkritje                     | Odziv družine      |
| D24 | Ne, nimam podpore s strani družine.                                                                           | Celotna družina                                              | Ne - sprejemanje              | Odziv družine      |
| D25 | Ostali niti ne vedo, ker so že starši tako zelo proti...                                                      | Nevednost širše družine                                      | Razkritje                     | Odziv družine      |
| D26 | Načeloma so bili pozitivni odzivi.                                                                            | Pozitivni odzivi                                             | Razkrijte                     | Odziv prijateljev  |
| D27 | Od vseh prijateljev, je imel samo en negativen odziv.                                                         | Le en negativen odziv                                        | Ne - sprejemanje              | Odziv prijateljev  |
| D28 | Rekel je, da to ne obstaja, da si kar si...                                                                   | Mnenje, da transseksualnost ne obstaja                       | Ne - sprejemanje              | Odziv prijateljev  |
| D29 | ...sva prekinila stike.                                                                                       | Izguba stikov                                                | Ne - sprejemanje              | Odziv prijateljev  |
| D30 | Večinoma so se hitro navadili, nisem niti forsiral, so sami prekllopili.                                      | Hitra prilagoditev                                           | Uporaba pravih zaimkov        | Odziv prijateljev  |
| D31 | Ja, nekaj časa mi je bilo zelo neprijetno...                                                                  | Nelagodje                                                    | Družba heteronormativnih oseb | Odziv širše družbe |
| D32 | ...sploh zato, ker je čisto vsak glagol spolno zaznamovan.                                                    | Nelagodje zaradi spolno                                      | Družba heteronormativnih oseb | Odziv širše družbe |

|     |                                                                                                                                                                                     |                                                 |                               |                         |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|-------------------------------|-------------------------|
|     |                                                                                                                                                                                     | zaznamovanega jezika                            |                               |                         |
| D33 | Tu mi je lažje, ker uporabljam angleščino, ki je bolj spolno nevtralen jezik.                                                                                                       | Uporaba angleškega jezika, ki je bolj nevtralen | Družba heteronormativnih oseb | Prečkanje meje          |
| D34 | Pa tudi, tu so ljudje veliko bolj odprti kot v Sloveniji.                                                                                                                           | Tujina bolj sprejemajoča                        | Družba heteronormativnih oseb | Odziv širše družbe      |
| D35 | Vedela je razredničarka. Vprašala me je, če želim, da kaj naredi glede tega.                                                                                                        | Podpora                                         | Učitelj                       | Odziv šolskega okolja   |
| D36 | Zaradi pomanjkanja podpore staršev to ni šlo skozi...                                                                                                                               | Zaviranje podpore zaradi nesprejemanja staršev  | Učitelj                       | Odziv šolskega okolja   |
| D37 | ...je pa po tem nehala deliti razred na fante in punce.                                                                                                                             | Prenehanje deljenje razreda glede na spol       | Učitelj                       | Odziv šolskega okolja   |
| D38 | Socialna služba ni vedela.                                                                                                                                                          | Brez informacije                                | Socialna služba               | Odziv šolskega okolja   |
| D39 | Pri 17 letih nekako spravil h kliničnemu psihologu, ker je moja depresija prišla do te točke, da pač nisem zmogel več dalje. Na koncu mi je pri njemu uspelo priznati, da sem fant. | Klinični psiholog                               | Strokovna obravnava           | Prečkanje meje          |
| D40 | Ne, ker podpore od staršev ni bilo, jaz pa sem bil mladoleten.                                                                                                                      | Zaviranje zaradi ne - sprejemanja staršev       | Tranzicija                    | Prečkanje meje          |
| D41 | V Sloveniji zelo.                                                                                                                                                                   | Strah                                           | Diskriminacija                | Odziv službenega okolja |
| D42 | Na splošno se diskriminacije v Sloveniji zelo bojim...                                                                                                                              | Strah na splošno                                | Diskriminacija                | Odziv širšega okolja    |
| D43 | ...tukaj pa ne.                                                                                                                                                                     | V tujini brez bojazni                           | Diskriminacija                | Odziv širšega okolja    |
| D44 | Ne dobivam neprimernih komentarjev.                                                                                                                                                 | Ne                                              | Nasilje                       | Odziv širše družbe      |
| D45 | Ko sem se razkril nisem imel partnerke_ja.                                                                                                                                          | Brez zveze v času razkritja                     | Zveza                         | Partnerstvo             |
| D46 | Ja, bil sem v zvezi z dekletom.                                                                                                                                                     | Da                                              | Zveza                         | Partnerstvo             |
| D47 | Hm, ta punca me je spoznala kot O (moško ime), tako da je bilo čisto okej.                                                                                                          | Sprejemanje od samega začetka                   | Razkritje                     | Partnerstvo             |

|     |                                                                                                                                                                                                                |                                                |                     |                   |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|---------------------|-------------------|
| D48 | V Sloveniji ja...                                                                                                                                                                                              | da                                             | Zveza               | Partnerstvo       |
| D49 | ...tukaj pa ne.                                                                                                                                                                                                | V tujini bolj preprosto                        | Zveza               | Partnerstvo       |
| D50 | Veliko lažje razumejo. Sem razlagal enemu fantku, pa se mu ni zdelo ni takega.                                                                                                                                 | Otroci bolj razumevajoči                       | Razkritje           | Prečkanje meje    |
| D51 | Hm, mogoče edino to, da je ena prijateljica takoj povedala svojim staršem. To se mi ni zdelo v redu, ker to ni njena stvar, za povedati. Po tem sva se pogovorila in sva sedaj okej, tako, da ne gojim zamere. | Širjenje informaciji o transseksualnosti osebe | Zamera              | Odziv prijateljev |
| D52 | Hormonsko terapijo si želim...                                                                                                                                                                                 | Želja po hormonski terapiji                    | Strokovna obravnava | Prečkanje meje    |
| D53 | ...operacij pa si ne želim...                                                                                                                                                                                  | Brez želje po operacijah                       | Strokovna obravnava | Prečkanje meje    |

### 9.2.5. Oso kodiranje E

| Št. Izjave | Izjava                                                                                                                                                                        | Pojem                              | Kategorija                                                                        | Tema                  |
|------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
| E1         | Vedel sem, da sem drugačen že pri štirih letih.                                                                                                                               | 4 leta                             | Čas, ko se je oseba začela zavedati, da je njena spolna identiteta transseksualna | Prečkanje meje        |
| E2         | Spomnim se, da smo v vrtcu sedeli v krogu in se pogovarjali kaj bomo, ko bomo veliki. Vsi so govorili o tem, da bodo piloti, mehaniki, zdravniki, jaz sem dejal, da bom fant. | Izražanje želje biti drugega spola | Znaki v otroštvu                                                                  | Prečkanje meje        |
| E3         | Zaradi tega so me sovrstniki začeli zafrkavati.                                                                                                                               | Zafrkavanje                        | Ne – sprejemanje                                                                  | Odziv šolskega okolja |
| E4         | Bilo je tako: »Haha, se spomniš v osnovni šoli, ko si dejala, da boš ko boš velika fant?«.                                                                                    | Zafrkavanje                        | Ne - sprejemanje                                                                  | Odziv šolskega okolja |
| E5         | Dejansko karkoli smo se igrali sem želel biti v moški vlogi.                                                                                                                  | Želja po moški vlogi v igri        | Znaki v otroštvu                                                                  | Prečkanje meje        |
| E6         | Ker sem jih medel, niso več vedeli kaj dejansko sem, in so me pred celim razredom slekli.                                                                                     | Izpostavljanje telesa              | Ne – sprejemanje                                                                  | Odziv šolskega okolja |
| E7         | Spomnim se tudi, da sem se kot otrok igral z igračami, ki                                                                                                                     | Igra v vlogi moškega               | Znaki v otroštvu                                                                  | Prečkanje meje        |

|     |                                                                                                                                                                        |                                                            |                                                                                        |                       |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
|     | so bile kot moja žena, jaz pa njihov mož.                                                                                                                              |                                                            |                                                                                        |                       |
| E8  | Bolj kot smo odraščali, bolj so me ljudje zafrikavali, tako, da sem o tem nehal naglas govoriti.                                                                       | Prenehanje izražanje želje zaradi odziva družbe            | Znaki v otroštvu                                                                       | Prečkanje meje        |
| E9  | ...doma tega nisem govoril, le v šoli.                                                                                                                                 | Izražanje želje po identifikaciji kot drug spol le v vrtcu | Znaki v otroštvu                                                                       | Prečkanje meje        |
| E10 | Brat mi je sicer rekel, da se spomni, da sem govoril, da sem fant, in ne enkrat. Stokrat.                                                                              | Lastna identifikacija z drugim spolom                      | Znaki v otroštvu                                                                       | Prečkanje meje        |
| E11 | On se je tega spomnil, oče in mama pa ne. Morda pa sta toliko potlačila.                                                                                               | Spomin ima le brat, starša ne                              | Znaki v otroštvu                                                                       | Odziv družine         |
| E12 | Tudi v vrtcu tega niso jemali kot nekaj odklonskega. Pač otroci, ki se igrajo.                                                                                         | Neaktivnost                                                | Socialna služba                                                                        | Odziv šolskega okolja |
| E13 | Potem se je zgodilo to, da sem tako potlačil, da sem dejansko vmes pozabil na to.                                                                                      | Potlačenje                                                 | Proces lastnega sprejemanja                                                            | Prečkanje meje        |
| E14 | Šel sem iz tega, da želim bit fant, v to, da se želim obnašati bolj kot punca. Mi pa nikoli ni ratalo. Mejkap, eh, to mi nikoli ni ratalo. Kikle so mi bile za bruhat. | Sledenje normam spola, pripisanega ob rojstvu              | Proces lastnega sprejemanja                                                            | Prečkanje meje        |
| E15 | Vedno sem vedel, da je nekaj narobe, da se ne počutim okej, nisem pa vedel zakaj. Sem mislil, da se vsak išče, da je vsak mal tako.                                    | Zavedanje, da je nekaj narobe                              | Pred razkritjem                                                                        | Prečkanje meje        |
| E16 | Ker sem suh in ker nimam velikih prsi, sem mislil, da je zato. Ker nisem zgledal kot tipična punca.                                                                    | Slabo počutje zaradi ne tipičnega ženskega izgleda         | Pred razkritjem                                                                        | Prečkanje meje        |
| E17 | So mi bile pa vedno bolj všeč igre, ne pa barbike in podobne igrače.                                                                                                   | Želja po igrah, ki jih družba dojema kot bolj fantovske    | Znaki v otroštvu                                                                       | Prečkanje meje        |
| E18 | Veliko sem se družil z bratrancem, in sploh nisem imel občutka, da sva si različna. Zmeraj sem mu hotel biti podoben.                                                  | Želja po podobnosti z bratrancem                           | Znaki v otroštvu                                                                       | Prečkanje meje        |
| E19 | Potem sem pa šel v srednjo šolo, in na koncu drugega letnika sem padel v zelo hudo depresijo. Res zelo hudo...                                                         | Depresija                                                  | Proces lastnega sprejemanja                                                            | Prečkanje meje        |
| E20 | Samopoškodovanje. Bil sem hospitaliziran.                                                                                                                              | Samopoškodovanje                                           | Proces lastnega sprejemanja                                                            | Prečkanje meje        |
| E21 | Ker sem čutil res globoko sovraštvo. Do sebe...                                                                                                                        | Sovraštvo do sebe                                          | Pred razkritjem                                                                        | Prečkanje meje        |
| E22 | ...nisem pa vedel zakaj.                                                                                                                                               | Nerazumevanje sovraštva do sebe                            | Pred razkritjem                                                                        | Prečkanje meje        |
| E23 | Potem sem pa začel na youtube gledat o transgender osebah in se mi je v sekundi vse poklopilo.                                                                         | Internetni posnetki                                        | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna | Prečkanje meje        |

|     |                                                                                                                                                                 |                                                          |                                                                                                      |                |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| E24 | Sem začel razmišljati za nazaj, saj jaz sem od malega govoril o tem.                                                                                            | Povezava internetne vsebine s preteklostjo               | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna               | Prečkanje meje |
| E25 | Doživel sem razsvetljenje.                                                                                                                                      | Razsvetljenje                                            | Proces lastnega sprejemanja                                                                          | Prečkanje meje |
| E26 | Itak sem se tako ali tako počutil grozno. Ampak takrat sem vsaj vedel zakaj je temu tako.                                                                       | Olajšanje                                                | Proces lastnega sprejemanja                                                                          | Prečkanje meje |
| E27 | Mi je bilo veliko lažje.                                                                                                                                        | Boljše počutje                                           | Proces lastnega sprejemanja                                                                          | Prečkanje meje |
| E28 | Ker sem vedel, da je moje sovraštvo disforija, da to ni kar tako nekaj.                                                                                         | Boljše počutje zaradi spoznanja razloga samo - sovraštva | Proces lastnega sprejemanja                                                                          | Prečkanje meje |
| E29 | Potem pa nisem vedel kako naj to doma razložim.                                                                                                                 | Dilema, kako sporočiti informacijo                       | Razkritje                                                                                            | Odziv družine  |
| E30 | Vedel sem, da obstaja.                                                                                                                                          | Zavedanje o obstoju                                      | Količina informacij o transseksualnosti, preden se je oseba spolno identificirala kot transseksualna | Prečkanje meje |
| E31 | Ampak ko je nekdo to omenil smo vsi pomislili samo na Salome, iz katere se pa itak vsi norca delajo. Ali pa na Sestre, na moške v kiklah, čeprav to sploh ni to | Stereotipna predstava                                    | Količina informacij o transseksualnosti, preden se je oseba spolno identificirala kot transseksualna | Prečkanje meje |
| E32 | V glavnem, začel sem poslušati razne zgodbe trans ljudi, objavljenih na youtubeu.                                                                               | Internetni posnetki                                      | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna               | Prečkanje meje |
| E33 | Dejansko ni bilo tako, da bi starše posedel, »Mami, oči, jaz vama imam nekaj za povedat.«. Enkrat sva šla z mamo po nakupih, in sem čisto po ovinkih povedal.   | Po ovinkih                                               | Razkritje                                                                                            | Odziv družine  |
| E34 | Sploh ni bila nič šokirana, malo sva se o tem pogovarjala in je bilo to to.                                                                                     | Pomembnost komunikacije                                  | Razkritje                                                                                            | Odziv družine  |
| E35 | Tako, da mama je prva izvedela in čisto okej sprejela in me še vedno podpira.                                                                                   | Mama                                                     | Prvo razkritje                                                                                       | Odziv družine  |
| E36 | Doma sem se razkril v tretjem letniku...                                                                                                                        | Tretji letnik                                            | Razkritje                                                                                            | Prečkanje meje |
| E37 | ...potem smo še očetu povedali. Nekaj časa je bil malo zmeden, potem pa je začel ugotavljati, da je vse                                                         | Oče                                                      | Sprejemanje                                                                                          | Odziv družine  |

|     |                                                                                                                                              |                                                                                   |                        |                |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|------------------------|----------------|
|     | okej in da se tudi jaz tako bolje počutim.                                                                                                   |                                                                                   |                        |                |
| E38 | V začetku četrtega letnika sva šla z mamo k moji ginekologinji po informacije.                                                               | Iskanje informacij pri ginekologu                                                 | Strokovna obravnava    | Prečkanje meje |
| E39 | Ko sem bil prvič tam, sem se eno uro samo jokal.                                                                                             | Jokanje pri psihiatru                                                             | Strokovna obravnava    | Prečkanje meje |
| E40 | Vse je mogla razložiti moja mami.                                                                                                            | Mamina podpora pri psihiatru                                                      | Strokovna obravnava    | Prečkanje meje |
| E41 | Zanimala jo je moja šola, matura, prijatelji, domači, samo tisto, zaradi česar sem prišel k njej, ne.                                        | Odgovarjanje na vprašanja, ki niso povezana s pravim razlogom obiska strokovnjaka | Strokovna obravnava    | Prečkanje meje |
| E42 | Ko sem končal maturo, se je o tem začela z menoj pogovarjati.                                                                                | Pogovor o spolni identifikaciji šele po opravljeni maturi                         | Strokovna obravnava    | Prečkanje meje |
| E43 | Dobre pol leta sem hodil k njej, preden sva se začela pogovarjati o temi.                                                                    | Polletna obravnava pri psihiatru, pred obravnavo teme o spolni identifikaciji     | Strokovna obravnava    | Prečkanje meje |
| E44 | Mami je hitro preklepila z zaimki...                                                                                                         | Mama hitro                                                                        | Uporaba pravih zaimkov | Odziv družine  |
| E45 | ...ati se pa še zdaj včasih zmoti.                                                                                                           | Oče včasih pomota                                                                 | Uporaba pravih zaimkov | Odziv družine  |
| E46 | Babi se pa kar pogosto, ker je že starejša.                                                                                                  | Babi pogosta pomota                                                               | Uporaba pravih zaimkov | Odziv družine  |
| E47 | Me moti, ampak po eni strani jo razumem, se popravi.                                                                                         |                                                                                   | Uporaba pravih zaimkov | Odziv družine  |
| E48 | Ja, sem na hormonski terapiji.                                                                                                               | Hormonska terapija                                                                | Strokovna obravnava    | Prečkanje meje |
| E49 | Po maturi sem dobil obrazec za uradno spremembo imena ter spola.                                                                             | Uradna sprememba imena                                                            | Strokovna obravnava    | Prečkanje meje |
| E50 | Po spremembi imena je spet zelo dolgo trajalo da so me usmerili na endokrinologijo, tam je tudi zelo dolgo trajalo, da sem dobil izvide itd. | Dolg proces                                                                       | Strokovna obravnava    | Prečkanje meje |
| E51 | Pri psihiatru mi je sicer v redu.                                                                                                            | Psihiater                                                                         | Strokovna obravnava    | Prečkanje meje |
| E52 | Pri meni je bilo z hormoni vse okej...                                                                                                       | Pogoji za hormonsko terapijo                                                      | Strokovna obravnava    | Prečkanje meje |
| E53 | ...samo, traja sto let, da ti dobiš rezultate.                                                                                               | Dolg proces                                                                       | Strokovna obravnava    | Prečkanje meje |

|     |                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                     |                     |                    |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|--------------------|
| E54 | Celoten prvi letnik še nisem bil na hormonih in sem probal tako, da sem nižal glas. Katastrofa.                                                                                                                           | Prilagajanje glasu glede na identificiran spol                                                                      | Tranzicija          | Prečkanje meje     |
| E55 | Skoraj z nobenim se nisem pogovarjal, ker mi je bilo preveč grozno govorit. Vsi so mislili, da sem nek čudak. Spomnim se, da me je sošolec spraševal po neki snovi, pa sem mu samo zapiske tišal v obraz. Pa rad govorim. | Reduciranje govora zaradi izrazite lastnosti glasu, ki stereotipno pripada spolu, katerega se oseba ne identificira | Tranzicija          | Prečkanje meje     |
| E56 | Ko sem šel v drugi letnik, se mi je čez poletje glas tako spremenil, da sem začel več govoriti.                                                                                                                           | Samozavest ob spremembah hormonske terapije                                                                         | Tranzicija          | Prečkanje meje     |
| E57 | Pri meni je trajalo recimo 3, 4 mesece, da je bila sprememba po hormonih                                                                                                                                                  | Sprememba po 3-4 mesecih hormonske terapije                                                                         | Tranzicija          | Prečkanje meje     |
| E58 | Operacije si niti ne želim.                                                                                                                                                                                               | Brez želje po operativnih posegih                                                                                   | Strokovna obravnava | Prečkanje meje     |
| E59 | Tudi zgoraj operacije praktično ne rabim, ker sem zelo brez oprsja.                                                                                                                                                       | Brez želje po operaciji zgornjega dela                                                                              | Strokovna obravnava | Prečkanje meje     |
| E60 | Največ me podpira mama, sigurno.                                                                                                                                                                                          | Najbolj mama                                                                                                        | Sprejemanje         | Odziv družine      |
| E61 | Ja, mislim, da ste ženske bolj sprejemajoče.                                                                                                                                                                              | Razlika med spoloma                                                                                                 | Sprejemanje         | Odziv širše družbe |
| E62 | Mama je takoj sprejela. Teta tudi, velikokrat me vpraša kako je kaj.                                                                                                                                                      | Teta                                                                                                                | Sprejemanje         | Odziv družine      |
| E63 | Druga teta tudi.                                                                                                                                                                                                          | Teta                                                                                                                | Sprejemanje         | Odziv družine      |
| E64 | Tudi strica sta razumela.                                                                                                                                                                                                 | Strica                                                                                                              | Sprejemanje         | Odziv družine      |
| E65 | Mogoče je bila babi najmanj sprejemajoča...                                                                                                                                                                               | Babi                                                                                                                | Ne – sprejemanje    | Odziv družine      |
| E66 | ...in pa dedi.                                                                                                                                                                                                            | Dedi                                                                                                                | Ne – sprejemanje    | Odziv družine      |
| E67 | Nikoli sicer nista bila prav proti, samo težko jima je za razumet.                                                                                                                                                        | Težava z razumevanjem starejših                                                                                     | Ne - sprejemanje    | Odziv družine      |
| E68 | Zadnjič mi je povedala, da je vedno mislila, da so to neke moje najstniške muhe. Je pa gledala oddajo o tem, kjer so povedali, da gre za spremembe v embrialnem razvoju in da sedaj bolj razume, da to ni kar nekaj.      | Razumevanje ob razlagi                                                                                              | Ne - sprejemanje    | Odziv družine      |
| E69 | Ne, to pa nisem.                                                                                                                                                                                                          | Ne                                                                                                                  | Nasilje             | Odziv družine      |
| E70 | ...po očetovi strani so bili tako, malo skeptični. So precej verni                                                                                                                                                        | Verni sorodniki                                                                                                     | Ne - sprejemanje    | Odziv družine      |

|     |                                                                                                                                                                                     |                                                                                            |                     |                       |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|-----------------------|
| E71 | Rekli so mojemu očetu: »Veš, mi imamo njo zelo radi, ampak o tem se pa nočemo pogovarjat.«.                                                                                         | Izogibanje pogovora o tematiki                                                             | Ne - sprejemanje    | Odziv družine         |
| E72 | Ko smo se naslednjič videli me je bilo pred tem tok strah, da sem en dan pred tem dobil vročino.                                                                                    | Zaradi skrbi reakcija telesa z vročino                                                     | Razkritje           | Odziv družine         |
| E73 | Ko smo se videli so bili do mene normalni, uporabljali moške zaimke ter ime. Tako da smo sedaj v redu                                                                               | Sprejemanje po ne – sprejemanju                                                            | Ne – sprejemanje    | Odziv družine         |
| E74 | Vsi so v redu sprejeli, prav tako prijatelji...                                                                                                                                     | Na splošno prijatelji                                                                      | Sprejemanje         | Odziv prijateljev     |
| E75 | ...sošolci tudi vsi.                                                                                                                                                                | Na splošno sošolci                                                                         | Sprejemanje         | Odziv šolskega okolja |
| E76 | Razen ene sošolke, ki mi je rekla, da zakaj se grem to, da sem čisto luštna punca.                                                                                                  | Ena sošolka                                                                                | Ne - sprejemanje    | Odziv šolskega okolja |
| E77 | Verjeti mi je začela šele, ko sva začela debato o seksu, ko sem povedal, da mi ni do tega in da tudi ko sam kaj počnem, ne dokončam. Takrat je rekla, da potem mi pa čisto verjame. | Po ne – sprejemanju sprejemanje                                                            | Ne - sprejemanje    | Odziv šolskega okolja |
| E78 | V srednji šoli je vedelo nekaj profesorjev, socialna služba ne.                                                                                                                     | Brez informacije                                                                           | Socialna služba     | Odziv šolskega okolja |
| E79 | Eni profesorici sem jaz povedal, ker sva se res dobro razumela.                                                                                                                     | Podpora                                                                                    | Učitelj             | Odziv šolskega okolja |
| E80 | Sem hodil k njej in sva imela terapije                                                                                                                                              | Podpora                                                                                    | Učitelj             | Odziv šolskega okolja |
| E81 | Psihologinja je tudi vedela.                                                                                                                                                        | Psiholog                                                                                   | Razkritje           | Odziv šolskega okolja |
| E82 | Nekaj je, ja. Ampak jaz sem itak šel že po svoje, k tisti drugi psihologinji, tako, da je videla, da se mi stvari premikajo.                                                        | Psiholog                                                                                   | Sprejemanje         | Odziv šolskega okolja |
| E83 | Načeloma ne, samo tistih nekaj prijateljev.                                                                                                                                         | Samo določeni imajo informacijo                                                            | Razkritje           | Odziv šolskega okolja |
| E84 | Nismo preveč širili te informacije, ker itak še nisem imel uradno spremenjenega imena, in če tega nimaš, itak nobenega ne zanima. Te ne bodo drugače klical.                        | Brez širjenja informacije zaradi le neuradne spremembe imena in predvidevanja odziva na to | Razkritje           | Odziv šolskega okolja |
| E85 | Pa da bi moral iti do vsakega učitelja posebej... Brez veze.                                                                                                                        | Nesmiselnost                                                                               | Razkritje           | Odziv šolskega okolja |
| E86 | Ime sem spremenil ravno takrat, ko sem šel na fakulteto.                                                                                                                            |                                                                                            | Strokovna obravnava | Prečkanje meje        |
| E87 | Bil je sicer problem, ker sem se vpisal še kot ženska, ko pa                                                                                                                        |                                                                                            |                     | Odziv šolskega okolja |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                |                  |                         |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|------------------|-------------------------|
|     | sem začel hoditi dejansko, sem imel že moško ime                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                |                  |                         |
| E88 | Šel sem na referat in tam so me zelo podprli.                                                                                                                                                                                                                                                                   | Referat                                        | Sprejemanje      | Odziv šolskega okolja   |
| E89 | Je rekla ženska za pultom, da ne bo nobenemu povedala ali pa karkoli razlagala, da je to samo moja stvar. Me je pa povabila, da če bom imel kadarkoli kakršnekoli težave, lahko pridem k njej. Ona je tudi psihologinja. To je to. Bila je res zelo prijazna...                                                 | Psihologinja                                   | Sprejemanje      | Odziv šolskega okolja   |
| E90 | ...in nobeden izmed profesorjev na šoli ne ve.                                                                                                                                                                                                                                                                  | Nihče od profesorjev nima informacije          | Razkritje        | Odziv šolskega okolja   |
| E91 | Je bolje tako, da nihče ne ve.                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Bolje, da nihče ne ve                          | Razkritje        | Odziv šolskega okolja   |
| E92 | Ravno zadnjič je na predavanjih profesorica razlagala da obstajajo samo tri vrste spola, po kromosomih, po spolovilih ter po sekundarnih spolnih znakih. Nisem vedel kaj si naj mislim.                                                                                                                         | Izražanje mnenja o spolu po medicinskem modelu | Učitelj          | Odziv šolskega okolja   |
| E93 | Ne. Zakaj bi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Bolje, da nihče ne ve                          | Razkritje        | Odziv službenega okolja |
| E94 | Poleg tega kot veterinar delaš veliko na kmetijah, z kmeti, tam pa ne razumejo.                                                                                                                                                                                                                                 | Ne – sprejemajoči poslovni partnerji           | Diskriminacija   | Odziv službenega okolja |
| E95 | Ja, načeloma bi se diskriminacije bal, ja.                                                                                                                                                                                                                                                                      | Strah                                          | Diskriminacija   | Odziv službenega okolja |
| E96 | V glavnem, ko sem šefici razložil, me je samo pogledala, zavzdihnila in rekla, da mi tega res nebi bilo treba razlagati. Da nje to ne zanima in da ona ni moja prijateljica. Rekla je še, da sem jaz za njo tisto, kar mi piše v dokumentih. Ratala je veliko bolj zlobna do mene, veliko manj mi je razlagala. | Vodja                                          | Ne - sprejemanje | Odziv službenega okolja |
| E97 | Ta punca me je pa potem zelo podprla, zahvalila se mi je, da sem se ji zaupal in tako.                                                                                                                                                                                                                          | Sodelavka                                      | Sprejemanje      | Odziv službenega okolja |
| E98 | Enkrat sem še šel na teren s to vodjo, sva se usedla v njen avto in sem videl, da ima kipec Marije obešen, mi je bilo takoj vse jasno. Če bi prej to vedel, ji nebi šel govorit.                                                                                                                                | Verna vodja                                    | Ne – sprejemanje | Odziv službenega okolja |

|      |                                                                                                                                                                                                            |                                                              |                |                         |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|----------------|-------------------------|
| E99  | Enkrat je to žensko srečala moja mama, in je menda vprašala kako sem, po starem imenu seveda.                                                                                                              | Uporaba napačnega imena                                      | Diskriminacija | Odziv službenega okolja |
| E100 | Potem jo je srečal še moj stric, in mu je rekla: »No, kako je pa vaš, hm, no.. Saj veste... Nečak?«.                                                                                                       | Govorno nakazovanje na ne - sprejemanje                      | Diskriminacija | Odziv službenega okolja |
| E101 | Enkrat je mama zame povedala eni prijateljici, ki so pa tudi s kmetov. Ta ženska je potem povedala svoji hčeri, ki je menda rekla: »Joj, zakaj mora to delat, zakaj ne more enostavno, bit lezbijka?!«     | nepriprimeren komentar                                       | Nasilje        | Odziv širše družbe      |
| E102 | Ne, nasilja pa nikoli.                                                                                                                                                                                     | Ne                                                           | Nasilje        | Odziv širše družbe      |
| E103 | Da, ko sem se razkril, sem bil v zvezi z punco.                                                                                                                                                            | Zveza v času razkritja                                       | Zveza          | Partnerstvo             |
| E104 | Ona se sedaj itak identificira kot nebinarna oseba, tako, da je bila glede tega sprejemljiva                                                                                                               | Sprejemanje                                                  | Razkritje      | Partnerstvo             |
| E105 | Ko sva bila skupaj, se je najprej identificirala kot biseksualka, potem se je odločila, da ji bolj paše biti samo lezbijka. Bilo mi je bedno, ker je velikokrat rekla na primer »I'm so gay, I'm so gay.«. | Neprijetni komentarji                                        | Zveza          | Partnerstvo             |
| E106 | Ko sva se pogovarjala o tem, če bi šel na operacijo spodaj je bila tako: »Joj, a ti ga bom morala kdaj potegniti?«,                                                                                        | Neprimerni komentarji                                        | Zveza          | Partnerstvo             |
| E107 | Tako no, bila je podpirajoča...                                                                                                                                                                            | Sprejemanje                                                  | Razkrijte      | Partnerstvo             |
| E108 | ...po drugi strani pa je govorila take stvari, kot da ne bi vedela zame.                                                                                                                                   | Ne - sprejemanje                                             | Razkrijte      | Partnerstvo             |
| E109 | Dolgo sploh nisem iskal nikogar, me je bilo strah.                                                                                                                                                         | Strah                                                        | Zveza          | Partnerstvo             |
| E110 | Težko je, ker ko najdeš nekoga, ko je gej, zna biti problem zanj, a ne. Če bi si našel punco, pa razmišljam, zakaj si ne najde nekoga, ki je cis in ji je lažje.                                           | Specifičnost partnerja                                       | Zveza          | Partnerstvo             |
| E111 | Vmes sem se identificiral kot aspolen, ker mi v spolnosti sploh ni nikoli nič pasalo.                                                                                                                      | Vprašanje aspolnosti zaradi pomanjkanje uživanja v spolnosti | Spolnost       | Partnerstvo             |
| E112 | Težko je najti nekoga, ki te popolnoma sprejema.                                                                                                                                                           | Zapletenost                                                  | Zveza          | Partnerstvo             |
| E113 | Punce so glede tega bolj sprejemajoče, definitivno                                                                                                                                                         | Ženske bolj sprejemajoče                                     | Zveza          | Partnerstvo             |
| E114 | Sem pa imel srečo, da sem našel enega takega!                                                                                                                                                              | Da                                                           | Zveza          | Partnerstvo             |

|      |                                                                                                                                                                      |                           |                                     |                         |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|-------------------------------------|-------------------------|
| E115 | Najprej sem opazil, da sem mu všeč. Tudi on je bil meni. Povedal sem mu, da čutim energijo med nama, ampak da preden se karkoli začne, da mu moram nekaj povedati... | Takoj                     | Razkritje                           | Partnerstvo             |
| E116 | ...mi je rekel, da sem jaz njemu všeč, ne glede na to, kaj sem.                                                                                                      | Sprejemanje               | Razkritje                           | Partnerstvo             |
| E117 | Zdi se mi, da sem šele zdaj zares začel živeti.                                                                                                                      | Sreča                     | Življenje                           | Prečkanje meje          |
| E118 | Mislim da ne, ker itak, saj ne vejo.                                                                                                                                 | Ne, ker delodajalec ne ve | Transspolna oseba težje dobi službo | Odziv službenega okolja |

### 9.2.6. Osnovno kodiranje F

| Št. izjave | Izjava                                                                                   | Pojem                                                                                        | Kategorija                                                                        | Tema           |
|------------|------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| F1         | Jaz sem bolj na začetku tranzicije...                                                    | Začetek                                                                                      | Tranzicija                                                                        | Prečkanje meje |
| F2         | ...sem sicer že imel pregled pri psihiatru...                                            | Psihiater                                                                                    | Strokovna obravnava                                                               | Prečkanje meje |
| F3         | ...ampak nisem še na hormonih.                                                           | Želja po hormonski terapiji                                                                  | Strokovna obravnava                                                               | Prečkanje meje |
| F4         | Čakam na teste.                                                                          | Čakanje na odobritev hormonske terapije                                                      | Strokovna obravnava                                                               | Prečkanje meje |
| F5         | Postopek je zelo dolg.                                                                   | Dolg proces                                                                                  | Strokovna obravnava                                                               | Prečkanje meje |
| F6         | ...me je dal psihiater zelo hitro naprej na teste.                                       | Hitra obravnava pri psihiatru                                                                | Strokovna obravnava                                                               | Prečkanje meje |
| F7         | Načeloma vem, kaj moram govoriti, da bo šlo hitreje.                                     | Zavedanje o tem, katere informacije je bolje zadržati za hitrejšo obravnavo                  | Strokovna obravnava                                                               | Prečkanje meje |
| F8         | Težave s samopoškodovanjem...                                                            | Samopoškodovanje                                                                             | Proces lastnega sprejemanja                                                       | Prečkanje meje |
| F9         | ...in depresijo.                                                                         | depresija                                                                                    | Proces lastnega sprejemanja                                                       | Prečkanje meje |
| F10        | Velikokrat se mu tudi zlažem.                                                            | Laganje psihiatru                                                                            | Strokovna obravnava                                                               | Prečkanje meje |
| F11        | ...da te prej pošljejo naprej v obravnavo, če imaš v družini nekoga, ki te zelo podpira. | Zavedanje o tem, da je za hitrejšo obravnavo pomembno, da psihiater ve, da imaš podporo doma | Strokovna obravnava                                                               | Prečkanje meje |
| F12        | Bilo je v osnovni šoli, ne znam bolje umestiti.                                          | Osnovna šola                                                                                 | Čas, ko se je oseba začela zavedati, da je njena spolna identiteta transseksualna | Prečkanje meje |
| F13        | Sem pa potem to potlačil.                                                                | potlačanje                                                                                   | Odziv na lastno spoznanje, da je spolna identiteta transseksualna                 | Prečkanje meje |

|     |                                                                                                                                              |                                                                               |                                                                                        |                   |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| F14 | Zaradi tega velikokrat jokal, ko sem bil majhen.                                                                                             | Jokanje                                                                       | Odziv na lastno spoznanje, da je spolna identiteta transseksualna                      | Prečkanje meje    |
| F15 | Sam sebi sem govoril, da ne bom šel čez tranzicijo, ker to ni sprejemljivo.                                                                  | Zatiranje samega sebe                                                         | Odziv na lastno spoznanje, da je spolna identiteta transseksualna                      | Prečkanje meje    |
| F16 | Odraščal sem na vasi, kjer ljudje niso sprejemajoči. Ko sem prišel v Ljubljano sem začel hoditi na Legibitro, bil sem v prijaznem okolju...  | Razlika med ljudmi v mestu in na                                              | Razkritje                                                                              | Odziv prijateljev |
| F17 | ...tako, da sem si šele pred pol leta dovolil sprejeti te občutke.                                                                           | 20 let                                                                        | Razkritje                                                                              | Prečkanje meje    |
| F18 | Preden sem prišel sem, se mi je zdelo, da to sploh ni mogoče.                                                                                | Prepričanje v nerealnost razkritja zaradi ne – sprejemajočega domačega okolja | Pred razkritjem                                                                        | Prečkanje meje    |
| F19 | Zdaj pa sem že tako opolnomočen, da mi je vseeno kaj rečejo na vasi.                                                                         | Opolnomočenje                                                                 | Ne – sprejemanje                                                                       | Odziv prijateljev |
| F20 | Razlika je ogromna.                                                                                                                          | Ljudje na vasi                                                                | Ne – sprejemanje                                                                       | Odziv družine     |
| F21 | V Ljubljani se mi ni problem avtirati...                                                                                                     | Ljudje v mestu so bolj sprejemajoči kot ljudje na vasi                        | Razkritje                                                                              | Odziv prijateljev |
| F22 | ...doma je bilo dosti hujše. Ko se vrnem domov se mi z tem sploh ne da ubadati. Nikoli ne veš, na koga naletiš.                              | Razlika med ljudmi v mestu in na vasi                                         | Razkritje                                                                              | Odziv prijateljev |
| F23 | Prej ali slej se bom itak avtiriral vsem, ampak zaenkrat se bolj držim okolja tu.                                                            | Samo izbrani ljudje                                                           | Razkritje                                                                              | Odziv prijateljev |
| F24 | Imam veliko takih spominov.                                                                                                                  | Veliko                                                                        | Znaki v otroštvu                                                                       | Prečkanje meje    |
| F25 | Imeli so me za bolj fantovsko punco.                                                                                                         | »fantovska« punca                                                             | Znaki v otroštvu                                                                       | Prečkanje meje    |
| F26 | bile so mi vseč stereotipno moške stvari. Oblačila iz moškega oddelka, nogomet sem igral od majhnega... Družbeno gledano so to moške stvari. | Uživanje v stvareh, stereotipno pripisanih za nasprotni spol                  | Znaki v otroštvu                                                                       | Prečkanje meje    |
| F27 | Že kar zgodaj sem ugotovil, da so mi vseč punce, in to je bil prvi korak v LGBT+ skupnost.                                                   | Vstop v LGBT+ skupnost                                                        | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna | Prečkanje meje    |
| F28 | Že takrat sem začel sledit člankom, Facebooku itd. Začel sem odkrivati informacije o področju,                                               | Članki in informacije na Facebooku                                            | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna | Prečkanje meje    |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                    |                                                                                                      |                |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| F29 | prvem letniku potem že kar nekaj virov.                                                                                                                                                                                                                     | Različni viri                                                      | Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna               | Prečkanje meje |
| F30 | Takrat sem že nekaj vedel o transspolnosti, ampak ne toliko, kot sedaj.                                                                                                                                                                                     | Nekaj znanja, ki je neprimerljivo z znanjem, ki ga ima oseba sedaj | Količina informacij o transseksualnosti, preden se je oseba spolno identificirala kot transseksualna | Prečkanje meje |
| F31 | Se mi zdi da dosti teh virov ne uporablja pravilne terminologije, transspolnost ni prikazana v realni luči                                                                                                                                                  | Stereotipna predstava                                              | Količina informacij o transseksualnosti, preden se je oseba spolno identificirala kot transseksualna | Prečkanje meje |
| F32 | Več kot sem vedel, bolj sem se bližal temu. Na eni točki sem zbrisal vse, ki sem jim sledil, ker se mi je zdelo, da o tem ne smem več razmišljati, saj se bo potem to uresničilo in ko enkrat izrečeš, napišeš, da si trans, ni poti nazaj, potem je to to. | Brisanje vseh virov informacij o transspolnosti zaradi strahu      | Proces lastnega sprejemanja                                                                          | Prečkanje meje |
| F33 | Hormonov si želim...                                                                                                                                                                                                                                        | Želja po hormonski terapiji                                        | Strokovna obravnava                                                                                  | Prečkanje meje |
| F34 | ...zgornjo operacijo.                                                                                                                                                                                                                                       | Želja po zgornji operaciji                                         | Strokovna obravnava                                                                                  | Prečkanje meje |
| F35 | Spodnje si ne želim.                                                                                                                                                                                                                                        | Brez želje po spodnji operaciji                                    | Strokovna obravnava                                                                                  | Prečkanje meje |
| F36 | Danes so proteze že tako dobro narejene, da ne čutim potrebe po operaciji.                                                                                                                                                                                  | Zadovoljitev s protezo                                             | Strokovna obravnava                                                                                  | Prečkanje meje |
| F37 | Ime imam uradno spremenjeno.                                                                                                                                                                                                                                | Uradna sprememba imena                                             | Strokovna obravnava                                                                                  | Prečkanje meje |
| F38 | Jaz imam napisano L, imam pa žensko emšo.                                                                                                                                                                                                                   | Brez spremembe EMŠO                                                | Strokovna obravnava                                                                                  | Prečkanje meje |
| F39 | Da zamenjam to, potrebujem potrdilo od psihiatra, najprej pa seveda diagnozo motnje.                                                                                                                                                                        | Čakanje na diagnozo motnje, da lahko spremeni EMŠO                 | Strokovna obravnava                                                                                  | Prečkanje meje |
| F40 | Starim staršem se še nisem avtiral, ker sta malo slabega zdravja, je preveliko breme                                                                                                                                                                        | Zavlačevanje razkritja starim staršem zaradi prevelikega bremena   | Razkritje                                                                                            | Odziv družine  |
| F41 | Dokler nisem na hormonih, se mi zdi, da bi bilo za stara starša to malo prenaporno.                                                                                                                                                                         | Razkritje za stare starše prenaporno, dokler ni fizičnih sprememb  | Razkritje                                                                                            | Odziv družine  |
| F42 | Moj brat me sicer najbolj podpira, je moj najboljši prijatelj...                                                                                                                                                                                            | Brat                                                               | Sprejemanje                                                                                          | Odziv družine  |

|     |                                                                                                                                                               |                                               |                              |                   |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|------------------------------|-------------------|
| F43 | ...njemu sem se prvi avtiral.                                                                                                                                 | Brat                                          | Prvo razkritje               | Prečkanje meje    |
| F44 | Ko sem mu povedal, je rekel, da bo sicer rabil nekaj časa, da se navadi na novo ime, ampak da me sprejema takega, kot sem.                                    | Od sprejemanju izražanje pomembnost časa      | Sprejemanje                  | Odziv družine     |
| F45 | S starši je malo bolj zakomplicirano, ni pa slabo.                                                                                                            | Zakomplicirano s starši                       | Sprejemanje                  | Odziv družine     |
| F46 | Lahko hodim domov...                                                                                                                                          | Dobrodošel doma                               | Sprejemanje                  | Odziv družine     |
| F47 | ...imena ne uporabljajo pravega...                                                                                                                            | Starši ne uporabljajo pravega imena           | Uporaba pravih zaimkov       | Odziv družine     |
| F48 | ...zaimka tudi ne.                                                                                                                                            | Starši ne uporabljajo pravih zaimkov          | Uporaba pravih zaimkov       | Odziv družine     |
| F49 | Sta rekla, da trenutno še ne zmoreta.                                                                                                                         | Izražanje bremena staršev                     | Uporaba pravih zaimkov       | Odziv družine     |
| F50 | Se zavedam, da je za starše to velika stvar.                                                                                                                  | Zavedanje bremena za starše                   | Uporaba pravih zaimkov       | Odziv družine     |
| F51 | Staršem konec poletja.                                                                                                                                        | Staršem nekaj mesecev po prvem razkritju      | Čas, ko se je oseba razkrila | Odziv družine     |
| F52 | Sestrična tudi ve, me zelo podpira.                                                                                                                           | Sestrična                                     | Sprejemanje                  | Odziv družine     |
| F53 | Z njima sem se lahko pogovarjal o vsem, to mi je pomembno.                                                                                                    | Pomembnost komunikacije                       | Razkritje                    | Odziv družine     |
| F54 | Ja in ne.                                                                                                                                                     | Razlika med spoloma v sprejemanju da in ne    | Sprejemanje                  | Odziv prijateljev |
| F55 | Nasploh se mi je veliko težje avtirati cis moškemu kot cis ženski.                                                                                            | Lažje cispolni ženski kot, cispolnemu moškemu | Razkritje                    | odziv prijateljev |
| F56 | Ampak sem imel sedaj toliko dobrih izkušenj...                                                                                                                | Dobre izkušnje s cispolnimi moški             | Razkritje                    | Odziv prijateljev |
| F57 | Od prijateljice fant je rekel, da bom itak sedaj jaz najbolj hud in jim bom vse pobral in je konec za njih. Drug mi je rekel da sem dobrodošel v njihov klub. | Prijateljičin fant                            | Sprejemanje                  | Odziv prijateljev |
| F58 | V mojem krogu ne opazim velike razlike, opažam pa to pri širši populaciji.                                                                                    | Ženske bolj podpirajoče                       | Sprejemanje                  | Odziv prijateljev |
| F59 | Inštruiram eno punčko, ki na splošno ve veliko o LGBT+ tematiki, ker ima starše, ki so zelo izobraženi na tem področju. Pa sem ji kar                         | Otroci bolj razumevajoči                      | Razkritje                    | Prečkanje meje    |

|     |                                                                                                                                                                         |                                                                       |                               |                    |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|-------------------------------|--------------------|
|     | povedal, ni bilo problema, takoj je sprejela in od takrat sem zanjo fant, L. Njeni starši so mi povedali, da so se enkrat oni zmotili v imenu, in jih je ona popravila. |                                                                       |                               |                    |
| F60 | Ne, nasilje pa nikoli...                                                                                                                                                | Ne                                                                    | Nasilje                       | Odziv družine      |
| F61 | ...zamer tut ne.                                                                                                                                                        | Ne                                                                    | Zamera                        | Odziv prijateljev  |
| F62 | Če me kdo ne sprejema mi je vseeno, se pač ne bova družila.                                                                                                             | V primeru, samozavest                                                 | Ne – sprejemanje              | Odziv prijateljev  |
| F63 | Tudi oni so v redu sprejeli.                                                                                                                                            | Na splošno prijatelji                                                 | Sprejemanje                   | Odziv prijateljev  |
| F64 | Nisem imel niti ene slabe izkušnje.                                                                                                                                     | Brez slabe izkušnje                                                   | Sprejemanje                   | Odziv prijateljev  |
| F65 | Ne prav dosti...                                                                                                                                                        | Hitra prilagoditev                                                    | Uporaba pravih zaimkov        | Odziv prijateljev  |
| F66 | ...načeloma se tudi vsi popravljajo, če komu uide.                                                                                                                      | Popravek ob pomoti                                                    | Uporaba pravih zaimkov        | Odziv prijateljev  |
| F67 | Recimo dva meseca.                                                                                                                                                      | Dva meseca po razkritju bratu                                         | Čas, ko se je oseba razkrila  | Odziv prijateljev  |
| F68 | Ko sem se sebi razkril, mi to potem sploh ni bil problem.                                                                                                               | Ni bilo težko                                                         | Razkrije                      | Odziv prijateljev  |
| F69 | Problem je bil prvič, in razkriti se sebi.                                                                                                                              | Težko se je razkriti samemu sebi ter prvi osebi                       | Prvo razkrijte                | Prečkanje meje     |
| F70 | Veliko pišem dnevnik, in zelo dolgo časa si tega nisem upal niti zapisati. Ker ko enkrat zapišeš, je res. Ni več poti nazaj.                                            | Strah zapisati ali izreči                                             | Proces lastnega sprejemanja   | Prečkanje meje     |
| F71 | Neprijetno mi je, ko sem v večji družbi cis fantov, ki so mlajši od mene, zgledajo pa starejši in bolj možati.                                                          | Nelagodje v družbi mlajših cispolnih moških, ki so videti bolj možati | Družba heteronormativnih oseb | Odziv širše družbe |

|     |                                                                                                                                                                                                                                         |                                         |                |                         |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|----------------|-------------------------|
| F72 | Nekateri vedo nekateri ne, sošolci mislim...                                                                                                                                                                                            | Samo določeni sošolci imajo informacijo | Razkritje      | Odziv šolskega okolja   |
| F73 | Asistentu sem se enemu razkril...                                                                                                                                                                                                       | Asistent                                | Razkritje      | Odziv šolskega okolja   |
| F74 | ...ker je zelo prijazen. Prosil sem ga, če lahko zamenja ime na seznamu. Je rekel da ni problema. Potem mi je celo še na Facebook napisal da me stoprocentno podpira.                                                                   | Asistent                                | Sprejemanje    | Odziv šolskega okolja   |
| F75 | Osebnost me pa tako ali tako ne poznajo.                                                                                                                                                                                                | Nesmiselnost                            | Razkritje      | Odziv šolskega okolja   |
| F76 | Problem je, ker ko sem se vpisal sem imel še žensko ime. Tako da moram sedaj v referat urediti te stvari. Pa se mi ne da z tem ukvarjati, ker temu ni konca. Zamenjati je treba vse dokumente, mesečno, izkaznice, kartice in še in še. | Težava zaradi urejanja uradnih zadev    | Razkritje      | Odziv šolskega okolja   |
| F77 | Niti se ne bojim diskriminacije...                                                                                                                                                                                                      | Brez strahu                             | Diskriminacija | Odziv šolskega okolja   |
| F78 | ...ker če bi prišlo do tega bi že nekako urgiral.                                                                                                                                                                                       | V primeru, urgiranje                    | Diskriminacija | Odziv šolskega okolja   |
| F79 | Sedaj sem moral povedati, ker sem službo dobil ravno v procesu menjave imena, in je precej jasno, kaj se dogaja.                                                                                                                        | Vodja                                   | Razkritje      | Odziv službenega okolja |
| F80 | Je pa res, da sem vedel, da je šefica zelo sprejemajoča. Sem ji povedal kako je z mano, je rekla da ni problema in da me podpira.                                                                                                       | Vodja                                   | Sprejemanje    | Odziv službenega okolja |
| F81 | Z nobenim si nisem nekaj zelo blizu, je tak tip dela, da se ne uspemo kaj dosti pogovarjat.                                                                                                                                             | Sodelavci nimajo informacije            | Razkritje      | Odziv službenega okolja |

|     |                                                                                                                                                                      |                                                                                |                |                         |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|----------------|-------------------------|
| F82 | Je pa smešno, ker imam enega sodelavca, ki je mlajši od mene in seveda izgleda bolj možato kot jaz. In me ves čas sprašuje kako je to možno itd. Pa mu kar ne kapne. | Ob znakih, ne – dojemanje                                                      | Razkritje      | Odziv službenega okolja |
| F83 | Ne, nič ne bom rekel.                                                                                                                                                | Bolje, da nihče ne ve                                                          | Razkritje      | Odziv službenega okolja |
| F84 | Je pa problem, ker delodajalec ima vpogled v tvojo zdravstveno datoteko, kjer bo pri meni zapisana motnja.                                                           | Problem v vpogledu delodajalca v zdravstveno kartoteko                         | Zaposlitev     | Odziv službenega okolja |
| F85 | Ne, ni me strah diskriminacije.                                                                                                                                      | Brez strahu                                                                    | Diskriminacija | Odziv službenega okolja |
| F86 | Dandanes imaš precej neke zaščite in se da urgirat.                                                                                                                  | Brez strahu zaradi zakonske zaščite                                            | Diskriminacija | Odziv službenega okolja |
| F87 | Sedaj, trenutno, da.                                                                                                                                                 | Transseksualna oseba težje dobi zaposlitev                                     | Zaposlitev     | Odziv službenega okolja |
| F88 | In sem se bal zavrnitve, ker povejo ti pa itak ne, zakaj te niso vzeli. Rečejo pač da nisi kompetenten, ali pa kaj drugega, saj ne veš                               | Težava v tem, da ob zavrnitvi nikoli ne veš, ali si bil diskriminiran ali ne   | Diskriminacija | Odziv službenega okolja |
| F89 | Ja, ravno sem začel z eno punco...                                                                                                                                   | Zveza v času razkritja                                                         | Zveza          | Partnerstvo             |
| F90 | ...ampak sem vedel, da transspolnost ne bo delala nobenih težav.                                                                                                     | Sprejemanje                                                                    | Razkritje      | Partnerstvo             |
| F91 | Sva še vedno skupaj.                                                                                                                                                 | Da                                                                             | Zveza          | Partnerstvo             |
| F92 | Ko sem ji povedal svoje ime je začela jokati, ker mi tako paše.                                                                                                      | Sprejemanje                                                                    | Razkritje      | Partnerstvo             |
| F93 | Mogoče ja, je težje najti osebo.                                                                                                                                     | Izziv najti sprejemajočo osebo                                                 | Zveza          | Partnerstvo             |
| F94 | Ker nisem še na hormonih.                                                                                                                                            | Večji izziv dokler ni spolni izraz prilagojen spolni identifikaciji osebe      | Zveza          | Partnerstvo             |
| F95 | Družba se lažje odzove na nekoga, ki je že na hormonih, ker potem vidijo to, kar slišijo.                                                                            | Oseba lažje sprejme, če je spolni izraz prilagojen spolni identifikaciji osebe | Zveza          | Partnerstvo             |
| F96 | Precej odvisno od posameznika sicer...                                                                                                                               | Odziv popolnoma odvisen od posameznika                                         | Razkritje      | Partnerstvo             |
| F97 | Ne, nasilje nikoli.                                                                                                                                                  | Ne                                                                             | Nasilje        | Odziv širše družbe      |

|      |                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                            |                                                                   |                    |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|--------------------|
| F98  | Se mi zgodi, da sem misgenderan, ampak ja, tu nimam kaj.                                                                                                                                                                                              | Nelagodje zaradi obravnavanja kot oseba spola, pripisanega ob rojstvu, in ne identificiranega              | Družba heteronormativnih oseb                                     | Odziv širše družbe |
| F99  | Strah.                                                                                                                                                                                                                                                | Strah                                                                                                      | Odziv na lastno spoznanje, da je spolna identiteta transseksualna | Prečkanje meje     |
| F100 | Strah pred odzivom družine.                                                                                                                                                                                                                           | Strah pred odzivom družine                                                                                 | Odziv na lastno spoznanje, da je spolna identiteta transseksualna | Prečkanje meje     |
| F101 | Težko je ko se zaveš, ker sem se počutil, kot da nek del življenja sploh ni bil tvoj.                                                                                                                                                                 | Občutek, da del življenja nisi zares živel                                                                 | Odziv na lastno spoznanje, da je spolna identiteta transseksualna | Prečkanje meje     |
| F102 | Kot da nisem bil jaz, ker sem počel stvari, ki so bile od mene pričakovane. Ubadal sem se s stvarmi, stereotipnimi za punce, ker sem se bal.                                                                                                          | Sledenje normam spola, pripisanega ob rojstvu                                                              | Proces lastnega sprejemanja                                       | Prečkanje meje     |
| F103 | To je bil en zelo kratek čas in zelo žalosten čas.                                                                                                                                                                                                    | Žalost                                                                                                     | Proces lastnega sprejemanja                                       | Prečkanje meje     |
| F104 | To je bilo tam, ob prehodu v srednjo šolo, ko sem se oblačil zelo punčkasto. Sploh zaradi tega prehoda na srednjo, ker je veljalo mnenje, da tam so vse lepe in žensktvene itd. Sem se hotel vklopiti, ker sem vedel, da me drugače ne bodo sprejeli. | Sledenje normam spola, pripisanega ob rojstvu zaradi želje po sprejemanju v pomembnem življenjskem obdobju | Proces lastnega sprejemanja                                       | Prečkanje meje     |
| F105 | Ne, zaradi transspolnosti nisem z nikomer izgubil stika, ne.                                                                                                                                                                                          | Brez izgube stikov                                                                                         | Sprejemanje                                                       | Odziv prijateljev  |
| F106 | Ne, starši niso sumili, bilo je ravno obratno.                                                                                                                                                                                                        | Prepričanje staršev v cispolnost                                                                           | Znaki v otroštvu                                                  | Prečkanje meje     |
| F107 | Ker ko sem bil mali so mi ljudje govorili, da izgledam kot fantek, mene je pa to zelo motilo in me tudi prizadelo. Najbrž lih zato, ker nisem hotel slišati tega. Spraševal sem se kako bi bil lahko fantek, če pa nisem...                           | Stiska ob mnenju, da izgleda kot oseba spola, za katerega se je oseba zares identificirala                 | Znaki v otroštvu                                                  | Prečkanje meje     |

### 9.3. Osno kodiranje

#### **PREČKANJE MEJE**

**Čas, ko se je oseba začela zavedati, da je njena spolna identiteta transseksualna**

- osnovna šola (A1), (F12),
- 4 leta (E1),
- 8 let (D2),
- 11 – 12 let (C9),
- 12 let (A4),
- 13 – 14 let (B4),
- 15 let oziroma prej (C2),
- 15 – 16 let (D9).

**Način, kako je oseba prišla do spoznanja, da je njena spolna identiteta transseksualna**

- internetni posnetki (C11), (E23), (E32),
- seksualne video vsebine (A2),
- spremembe v puberteti (C5), (B1),
- javna zgodba o transseksualni osebi (A3),
- informacija od prijateljev (D7),
- vstop v LGBT+ skupnost (F27),
- članki in informacije na Facebooku (F28),
- različni viri (F29),
- povezava z javno zgodbo o transseksualni osebi (A6),
- povezava internetne vsebine s preteklostjo (E24).

**Količina informacij o transseksualnosti, preden se je oseba spolno identificirala kot transseksualna**

- pomanjkanje informacij (A7), (B5), (B46), (B47), (C10), (D3), (D8), (D12),
- stereotipna predstava (E31), (F31),
- zavedanje o obstoju (E30),
- nekaj znanja, ki je neprimerljivo z znanjem, ki ga ima oseba sedaj (F30).

#### **Proces lastnega sprejemanja**

**Pozitivni občutki**

- olajšanje (D13), (E26),
- razsvetljenje (E25),
- boljše počutje (E27),
- boljše počutje zaradi spoznanja razloga samo – sovraštva (E28),
- brez telesne disforije (B8),
- sprejemanje (A8), (B2), (C4).

### Negativni občutki

- depresija (D6), (F9), (C13), (E19),
- samopoškodovanje (F8), (E20),
- slednje normam spola, pripisanega ob rojstvu (E14), (F102), (C6),
- sledenje normam spola, pripisanega ob rojstvu zaradi želje po sprejemanju v pomembnem življenjskem obdobju (F104),
- strah (C12), (D14), (F99),
- strah pred odzivom družbe (A12), (C37),
- strah pred odzivom družine (F100), (C14),
- brisanje vseh virov informacij o transspolnosti zaradi strahu (F32),
- strah zapisati ali izreči (F70),
- potlačanje (E13), (B3), (F13),
- spolna disforija (C7),
- žalost (F103),
- ne pogojevanje spolnega izraza s spolno identiteto (B7),
- jokanje (F14),
- zatiranje samega sebe (F15),
- zatiranje svojih občutkov zaradi ne – sprejemajočega okolja (F17),
- občutek, da del življenja nisi zares živel (F101),
- želja po tranziciji (A11),
- pogovor s transseksualno osebo (B16).

### Pred razkritjem

- oblačenje na skrivaj (A9),
- oblačenje doma (A10),
- zavedanje, da je nekaj narobe (E15),
- slabo počutje zaradi ne – tipičnega ženskega izgleda (E16),
- sovraštvo do sebe (E21),
- nerazumevanje sovraštva do sebe (E22),
- prepričanje v nerealnost razkritja zaradi ne – sprejemajočega domačega okolja (F18).

### Prvo razkritje

- mama in njen partner (C20),
- mama (E35),
- brat (F43),
- prijateljica (A14), (D11),
- prijatelji (B28),
- težko se je razkriti samemu sebi ter prvi osebi (F69).

### Razkritje

- pri 15 letih (C8),
- srednja šola (A13),
- pri 17 – 18 letih (D10),
- tretji letnik (E36),
- pri 20 letih (F17),
- pri 32 letih (B12),
- otroci bolj razumevajoči (D50), (C28), (F59).

#### **Strokovna obravnava**

- dolg proces (A29), (E50), (E53), (F5), (B10),
- iskanje informacij pri osebni zdravnici (A17),
- iskanje informacij pri ginekologu (E38),
- klinični psiholog (D39).

#### **Obravnava pri psihiatru**

- psihiater (B27), (F2), (C17), (A18), (E51),
- odgovarjanje na vprašanja, ki niso povezana, s pravim razlogom obiska strokovnjaka (E41),
- pogovor o spolni identifikaciji šele po opravljeni maturi (E42),
- polletna obravnava pri psihiatru, pred obravnavo teme o spolni identifikaciji (E43),
- hitra obravnava pri psihiatru (F6),
- zavedanje o tem, katere informacije je bolje zadržati za hitrejšo obravnavo (F7),
- zavedanje o tem, da je za hitrejšo obravnavo pomembno, da psihiater ve, da imaš podporo doma (F11),
- laganje psihiatru (F10),
- jokanje pri psihiatru (E39),
- mamina podpora pri psihiatru (E40).

#### **Hormonska terapija**

- želja po hormonski terapiji (B9), (F3), (F33), (A19), (C16), (D52),
- hormonska terapija (E48),  
zavrnitev hormonske terapije zaradi nestabilnih razmer v družini (C18),
- izpolnjeni pogoji za hormonsko terapijo (E52), (A20),
- zavrnitev hormonske terapije zaradi strahu (A21),
- ponovni poskus hormonske terapije (A22),
- vmesni čas 3 leta (A23),
- zavrnitev hormonske terapije zaradi minulega časa (A24),
- obiskovanje 2 leti (A25),
- odkritje nevarnega tkiva (A26),
- strah (A27),

- strah pred hormonsko terapijo (A32),
- čakanje na odobritev hormonske terapije (F4).

#### Operativni posegi

- brez želje po operativnih posegih (E58), (B6), (D53), (A92), (C15),
- želja po zgornji operaciji (F34),
- brez želje po operaciji zgornjega dela (E59),
- brez želje po spodnji operaciji (F35),
- zadovoljitev s protezo (F36).

#### Uradna sprememba spola

- uradna sprememba imena (C19), (E49), (F37),
- brez uradne spremembe imena (A30), (B26), (D17),
- brez spremembe EMŠO (F38),
- čakanje na diagnozo motnje, da lahko spremeni EMŠO (F39).

#### Tranzicija

- začetek (A28), (F1), (B11), (D15),
- prilagajanje spolnega izraza glede na okolja (A31), (A33),
- prilagajanje glasu glede na identificiran spol (E54),
- reduciranje govora zaradi izrazite lastnosti glasu, ki stereotipno pripada spolu, katerega se oseba ne identificira (E55),
- lastna napaka pri uporabi zaimkov ter tvorjenje stavkov brez njih (A60), (B25), (B35),
- zaviranje zaradi ne – sprejemanje staršev (D40),
- samozavest ob spremembah hormonske terapije (E56),
- sprememba po 3-4 mesecih hormonske terapije (E57).

#### Znaki v otroštvu

- brez (A77),
- veliko (F24),
- poimenovanje samega sebe z imenom, značilnim za drug spol (D4),
- ignoranca (D5),
- izražanje želje biti drugega spola (E2),
- igra v vlogi moškega (E7),
- prenehanje izražanje želje zaradi odziva družbe (E8),
- izražanje želje po identifikaciji kot drug spol le v vrtcu (E9),
- lastna identifikacija z drugim spolom (E10),
- želja po igrah, ki jih družba dojema kot bolj fantovske (E17),
- želja po podobnosti z bratrancem (E18),
- »fantovska« punca (F25), (C3),
- uživanje v stvareh, stereotipno pripisanih za nasprotni spol (F26),

- spomin ima le brat, starša ne (E11),
- stiska ob mnenju, da izgleda kot oseba spola, za katerega se je oseba zares identificirala (F107).

### **Življenje**

- sreča (E117).

## **ODZIV DRUŽINE**

### **Čas, ko se je oseba razkrila**

- dve leti po razkritju prijateljici je sledilo razkritje doma (D21),
- domači ne vedo zaradi nestrpnosti do LGBT+ skupnosti (B29),
- staršem nekaj mesecev po prvem razkritju (F51), (A64).

### **Razkritje**

- pomembnost komunikacije (A67), (E33), (F53),
- ni potrebe po tem, da bi družinski člani vedeli (B30),
- nevednost širše družine (A73), (D25),
- brat nima informacije (D23),
- zavlačevanje razkritja starim staršem zaradi prevelikega bremena (F40),
- razkritje za stare starše prenaporno, dokler ni fizičnih sprememb (F41),
- starši izvejo po nesreči (A15), (A65),
- dilema, kako sporočiti informacijo (E29),
- po ovinkih (E33),
- informacija preko socialnih omrežij (A82),
- premišljena reakcija (A68),
- dobra reakcija (A69), (C24),
- želja po zadržanju informacij (A74),
- širjenje informacije v prihodnosti (A75),
- dozdevanje širše družine (A76),
- najprej mama (D19),
- zaradi skrbi reakcija telesa z vročino (E72).

### **Sprejemanje**

- mama (A71), (A72), (C23),
- najbolj mama (E60),
- mama in njej partner (C21),
- oče (C26), (E37),
- babica (A81),
- sestrična (A85), (F52),

- sestre (C27),
- teta (E62), (E63),
- stric (E64),
- brat (F42),
- babice, dedki, tete, strici (C29),
- razlika med spoloma (A86), (E61),
- razlika med ljudmi v mestu in vasi (A87),
- ob sprejemanju izražanje pomembnost časa (F44),
- zakomplicirano s starši (F45),
- dobrodošel doma (F46).

### **Nesprejemanje**

- oče, na začetku (A66), (C25),
- dedek (A80), (E66),
- mama (C22), (D20),
- starši (D18), (D22),
- babi (E65),
- teta (A84),
- celotna družina (D24),
- težava z razumevanjem starejših (E67),
- razumevanje ob razlagi (E68),
- sprejemanje po ne – sprejemanju (E73),
- Izogibanje pogovora o tematiki (E71),
- verni sorodniki (E70),
- ljudje na vasi (F20),
- prilagajanje spolnega izraza glede na okolje (A83),
- prilagajanje imena glede na okolje (D16).

### **Skrb**

- strah za službo (A70).

### **Nasilje**

- ne (E69), (F60), (A93),
- psihično (C30),
- mama ne (C31),
- oče da (C32),
- mamin partner (C33).

### **Uporaba pravih zaimkov**

- mama in oče kar naenkrat (C41),
- včasih pomota (C42),

- hitro (A96),
- dogovor (A97),
- mama hitro (E44),
- oče včasih pomota (E45),
- babi pogosta pomota (E46),
- starši ne uporabljajo pravega imena (F47),
- starši ne uporabljajo pravih zaimkov (F48),
- izražanje bremena staršev (F49),
- zavedanje bremena za starše (F50).

## **ODZIV PRIJATELJEV**

### **Čas, ko se je oseba razkrila**

- tretji letnik (A50),
- ob vstopu na fakulteto (A51),
- nekaj mesecev po razkritju staršem (C43),
- dva meseca po razkritju bratu (F67).

### **Razkritje**

- samo izbrani ljudje (B20), (F23),
- ni bilo težko (F68),
- zaradi teže poslušanja napačnih zaimkov (C45),
- lažje cispolni ženski, kot cispolnemu moškemu (F55),
- dobre izkušnje s cispolnimi moškimi (F56),
- ljudje v mestu so bolj sprejemajoči kot ljudje na vasi (F21),
- razlika med ljudmi v mestu in na vasi (F22), (F16).

### **Sprejemanje**

- na splošno prijatelji (B19), (D26), (E74), (F63), (C47),
- ženske bolj podpirajoče (A55), (A56), (F58),
- stoprocentna podpora (A54), (B23),
- brez slabe izkušnje (F64),
- prijateljica (A49),
- razlika med spoloma v sprejemanju da in ne (F54),
- prijateljičin fant (F57),
- brez izgube stikov (F105).

### **Nesprejemanje**

- izguba stikov (A52), (B21), (B22), (D29),
- nestrpnost (A53),
- specifičnost tranzicije (A57),

- težava pri ljudeh, ki so bolj vizualni (B38),
- le en negativen odziv (D27),
- mnenje, da transseksualnost ne obstaja (D28),
- v primeru, samozavest (F62),
- opolnomočenje (F19).

#### **Uporaba pravih zaimkov**

- brez problema (B24),
- hitra prilagoditev (D30), (F65), (C44),
- dogovor (A58),
- popravek ob pomoti (F66).

#### **Zamera**

- širjenje informacij o transseksualnosti osebe (D51).

### **PARTNERSTVO**

#### **Zveza**

- brez zveze v času razkritja (B15), (B42), (C34), (D45),
- nikoli (A89),
- zveza v času razkritja (E103), (F89),
- da (C35), (D46), (E114), (F91),
- zapletenost (A88), (B39), (D48), (E112),
- specifičnost partnerja (B40), (E110),
- izziv najti sprejemajočo osebo (B41), (F93),
- večji izziv dokler ni spolni izraz prilagojen spolni identifikaciji osebe (F95),
- neprijetni komentarji (E105), (E106),
- zmeda (C64),
- nezapletenost (C36),
- brez pritiska (B45),
- v tujini bolj preprosto (D49),
- strah (E109),
- ženske bolj sprejemajoče (E113).

#### **Razkritje**

- sprejemanje (E104), (E116), (F90), (F92), (C38), (E107),
- ne – sprejemanje (E108),
- dva zmenka (A90),
- takoj (B43), (E115),
- sprejemanje po razlagi (C40),
- sprejemanje od samega začetka (D47),

- skeptičnost zaradi pomanjkanja informacij (C39),
- dobro počutje v zvezi, ko oseba ni bila razkrita (B13),
- odziv popolnoma odvisen od posameznike (F96),

### **Spolnost**

- dobro počutje (B14),
- ena noč (A91), (B44),
- vprašanje spolnosti zaradi pomanjkanja uživanja v spolnosti (E111).

## **ODZIV ŠOLSKEGA OKOLJA**

### **Socialna služba**

- brez informacije (A48), (D38), (E78),
- neaktivnost (C54), (C58), (E12).

### **Učitelj**

- podpora (C56), (D35), (C57), (E80),
- samo določeni imajo informacijo (C55), (E78),
- prenehanje deljenje razreda glede na spol (D37),
- zaviranje podpore zaradi ne – sprejemanje staršev (D36),
- uporaba pravih zaimkov (C59),
- izražanje mnenja o spolu po medicinskem modelu (E92).

### **Razkritje**

- samo določeni sošolci imajo informacijo (F72),
- nihče od profesorjev nima informacije (E90),
- bolje, da nihče ne ve (E91),
- psiholog (E81),
- asistent (F73),
- nesmiselnost (E85), (F75),
- brez širjenja informacije zaradi le neuradne spremembe imena in predvidevanja odziva na to (E84),
- težava zaradi urejanja uradnih zadev (F76).

### **Sprejemanje**

- sošolci na splošno (C47), (C71), (E75),
- profesorji in ostali zaposleni (C66),
- psiholog (E89), (E82),
- referat (E88),
- asistent (F74),
- zbran učiteljski zbor (C67),
- pomoč in podpora (C48),

- intervencija sošolcev (C50),
- opominjanje učitelja glede uporabe pravih zaimkov (C73).

#### **Ne - sprejemanje**

- po ne – sprejemanju sprejemanje (C52), (E77),
- zafrkavanje (E4), (E5),
- sošolkino zavračanje uporabe pravih zaimkov (C51),
- ena sošolka (C46), (E76),
- na začetku od sošolcev (C69),
- brskanje po preteklosti (C70),
- izpostavljanje telesa (E6).

#### **Diskriminacija**

- da (C65),
- profesorjeva uporaba napačnih zaimkov (C72),
- brez strahu (F77),
- v primeru, urgiranje (F78).

#### **Spolno nevtrarno stranišče**

- pomembnost (C68).

### **ODZIV SLUŽBENEGA OKOLJA**

#### **Razkritje**

- vodja (F79), (A36),
- vodja nima vseh informacij (B33),
- bolje, da nihče ne ve (E93), (F83),
- sodelavci nimajo informacije (F81),
- sodelavci imajo informacijo (A37),
- informacijo imajo izbrane osebe (B31),
- prilagajanje spolnega izraza glede na okolje (A59),
- ob znakih, ne - dojevanje (F82),
- nedirektna informacija (A39).

#### **Zaposlitev**

- transseksualna oseba težje dobi zaposlitev (A41), (F87),
- ne, ker oseba ne izgleda kot tipična oseba spola, za katerega se identificira (B48),
- ne, ker delodajalec ne ve (E118),
- pomembnost sprejemanja sodelavcev (A44),
- večšine pomembnejše od spolne identitete (A46),
- problem v vpogledu delodajalca v zdravstveno kartoteko (F84).
- možnost zaposlitve odvisna od tipa službe (A42).

### **Diskriminacija**

- brez (A45),
- strah (D41), (A47), (E95),
- brez strahu (B34), (F85),
- brez strahu, ker se oseba sploh ne bo razkrila (C78),
- brez strahu zaradi zakonske zaščite (F86),
- ne – sprejemajoči poslovni partnerji (A35), (E94),
- težava v državni službi (A43),
- uporaba napačnega imena (E99),
- govorno nakazovanje na ne – sprejemanje (E100),
- težava v tem, da ob zavrnitvi nikoli ne veš, ali si bil diskriminiran ali ne (F88).

### **Sprejemanje**

- vodja (F80), (A40),
- sodelavka (E97).

### **Ne – sprejemanje**

- verna vodja (E98),
- vodja (E96).

## **ODZIV ŠIRŠE DRUŽBE**

### **Družba heteronormativnih oseb**

- nelagodje (A61), (C60), (D31),
- nelagodje zaradi spolno zaznamovanega jezika (D32),
- nelagodje v družbi mlajših cispolnih moških, ki so videti bolj možati (F71),
- nelagodje zaradi obravnavanja kot oseba spola, pripisanega ob rojstvu, in ne identificiranega (F98),
- nelagodje v družbi cispolnih moških zaradi želje izgledati kot oni (C79),
- spolna disforija (C61),
- primerjanje s cispolnimi osebami istega spola (C63),
- samozavest (B36),
- brez neprimernih komentarjev (D44),
- ignoriranje komentarjev (A62),
- lastno ne - sprejemanje (C62),
- uporaba angleškega jezika, ki je bolj spolno nevtralen (D33),
- tujina bolj sprejemajoča (D34).

### **Nasilje**

- ne (E102), (F97), (D44),
- zbadanje (B37), (A79),

- neprimeren komentar (C74), (E101),
- da (B17).

#### **Socialna omrežja**

- ponudbe za seks (B18),
- brez nasilja (C75),
- izražanje transfobije (C76),
- sprejemanje (C77).

#### **Diskriminacija**

- strah na splošno (D42),
- v tujini brez bojazni (D43).